

**T. C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
UYGULAMALI PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**MAHKUMLARIN ALGILADIKLARI EBEVEYN TUTUMLARI
İLE ALGILADIKLARI SOSYAL DESTEK DÜZEYLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Simay Okşan ORAL**

**Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu SAYINER**

İstanbul – 2015

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

.....Psikoloji.....Anabilim/Anasanat Dalı Uygulamalı Psikoloji Programı Tezli Yüksek Lisans
öğrencisiSımay Oksan OKAL..... tarafından hazırlanan
“Mahlumların Algıladıkları Ebeveyn Tutumları ile Algıladıkları
Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”
adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 01.02/2016

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu SAHİNEE

Danışman: Halic.....Üniv. Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Senap Leman BİLİRİN

.....Halic.....Üniv. Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Aslı Burcu TASÖREN

Nisantası.....Üniv. ^{İngilizce} Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Pervin Sevil BIKMAZ

.....Halic.....Üniv. Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Seda BAYRAKTAR

.....Akdeniz.....Üniv. Psikoloji ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Silivri 3 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan 251 hükümlü ile çalışılmıştır. Hükümlülere demografik özelliklerini ölçebilmek için araştırmacı tarafından geliştirilen Demografik Bilgi Formu, değişkenleri ölçebilmek için Türkiye standartları sağlanmış olan ebeveyn tutumu ölçeği ve sosyal destek ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmaya başlamadan önce T.C. Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nden etik kurul izni ve T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tezvkifevleri Genel Müdürlüğü'nden gerekli izin alınmıştır.

Tezimin her bir kademesinde bana öncülük edip yol gösteren tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu SAYINER'e katkılarından dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmamın veri toplama aşamasında ölçekleri cevaplayan Silivri 3 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu hükümlülerine teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca veri toplama aşamasındaki ve teknik konulardaki desteklerinden dolayı öncelikle Psiko-sosyal Servis Memuru Abdullah ŞEYHOĞLU'na ve tüm psiko- sosyal yardım servisi çalışanlarına teşekkürlerimi sunarım.

Her türlü durumda beni kucaklayan, desteklerini her daim hissettiğim biricik aileme, özellikle yardımından dolayı ağabeyim Sinan Orkun ORAL'a ve dostlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Simay Okşan ORAL

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
KISALTMALAR	IV
TABLolar	V
ÖZET	VIII
ABSTRACT	X

BÖLÜM I

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	7
1.3. Alt Problemler.....	7
1.4. Araştırmanın Amacı.....	10
1.5. Araştırmanın Önemi.....	10
1.6. Sayıtlar.....	11
1.7. Sınırlılıklar.....	11
1.8. Tanımlar.....	12
1.8.1. Mahkum.....	12
1.8.2. Sosyal Destek.....	12
1.8.3. Ebeveyn Tutumu.....	12

BÖLÜM II

2. İLGİLİ LİTERATÜR	13
2.1. Ebeveyn Tutumu.....	13
2.1.1. Baskılı ve Otoriter Tutum.....	16
2.1.2. Gevşek Tutum (Çocuk Merkezci Aile)/ Aşırı Hoşgörülü Tutum.....	18
2.1.3. Dengesiz ve Kararsız (Tutarsız Tutum).....	18
2.1.4. (Aşırı) Koruyucu/ Koruyucu- İstekçi Tutum.....	19
2.1.5. İlgisiz ve Kayıtsız Tutum.....	19
2.1.6. Güven Verici, Destekleyici ve Hoşgörülü Tutum.....	20

2.1.7. Demokratik Tutum.....	20
2.1.8. Reddedici Tutum.....	20
2.1.a. Baumrind'in (1966) Ana- Baba Tutumu Sınıflandırması.....	21
2.1.b. Maccoby ve Martin'in Modeline Göre Ana-Baba Tutumu Sınıflandırması.....	23
2.2. Sosyal Destek.....	24
2.2.1. House'un (Algılanan) Sosyal Destek Sınıflandırması.....	28
2.2.2. Cohen ve Wills'in Sınıflandırması.....	29
2.2.3. Caplan ve Arkadaşlarının (Algılanan) Sosyal Destek Sınıflandırması.....	29
2.2.4. Sosyal Desteğe İlişkin Hipotezler.....	30
2.2.5. Sosyal Desteğin İşlevleri.....	32
2.2.6. Algılanan Sosyal Destek.....	32
2.3. İlgili Araştırmalar.....	33
2.3.1. Ebeveyn Tutumları Hakkında Çalışmalar.....	33
2.3.1.1. Ebeveyn Tutumları Hakkında Yurtiçi Çalışmaları.....	33
2.3.1.2. Ebeveyn Tutumları Hakkında Yurtdışı Çalışmaları.....	35
2.3.2. Sosyal Destek Hakkında Çalışmalar.....	37
2.3.2.1. Sosyal Destek Kavramı Hakkında Yurtiçi Çalışmaları.....	37
2.3.2.2. Sosyal Destek Kavramı Hakkında Yurtdışı Çalışmaları.....	40

BÖLÜM III

3. YÖNTEM.....	42
3.1. Araştırma Modeli.....	42
3.2. Evren ve Örneklem.....	43
3.3. Veri Toplama Araçları.....	43
3.3.1. Demografik Bilgi Formu.....	43
3.3.2. Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları- Çocuk Formu.....	43
3.3.3. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği.....	45
3.4. Veri Toplama Süreci.....	46

3.5. Veri Analizi.....	46
BÖLÜM IV	
4. BULGULAR.....	48
4.1. Veri Toplama Araçlarının Güvenirlik Analizi.....	48
4.2. Verilerin İstatistiksel Analizi.....	49
4.2.1. Mahkumların Demografik ve Suça İlişkin Özelliklerine Dair Bulguları ve Yorumu.....	50
4.2.2. Ölçeklere Dair Bulgular ve Yorum.....	54
4.2.3. Mahkumların ÇBASDÖ ve KAET- Ç Skorlarının Bazı Demografik Değişkenlere İlişkin Bulguları ve Yorumu.....	56
4.2.4. Mahkumların Algıladıkları Ebeveyn Tutumları ile Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyi Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular ve..... Yorumu	117
BÖLÜM V	
5. TARTIŞMA.....	119
5.1. Öneriler.....	132
KAYNAKLAR.....	133
EKLER.....	147
EK 1: Demografik Bilgi Formu.....	148
EK 2: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumu- Çocuk Formu.....	152
EK 3: Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği.....	157
ÖZGEÇMİŞ.....	159

KISALTMALAR

ÇBASDÖ: Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

KAET-Ç : Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları- Çocuk Formu

S- EMBU: Short- Egna Minnen Barndoms Uppfostran

TDK : Türk Dil Kurumu

TABLolar

Sayfa No.

Tablo 2.1.a.1. Baumrind'in Ebeveyn Tutumu Kategorileri	22
Tablo 2.1.b.1. Maccoby ve Martin'in Modeli.....	24
Tablo 4.2.1.1. Mahkumların Çeşitli Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzde Tablosu	50
Tablo 4.2.1.2. Mahkumların Suça Yönelik Değişkenlere İlişkin Frekans ve Yüzde Tablosu	53
Tablo 4.2.2.1. Bireylerin Ebeveyn Tutumlarının Anne Görüşleri Puanlarının..... Dağılımı	54
Tablo 4.2.2.2. Bireylerin Ebeveyn Tutumlarının Baba Görüşleri Puanlarının..... Dağılımı	54
Tablo 4.2.2.3. Bireylerin Sosyal Destek Puanlarının Dağılımı.....	55
Tablo 4.2.3.1. Bireylerin Yaşları ile Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin..... İncelenmesi	56
Tablo 4.2.3.2. Bireylerin Yaşları ile Sosyal Destek Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	57
Tablo 4.2.3.3. Bireylerin Eğitim Durumlarına Göre Ebeveyn Tutumlarının..... Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	58
Tablo 4.2.3.4. Bireylerin Eğitim Durumlarına Göre Sosyal Destek Puanlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	60
Tablo 4.2.3.5. Bireylerin Medeni Hallerine Göre Ebeveyn Tutumlarının..... Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	61
Tablo 4.2.3.6. Bireylerin Medeni Hallerine Göre Sosyal Destek..... Puanlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	62
Tablo 4.2.3.7. Bireylerin Çalışma Durumlarına Göre Ebeveyn Tutumlarının..... Mann Whitney U Testi Sonuçları	64
Tablo 4.2.3.8. Bireylerin Çalışma Durumlarına Göre Sosyal Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	65
Tablo 4.2.3.9. Bireylerin Mesleklerine Göre Ebeveyn Tutumlarının..... Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	66
Tablo 4.2.3.10. Bireylerin Mesleklerine Göre Sosyal Destek Puanlarının..... Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	68
Tablo 4.2.3.11. Bireylerin Sahip Oldukları Çocuk Sayılarına Göre Ebeveyn..... Tutumlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	69
Tablo 4.2.3.12. Bireylerin Sahip Olduğu Çocuk Sayılarına Göre Sosyal..... Destek Puanlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	71
Tablo 4.2.3.13. Bireylerin Kardeş Sayısına Göre Ebeveyn Tutumlarının..... Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	72
Tablo 4.2.3.14. Bireylerin Kardeş Sayısına Göre Sosyal Destek	74

Puanlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.15. Bireylerin Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Göre Ebeveyn.....	75
Tutumlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.16. Bireylerin Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Göre Sosyal.....	77
Destek Puanlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.17. Bireylerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre.....	78
Ebeveyn Tutumlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.18 Bireylerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Sosyal.....	80
Destek Puanlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.19. Bireylerin Annelerinin Hayatta Olup Olmama Durumlarına.....	81
Göre Ebeveyn Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.20. Bireylerin Annelerinin Hayatta Olup Olmama Durumlarına.....	83
Göre Sosyal Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.21. Bireylerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Ebeveyn.....	84
Tutumlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.22. Bireylerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Sosyal.....	86
Destek Puanlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.23. Bireylerin Babalarının Hayatta Olma Durumlarına Göre.....	87
Ebeveyn Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.24. Bireylerin Babalarının Hayatta Olma Durumlarına Göre.....	88
Sosyal Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.25. Bireylerin Suçu Kabullenme Durumlarına Göre Ebeveyn.....	89
Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.26. Bireylerin Suçu Kabullenme Durumlarına Göre Sosyal	91
Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.27. Bireylerin Suç Hakkındaki Düşüncelerine Göre Ebeveyn.....	92
Tutumlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.28. Bireylerin Suç Hakkındaki Düşüncelerine Göre Sosyal.....	94
Destek Puanlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.29. Bireylerin Daha Önce Suç İşleme Durumuna Göre Ebeveyn.....	95
Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.30. Bireylerin Daha Önce Suç İşleme Durumlarına Göre.....	96
Sosyal Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.31. Bireylerin Daha Önce Cezaevine Girme Durumlarına Göre.....	98
Ebeveyn Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.32. Bireylerin Daha Önce Cezaevine Girme Durumlarına Göre.....	99
Sosyal Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.33. Bireylerin Ailesinde Daha Önce Cezaevine Giren Birinin.....	100
Olup Olmamasına Göre Ebeveyn Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.34. Bireylerin Ailesinde Daha Önce Cezaevine Giren Birinin.....	101
Olup Olmamasına Göre Sosyal Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	

Tablo 4.2.3.35. Bireylerin Kendine Zarar Verme Davranışının Olup102 Olmamasına Göre Ebeveyn Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.36. Bireylerin Kendine Zarar Verme Davranışının Olup.....104 Olmamasına Göre Sosyal Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.37. Bireylerin İntihar Girişimi Durumlarına Göre Ebeveyn.....105 Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.38. Bireylerin İntihar Girişimi Durumlarına Göre Sosyal.....107 Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.39. Bireylerin Psikiyatrik İlaç Kullanıp Kullanmadıklarına.....108 Göre Grupların Ebeveyn Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.40. Bireylerin Psikiyatrik İlaç Kullanıp Kullanmadıklarına110 Göre Sosyal Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.41. Bireylerin Uyuşturucu Kullanıp Kullanmadıklarına Göre.....111 Ebeveyn Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.42. Bireylerin Uyuşturucu Kullanıp Kullanmama Durumuna.....113 Göre Sosyal Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.43. Bireylerin Suç Gruplarına Göre Ebeveyn Tutumlarının.....114 Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.3.44. Bireylerin Suç Gruplarına Göre Sosyal Destek Puanlarının.....116 Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	
Tablo 4.2.4.1. Sosyal Destek Puanları ile Ebeveyn Tutumları Arasındaki.....117 İlişki	

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Simay Okşan ORAL
Anabilim Dalı : Psikoloji
Programı : Uygulamalı Psikoloji
Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Zehra Banu SAYINER
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans- Aralık 2015

MAHKUMLARIN ALGILADIKLARI EBEVEYN TUTUMLARI İLE ALGILADIKLARI SOSYAL DESTEK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, mahkumların algıladıkları ebeveyn tutumları ile algıladıkları sosyal destek düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Araştırma, İstanbul ilinin Silivri ilçesinde bulunan Silivri 3 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndaki 251 mahkum ile yapılmıştır. Araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen, katılımcıların demografik özellikleri, anne- babalarına ait bilgiler, suçları hakkında bilgiler ve psikolojik durumları ile ilgili bilgilerin elde edileceği Demografik Bilgi Formu, Perris ve diğerlerinin 1980'de geliştirdiği, Dirik ile arkadaşlarının (2004) Türkçe uyarlama çalışmalarını yaptığı KAET-Ç; Zimmet ve diğerlerinin 1988 yılında geliştirdiği, Eker ve Arkar'ın 1995 yılında dilimize uyarlamasını yaptığı ÇBASDÖ ve kullanılmıştır. Cevaplanan envanterler, SPSS programında, frekans ve yüzde dağılımları, Mann Whitney U, Kruskal Wallis H Testi ve değişkenlerin birbirleriyle olan ilişkileri açısından incelenmiştir. Araştırmanın

sonucunda, mahkumların anneden ve babadan algıladıkları duygusal sıcaklık alt ölçeğinin puanı ile aileden algılanan, arkadaşlardan algılanan, özel insandan algılanan ve ölçeğin tamamından algılanan sosyal destek skorları arasında anlamlı ilişkilerin olduğu görülmüştür. Mahkumların anneden algıladıkları aşırı koruyuculuk alt ölçeğinin puanı ile kişi için özel olan bir insandan algılanan sosyal desteği ölçen alt ölçeğinin skorları arasında anlamlı ilişkinin olduğu görülmüştür. Mahkumların anneden ve babadan algıladıkları reddedicilik alt ölçeğinin puanı ve aileden algıladıkları sosyal destek skorları arasında negatif olarak anlamlı ilişkinin bulunduğu saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Mahkum, ebeveyn, ebeveyn tutumları, sosyal destek

GENERAL INFORMATION

Name and Surname : Simay Okşan ORAL
Department : Psychology
Program : Applied Psychology
Thesis Advisor : Asisst. Prof. Zehra Banu SAYINER
Type of Thesis and Date : Yüksek Lisans- December 2015

THE RELATIONSHIP BETWEEN PERCEIVED PARENTAL STYLES AND PERCEIVED SOCIAL SUPPORT IN CONVICTS

ABSTRACT

The purpose of this study; the relationship between perceived parental styles and perceived social support in convicts.

This study has done in Silivri 3th Type of L Prison which is located in the province Istanbul of Silivri, with 251 convicts. Demographic Information Form had been used, which was developed by researcher and to determine the personal information of convicts, informations about convicts's mother and father, psychologycal situation and crime informations. As a tool of data collection; S-EMBU for Children (Egna Minnen Barndoms Uppfostran) Form had been used, which was developed by Perris and others (1980) and was adapted in Turkish by Dirik and others (2004). Revised form of the Multidimensional Scale of Perceived Social Support had been used, which was developed by Zimmet and others (1985) and was adapted in Turkish by Eker and Arkar (1995). The resulting data were examined in SPSS package

program in terms of frequency, percentage distributions, Mann Whitney U Test, Kruskal Wallis H Test and relations between variables. At the end of the study; there was found a significant relation in positive way between emotional warmth scale points of convicts that were perceived from their mother and fathers and social support perceived from friends, special person and the whole scale. There was found a meaningful relation between the point of the overprotection scale that convicts perceived from their mothers and the one from special person. And also, there was found a meaningful relation in negative way between the rejection scale point that the convicts perceive from their mothers and fathers and social support scale point perceived from their families.

Key words: Convict, parent, parental styles, social support

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problem durumu ile problem cümlesi, çalışmanın alt problemleri ve araştırmanın amacı, önemi, sayıltılar, araştırmanın sınırlılıkları ve kavramların tanımları bulunmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Birey doğumundan itibaren sosyal bir varlık olma yolunda ilerler. Bu yolculuk süresince birçok özelliği ya çeşitli yollarla edinmekte ya da kalıtımsal olarak barındırdığı yatkınlıkları farklı deneyimler sonucunda ortaya çıkartarak kişiliğinin ve benliğinin parçalarını oluşturmaktadır. Bu anlamda anne- baba/ ebeveyn tutumunun çocuğun kişiliğinin şekillenmesinde çok önemli bir yere sahip olduğundan bahsedilebilir. Çünkü anne ve baba/ ebeveyn kişilik gelişiminin en kritik dönemlerinde bireyin başvuracağı birincil kaynaklardır. Gerek yaşattıkları, gerekse rol- model oluşlarıyla bireyin ruhsal ve kişilik gelişiminde derin izler bırakabilmektedirler.

Çocuklar gözlemleyerek ve taklit ederek de belirli davranışları öğrenmektedirler. Taklit edecekleri kişiler ise kendilerine hediyeler veren, kendisine sevgi besledikleri, başarılı buldukları, her alanda kuvvetli olarak algıladıkları önemli kişilerdir. Bir diğer önemli özellik ise çocukların bu kişileri sıkça görüyor oluşlarıdır. Bu durumda taklit edilecek kişilerin anne- baba olması oldukça yüksek bir ihtimaldir. Anne- babalar hem birbirlerine olan davranışlarıyla hem de çocuklarına karşı tutumlarıyla, bireyin ilerideki hayatında saldırgan davranışlarda bulunup bulunmayacağını büyük ölçüde etkilemektedirler (Bandura ve Walters, 1963; Freedman ve diğerleri, 1970; Trajanowitz ve Marash, 1983; Akt. Kaner, 2004).

Literatüre bakıldığında ebeveyn tutumlarının kişileri ne denli etkilediği görülebilmektedir. Suça eğilimin de ebeveyn tutumlarından etkilenen bir durum olduğu yapılan araştırma sonuçlarında görülmektedir. Suç işlemeye yatkın, iletişim kurmakta güçlük çeken bireylere bakıldığında, çocukluklarında ailelerinden ihtiyaçları olan sevgi, hoşgörü ve ilgiyi yeteri kadar alamamış oldukları göze çarpmaktadır (Sağlam, 2007).

Tutuklanma ve cezaevine girme durumu, bireyin sosyal yaşamında önemli değişikliklere sebep olmaktadır. Yaşanan iş kaybı, aile ve arkadaşlardan uzak kalma, adli prosedürün hala sürüyor oluşu ve kişi için geleceğin belirsiz olması büyük bir stres yaratmaktadır (Saatçioğlu ve diğerleri, 1996).

Birey cezaevine girdiğinde kendi gibi olan birçok farklı insanla bir araya gelmektedir. Fakat yaşadığı tüm bu değişiklikler sonucunda yaşadıklarını ailesine, arkadaşlarına istediği zaman anlatamamakta; bu durum kişinin kendisini yalnız hissetmesine sebep olabilmekte ve gün geçtikçe topluluk içinde yalnızlık çekme durumunda artış yaşanabilmektedir. Bunun yanında bulunulan ortamdakilerin toplum tarafından itilen, dışlanan kişiler olması da bu durumdaki bir birey için üzücü ve stres yaratıcı olabilmektedir (Özkürkçügil, 1998).

Hapsolma durumu tutuklu ve/ veya hükümlünün psikolojik özelliklerine göre ve hapsolmanın dış durumlarına göre farklı etkide bulunduğundan, tüm mahpuslar için aynı olan bir psikolojik durum/ özellikler bulunmamaktadır. Bu sebeple tek tek tipik etkiler saptanır (Demirbaş, 2002). Bu sebeplerden ötürü herkesin cezaevi deneyimleri farklılıklar gösterebilir. Cezaevinde kalma sürelerinin kısa olmasıyla uzun olması arasında önemli fark vardır. Bu, kişinin cezaevinde kaldığı süre boyunca edindiği deneyiminden çok psikolojik olarak etkilenmeden kalmanın daha zor olması gerçeğinden kaynaklanmaktadır. Cezaevinden tahliye edildikten sonra çoğu şeyin keskin bir biçimde değişmiş olacağı ve dolayısıyla kişinin eski becerilerini geliştirmek ya da yenilerini öğrenme zorunluluğu ortaya çıkacağı için, dışarıdaki hayata adapte olmak daha uzun bir süre gerektirmektedir. Sanık olarak cezaevinde bulunma, alınacak

cezanın süresinin belirsizliği ve yaklaşan duruşmanın yarattığı gerginlik zihinsel ve duygusal yönden de kişiyi yıpratıcı olabilmektedir (Canter, 2011).

Sykes "*Tutsaklar Toplumu*" isimli eserinde, mahkumların karşılaştıkları stresli, acı verici ve dolayısıyla zorlayıcı durumları '*hapsedilmenin/ mahpusluğun acıları (pains of imprisonment)*' kavramı ile açıklamaktadır. Mahkumların karşılaştığı beş temel acı/ yoksunluk bulunmaktadır. Özgürlüğün Yokluğu (deprivation of liberty) kavramı, cezaevindeki kişilerin öncelikle özgür olmama durumları ile aile, arkadaş ve kendileri için önemli olan diğer insanlardan uzak olmanın olumsuz getirilerini ifade etmektedir. Bu durumun nihayetinde cezaevinde bulunan kişilerde duygusal ilişkilerin olmaması, can sıkıntısı ve yalnızlık gibi sonuçlar görülmektedir.

Eşya ve Hizmetlerden Yoksunluk (deprivation of goods and services) kavramı mahpusların hapishanede para ve mal- mülk edinmekten mahrum olmaları olgusunu açıklamaktadır. Karşı Cins ile İlişkinin Yokluğu (deprivation of heterosexual relationships) kavramı, hapishanede geçirdikleri sürenin uzun olduğu kişilerin cinsel ihtiyaçlarını gidermek konusunda yaşadıkları yoksunluğu ifade etmektedir. Bazı kriminologlar bu durumun kişi üzerinde ciddi psikolojik sorunlar yarattığını belirtmektedirler. Bu sorunların kişi için en ağır ve yıpratıcı olanı yaşça büyük, sinirli ve saldırgan tutumlara sahip olan mahkumların, kendilerinden daha genç ve güçsüz, kendini savunamayacak durumda gördükleri mahkumları kendileriyle karşı tarafın istemediği cinsel ilişkiye zorlamalarıdır. Kişisel Özerklikten/ Otonomiden Yoksunluk (deprivation of autonomy) ise mahkumların 24 saatinin kurum tarafından belirlenip düzenlendiğini ifade etmektedir. Kişisel Güvenlik Yoksunluğu (deprivation of security), kişisel güvenliğin olmayışını, küçük bir mekanı pek çok mahkumun paylaşması durumunda bazılarının diğerlerine yönelik şiddet ve/ veya cinsel açıdan istismar durumlarının olabirliğini ifade etmektedir (Kızmaz, 2005).

Konuyla ilgili araştırma yapan bir başka kişi ise Haney'dir. Haney'e (2001) göre cezaevinde bulunan kişide stres yaratıcı durumlar kurumsal yapıya ve olasılıklara bağımlılık, aşırı uyanıklık, kişiler arası güvensizlik ve kuşku, aşırı duygusal denetim,

yabancılaşma ve psikolojik uzaklık, toplumsal geri çekilme ve yalıtılmışlık, azalmış benlik değeri duygusu ve kişisel değer, tutukluluk acısına sarsıntı sonrası gerginlik tepkileri olmak üzere kategorize edilmiştir.

Kurumsal yapıya ve olasılıklara bağımlılık durumunda cezaevi sistemi kişilerin seçim yapma özgürlüklerinden ve kendilerini ilgilendiren konularda karar verme hakkından vazgeçmelerini gerektirmektedir. Bu durum bir çok insan için katlanılması zor ve can yakıcı olabilmektedir. Tutuklu/hükümlüler, cezaevine girmeden önceki hayatlarında olduğu gibi kendileriyle ilgili konularda karar verebilme ve seçim yapabilme özgürlüklerine kavuşacakları an yaklaştıkça kaygı düzeylerinde artış yaşayabilmektedirler. Bu kaygının artmasının sebebi ise genellikle karar verme sürecinde buldukları kuruma bağımlı olmalarından kaynaklanmaktadır (Canter, 2011).

Cezaevi dışındaki yaşam, sürekli değişim gösterirken cezaevi son derece durağandır. Uzun süre cezaevinde mahkum olarak bulunan kişinin cezası bitip tahliye olduktan sonra karşılaştığı dinamik ve değişimlere gebe olan yaşam bu kişinin adaptasyon sürecine sekte vurmaktadır (Giddens, 2000).

Cezaevleri her ne sebeple olursa olsun kaçmanın olanaksız olduğu, insanın kendisini hiçbir şekilde güvende hissedemeyeceği tehlikeli yerlerdir. Tutuklu ve mahkumların herhangi bir tehdit ve risk durumları için uyanık ve tetikte olmaları gerekmektedir. Çünkü yakın çevrelerinde olası bir zayıflık anında kendilerinden faydalanmak isteyecek ve atakta bulunacak kişilerin var olma durumu, aşırı uyanıklık, kişiler arası kuşku ve güvensizlik durumuna sebep olmaktadır (Canter, 2011).

Aşırı duygusal denetim, yabancılaşma ve psikolojik uzaklıkta ise şu durumlar gerçekleşmektedir: Bazı erkek tutuklu/hükümlüler, güçlü olduklarını ve gerektiğinde şiddet içeren davranışlarda bulunabildiklerini gösteremedikleri sürece, cezaevinde diğer mahkumlar tarafından ezilip yönetileceklerine inanabilmektedirler. Bu yüzden çevrelerine agresif ve sert oldukları izlenimini vermeye çalışmaktadırlar. Bu izlenimi bir kere verdikten sonra da var olan itibarlarını sarsmamak adına duygularını bastırma

yoluna gidebilmektedirler. Böylece hem duygusal hem de davranışsal olarak cezaevi için tepkisiz bir maske geliştirmeye çalışan tutuklu/ hükümlüler, zamanla kendilerine ve başkalarına yabancılaşabilmektedirler. Böylece duygusal bir boşluk hissine kapılabilip gerekli durumlarda ve kişiler arası ilişkilerinde güçlükler yaşayabilmektedirler (Canter, 2011).

Toplumsal geri çekilme ve yalıtılmışlık halinde bazı tutuklular ve hükümlüler, insanlardan ve sosyal çevrelerinden kendilerini izole ederek görünmez duruma gelirler ve bu şekilde kendilerini koruma eğilimi göstermektedirler. Bu durum sadece sosyal anlamda geri çekilme ve kopukluk değil, her alanda gerçekleşebilmektedir. Kimseye güvenmek için kendilerine izin vermeyip cezaevinin tüm stresli ve gergin olay/ durumlarıyla tek başlarına baş etmeye çalışmaktadırlar. Tutuklu/hükümlü umursamazlığı ile bir davranışı başlatabilme yeteneği kaybı birleştiğinde sonuç depresyon ile büyük ölçüde benzerlik göstermektedir (Canter, 2011).

Tutuklu ve hükümlülerin özel hayatları son derece sınırlıdır. Yaşamlarını idame ettirecekleri alanı paylaşacakları kişileri ya hiç seçme şansları yoktur ya da kısıtlı bir imkana sahiplerdir. Uyuma ve uyanma, yemek yeme, temizlik saatleri konusunda seçim yapma şansları bulunmamakta ve başkalarına bağlı olmaktadır. Tüm bunlar, kişilere toplum tarafından dışlanmış ve istenmeyen insanlar olduklarını devamlı hatırlatmakta, bu da stres ve üzüntü yaratmaktadır (Canter, 2011). Böylece benlik değerinde azalma ve kişisel değer algısında bozulmalara yol açmaktadır.

Cezaevindeki kişilerin pek çoğu çocukluk yıllarında çeşitli problemler ve stresli yaşam olayları geçirdiği bilinen bir gerçektir. Bu yaşantıların üzerine bir de cezaevinin acımasız ve katı tabiatı pek çok tutuklu ve hükümlü için yeni bir sarsıntı niteliğinde olmaktadır. Bazı tutuklu ve hükümlüler, cezaevinin katı şartlarını, şiddetle her an burun buruna olma durumunu ve cinsel/ fiziksel kötü muamelelerin başlarına gelebileceği beklentisini, başka insanların kontrolünden çıkma isteğini, yasal saygının olmayışını ve iyi olma durumlarına karşı etraflarındaki kişilerin duyarsız kalmalarını aşına oldukları kalıplar olarak algılamaktadırlar. Cezaevi süreci, sadece anıları değil

ayrıca çocuklukta yaşanan engelleyici yaşantıların olumsuz sonuçlarını da tazelemektedir (Canter, 2011). Böylece tutuklu ve hükümlüler, tutukluluk acısına sarsıntı sonrası gerginlik tepkileri verebilmektedirler.

Cezaevi yaşantısı boyunca yukarıda bahsedilen sorunlar, hükümlü/ tutuklu için oldukça zorlayıcı yaşam olaylarıdır. Aileden ve yakın ilişkilerden uzak bulunmak, çeşitli sıkıntılara maruz kalmak ve oldukça kalabalık bir ortamda bulunulmasına rağmen paylaşımda bulunabilecek ve güvenilebilecek kişi sayısının azlığı ya da hiç bulunmayışı kişiyi çıkmaza sürüklemektedir. Bunun sonucunda çeşitli psikolojik ve fiziksel rahatsızlıklar ortaya çıkabilmektedir. Sosyal destek kavramı bu noktada büyük bir önem arz etmektedir. Kavramın en genel hatlarıyla tanımına bakıldığında, kişinin aidiyet duygusu, sevilme, onaylanma, başarılarının farkına varılması ve gurur duyulması, övünç duyma, "Ben"e ulaşma gibi gereksinimlerinin ebeveyn, kardeş, ahabap, partner ve benzeri kişilerle kurduğu ilişkiler yoluyla giderilmesi şeklinde olduğu görülmektedir (Ekinci ve Ekici, 2003; Gökler, 2007). Cezaevinde tanımın içinde yer alan aidiyet duygusu, sevilme, onaylanma, takdir edilme ve kendini gerçekleştirme gibi unsurlar ya hiç yoktur ya da yok denecek kadar azdır. Ayrıca, bu ihtiyaçların karşılanmasında etkin bir role sahip olan kişilerin yokluğu da söz konusudur. Bu durumda da cezaevlerinde tutuklu/ hükümlülerin sosyal destekten mahrum olabilme ihtimalleri göze çarpmaktadır.

Yapılan açıklamalarda görüleceği gibi, ebeveyn tutumunun suç işleme eğilimi ve bunun sonucunda cezaevine girme ile ilişkili olduğu görülmektedir. Sosyal destek kavramı da cezaevi yaşamında mahkumlar için hayati önem taşıyan bir kavramdır. Mahkumların çocukluklarında algıladıkları ebeveyn tutumları ile cezaevi sürecinde algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin var olup olmama durumu cezaevi yaşantısında mahkumların daha iyi anlaşılabilmesi ve gerekli yararlı yaklaşımların uygulanması açısından incelenmesi gereken bir konudur. Bu araştırmada da mahkumların algıladıkları ebeveyn tutumları ile algıladıkları sosyal destek düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Mahkumların algıladıkları ebeveyn tutumları ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, bu araştırmanın ana problemini oluşturmaktadır.

1.3. Alt Problemler

1. Mahkumların demografik bilgileri nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Mahkumların algıladıkları ebeveyn tutumları nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. Mahkumların algıladıkları sosyal destek düzeyleri nasıl bir dağılım göstermektedir?
4. Mahkumların yaşları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
5. Mahkumların eğitim durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
6. Mahkumların medeni halleri ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
7. Mahkumların çalışma durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
8. Mahkumların meslekleri ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
9. Mahkumların çocuk sayısı ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
10. Mahkumların kardeş sayısı ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
11. Mahkumların ailede doğum sırası ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?

12. Mahkumların annelerinin eğitim düzeyleriyle algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
13. Mahkumların annelerinin hayatta olup olmama durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
14. Mahkumların annelerinin çalışma durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
15. Mahkumların annelerinin mesleği ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
16. Mahkumların babalarının eğitim düzeyleriyle algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
17. Mahkumların babalarının hayatta olup olmama durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
18. Mahkumların babalarının çalışma durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
19. Mahkumların babalarının mesleği ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
20. Mahkumların suçu kabullenme durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
21. Mahkumların suçları hakkındaki düşünceleri ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
22. Mahkumların daha önce başka bir suç işleme durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
23. Mahkumların daha önce cezaevine girme durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?

24. Mahkumların çekirdek ailelerinde kendilerinden başka cezaevine giren kişi/ kişilerin olma durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
25. Mahkumların kendilerine isteyerek zarar verme davranışının olma durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
26. Mahkumların geçmişte intihar girişimlerinin olma durumu ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
27. Mahkumların geçmişte ya da yakın zamanda psikiyatrik tedavi görme durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
28. Mahkumların uyuşturucu madde kullanma durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
29. Mahkumların suç grupları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
30. Mahkumların algıladıkları ebeveyn tutumları ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Araştırmamızın amacı, Silivri 3 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan erkek mahkumların algıladıkları ebeveyn tutumları ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesidir. Bu doğrultuda demografik özelliklere göre mahkumların Ek-2 ve Ek-3 puanları arasındaki ilişki incelenmiştir.

1.5. Araştırmanın Önemi

Alanda cezaevi yaşantısıyla ve mahkum profilleriyle ilgili, sosyal destek düzeyiyle ilgili, anne- baba tutumlarıyla ilgili, ergenlerde/ öğrencilerde anne- baba tutumu ve sosyal destek düzeyi arasındaki ilişkiyle ilgili pek çok araştırma mevcuttur. Fakat mahkumların sosyal destek düzeylerini, anne- baba tutumlarını ve bu iki değişken arasındaki ilişkiyi çeşitli yönlerden inceleyen çalışma sayısı yok denecek kadar azdır.

Günümüzdeki suç oranlarına bakıldığında ne kadar yüksek rakamlarla karşılaşılacağı tahmin edilebilmektedir. Gün geçtikçe de suç oranının arttığı açık bir şekilde görülmektedir. Bireyin yetiştirilme tarzının suça eğilim ve saldırganlık üzerine etkisi literatüre bakıldığında göze çarpmaktadır. Bu noktada sorunun temeli hakkında fikir sahibi olmak, engelleyici çalışmaların yapılabilmesi açısından oldukça önemlidir.

Diğer yandan bir şekilde suça karşarak cezaevine girmiş kişilerin maruz kaldığı zorlu yaşam olayları tek başına atlatılması güç engeller olarak karşımıza çıkmaktadır. Engellerin aşılmasında aileden, arkadaştan ve birey için anlamlı diğer kişilerden elde edilen sosyal destek sadece psikolojik değil aynı zamanda beden sağlığını da koruyucu özelliğiyle yaşamsal değerini gözler önüne sermektedir.

Cezaevindeki mahkum için oldukça önemli olan ebeveyn tutumu ve sosyal destek kavramlarının birbiriyle olan ilişkisini inceleyen bu araştırmanın sonuçlarının, gerekli suçu önleme ve mahkumlara rehabilitasyon programlarının geliştirilip

uygulanabilmesi ve başka araştırmalara ışık tutabilmesi açısından oldukça önemli olduğu dūřun÷lmektedir.

Suçu önleme konusunda öğretmenler, sağlık çalışanları ve ruh sağlığı hizmeti veren uzmanlar gibi meslek grupları ebeveynlere gerekli danışmanlığı verirken, yönlendirme yaparken ve müdahale programları uygularken bu araştırmanın sonuçlarından faydalanabilirler.

Sosyal desteğin sadece mahkumlar için değil tüm insanlar için hayati önem taşıdığını bilen ruh sağlığı uzmanları ve özellikle ceza infaz kurumlarında çalışan psikolog ve sosyal hizmet uzmanları gerekli çalışmaları yaparken araştırma sonuçlarından yararlanabilir.

Sonuç olarak, bu çalışmanın ebeveyn tutumları ile algılanan sosyal destek düzeyi arasındaki ilişkiyi -özellikle mahkum pop÷lasyonunda- inceleyen araştırmalara katkı sunacağı öngörülmektedir.

1.6. Sayıtlar

1. Araştırmanın örneklemini oluşturan mahkumlar (hükümlüler), kendilerine verilen ölçekleri içten bir şekilde cevaplandırmışlardır.
2. Araştırmada kullanılan envanterler ölçmeyi amaçladıkları özellikleri test eder niteliktedir.

1.7. Sınırlılıklar

1. Araştırmanın örneklemi Silivri 3 Nolu L Tipi Kapalı Cezaevi'nde hükümlü olarak bulunan erkek mahkumlar ile sınırlıdır.
2. Araştırma, mahkumlara uygulanan ölçeklerin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

1.8.1. Mahkum:

Türk Dil Kurumu'nun tanımına göre mahkum, hükümlü anlamına gelmektedir. Hükümlü ise, hakkında hüküm verilmiş, hüküm giymiş kişi anlamına gelmektedir (TDK, 2015).

1.8.2. Sosyal Destek:

Sosyal destek, sıkıntı verici, zorlayıcı durumlarda kişinin ailesi, arkadaşları, akrabaları ve kendisi için özel olan diğerleri tarafından kişiye sunulan kaynaklardır (Şahin, 1999). Lambert ve diğerleri (1989) ise sosyal desteğin tanımını desteğin niteliği (kalite), niceliği (sayı) ve şekli bakımından yapmaktadır.

1.8.3. Ebeveyn Tutumu:

Ebeveynlerin (anna- baba), çocuklarını yetiştirme durumlarına dair tutum, inanç ve beklentileridir (Steinberg, 1993; akt. Kılıç, 2007).

BÖLÜM II

2. İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde ebeveyn tutumları, çeşitli ebeveyn tutumlarının özellikleri ve birey üzerindeki çeşitli etkileri, sosyal destek kavramı ve algılanan sosyal destek kavramına ilişkin tanımlar, kavramın tarihsel gelişimi ve kavramlarla ilgili çeşitli kuramlar hakkında bilgi veren açıklamalar yer almaktadır.

2.1. Ebeveyn Tutumu

Her insan doğduğu andan itibaren içinde bulunduğu topluluğun bir parçasıdır. Bu topluluk genellikle anne- baba- kardeş(ler) ya da çocuğun bakımını üstlenecek diğer kişilerden oluşmaktadır. Bu kişilerin çocuğu yetiştirirken benimsedikleri tutum ve davranışlar çocuğun bundan sonraki hayatı için son derece önemlidir. Bu çalışmada daha çok anne- babaların tutumları üzerinde durulmaktadır.

Bireyin toplumsal hayatta kendisinden beklenenleri gereğince yerine getirebilmesi ve hayatında başarılı, mutlu olabilmesi için sağlıklı bir kişilik yapısına sahip olması gerekmektedir. Kişiliğin gelişimi ömür boyu sürmektedir fakat temelleri hayatın ilk yıllarında atılmaktadır (Yavuzer, 1993b). Kişilik temellerinin atılmasında anne ve babalar çocuklarına model olurlar (Yavuzer, Aydoğmuş, Baltaş, 2010; Erkan, 1993).

Çocuk dünyaya geldikten sonra çeşitli gelişim aşamalarından geçer. Her gelişim döneminde, belli başlı, kendine has özellikler kazanır. Bu özellikler, çocuğun kişiliğinin bir parçasıdır. Ailedeki çocuğa karşı davranışların çocuğun yetişme sürecini ve kişiliğini etkilediği düşünüldüğünde ana- baba tutumunun önemli olduğu göze çarpmaktadır (Kapçı ve Küçüker, 2009; Saymer, Köknel ve Turanlı, 2005). Çocuğun

etken- edilgen, uyumlu- uyumsuz, bağımlı- bağımsız, içedönük- dışadönük kişilik geliştirmesinde ailenin rolü büyüktür (Özgüven, 2001). Bireyin özgüven kazanabilmesi için hem anneye hem babaya ihtiyacı vardır. Örneğin çocuk düştüğünde babanın hemen yanına gelip onu kucaklaması, öpmesi gibi sıcak davranışları çocuğa sevildiği ve güven duyacağı ebeveynlerinin olduğu mesajını verir. Ana- babadan ihtiyaç duyduğu gerekli sevgi, ilgi ve şefkati alamayan, istek ve ihtiyaçları göz ardı edilen, ihmal edilen çocuklar, gerekli özgüveni kazanamamaktadırlar. İhmal edilmiş çocuk gerekli özgüveni kazanamamasının yanı sıra bir yetişkin olduğunda hayatın zorlukları karşısında nasıl davranacağını, bunlarla nasıl başa çıkabileceğini bilemez duruma gelebilmektedir (Gökner, 2012). Erikson'a göre çocuğa karşı abartılı güven verici davranışlarda bulunulması çocuk açısından zararlıdır. Çünkü bu çocuklar ileride kendilerini koruyamaz ve duygusal uyumsuzluk yaşayabilirler. Güvensiz bir ortamda büyüyen çocuk da ileride depresyon, paranoya veya psikoz geliştirebilmektedir (Bacanlı, 2010). Anne- babanın çocuğa karşı davranışları sadece kişilik gelişiminde değil, çocuğun psikolojik ve duygusal gelişiminde, eğitim hayatı ve meslek seçimi gibi başka noktalarda da önemli bir role sahiptir (Ekşi,1990; Düzgün, 2003; Özgüven, 2001).

Anne- baba daha doğmadan çocuğu etkilemeye başlar. Çocuğun istenmiyor oluşu ya da anne adayının henüz bu duruma hazır olmayışı öncelikle biyolojik olarak kadını etkiler. Hissettiği olumsuz duygular sonucunda salgılanan hormonlar kana, kan yoluyla da olumsuz duygular anne karnındaki bebeğe geçer. Bu durumun sürekli gerçekleşmesi bebeği dünyaya geldikten sonra da olumsuz yönde etkilemeye devam eder (Ekşi, 1990). Anne- babanın bedensel teması ve bebek ile iletişim kurarken kullandığı ses tonu bebek için besin kadar hayati bir önem taşımaktadır. Gerekli olan şeylerin çeşitli nedenlerle (bebeğin cinsiyetinden dolayı sergilenen ayrımcılık, ailenin sosyo-ekonomik seviyesinin düşük olması gibi) karşılanamaması durumunda çocuk büyüdüğünde duygularının farkında olmayan, tedirgin, iletişim problemleri yaşayan, saldırgan bir kişilik sergileyebilir. Suça meyilli, iletişim ve ilişki kurmakta güçlük

çeken çocuklara bakıldığında da ebeveynlerinden gereği kadar sevgi, hoşgörü ve ilgi görmemiş oldukları göze çarpmaktadır (Sağlam, 2007). Foster (1996)'a göre de öfke, saldırganlık ve düşmanlık gibi negatif duygu ve davranışların oluşmasında ailenin etkisi büyüktür (Akt. Sağlam, 2007). Çünkü çocuğun sosyal olarak bir şeyleri öğrendiği ilk yer aile kurumudur (Yavuzer, 1993a). Yardımlaşma ve dayanışma kültürünü, işbirliği yapmayı, insanlarla uzlaşmayı, çatışma durumlarında uzlaşmayı ya da tam tersi şekilde çatışmayı ve anlaşmazlığı çocuk ailesinden öğrenmektedir. Çünkü ebeveynler kendi tutum ve davranışlarını olduğu gibi çocuğa aktarmaktadır (Sağlam, 2007; Özgüven, 2001). Anne- babanın çocuğa karşı yaklaşımı çocuğun sadece davranışını etkilemez. Davranışının şekillenmesinin yanı sıra sosyal yaşantısında tutarlı, dışadönük, bağımsızlığını kazanmış bir birey olmasında da etkilidir (Pekşen Akça, 2012). Yetişkinlikte kişinin sahip olduğu mutluluk düzeyi de çocukluk döneminde maruz kaldığı yetiştirilme tarzı ile doğrudan bağlantılı olabilmektedir (Türkmen, 2012).

Ekşi (1990)'ye göre ana- babanın çocuğa karşı ilk görevi ona bakım vermek ve korumaktır. Fakat görevler sadece bu kadarla sınırlı değildir. Ayrıca çocuğun nasıl davranışlarda bulunduğuna dikkat etme, çeşitli konularda ve alanlarda yönlendirme, cesaret kazanabilmesi için çaba gösterme, manevi gereksinimlerini giderme, sosyal hayatın ondan beklediklerine karşı uygun davranışları geliştirebilmesi için rehber olma, çeşitli konularda beceri kazanabilmesini sağlama, bilgi edinebilmesi için uygun ortam sağlama ve kültürel ihtiyaçlarını giderme de görevleri arasındadır.

Etrafımıza baktığımızda birçok ana- baba tutumu görebiliriz. Yapılan araştırmalar da tutumlardaki bu çeşitliliği ortaya koyar niteliktedir.

Yavuzer (1993b)'e göre en yaygın ana- baba davranışları aşırı koruyucu, hoşgörülü, reddedici, kabullenici, baskıcı, çocuğa karşı boyun eğici, ayrımcı (çocuklar arasında) değildir. Kulaksızoğlu (2004) 'na göre de ebeveynlerin tutumu demokratik-eşitlikçi, baskıcı- otoriter ve aşırı koruyucu olabilir. Tutumların hangisinin baskın olduğuyse çocuklarda değişik davranışların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Ekşi

(1990) da aşırı denetleyici- baskılı, aşırı otoriter ve aşırı hoşgörölü olmak üzere ana-baba tutumlarını sınıflandırmaktadır.

Yurtdışı alan yazınına bakıldığında da çeşitli tutumların olduğu görölmektedir. Santrock ve Yussen (1989)'in sınıflamasına göre, yetkili (authoritative), yetkeci (authoritarian) ve serbest bırakan olmak üzere 3 çeşit tutum bulunmaktadır (Akt. Akbağ, 1994). Perris ve diğeri 1980 yılında geliştirmiş olduğu Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Çocuk Formu'nda ebeveyn tutumlarına dair aşırı koruyucu, duygusal sıcaklık ve reddedici olmak üzere 3 boyut ortaya koymuştur. Aşırı koruyucu boyut çocuğun güvenliği ile ilgili tedirgin tutuma, reddedicilik boyutu eleştirel tutuma, duygusal sıcaklık boyutu ise kabul edici, destekleyici boyuta karşılık gelmektedir (Dirik, Yorulmaz ve Karancı, 2014).

Genel olarak literatüre bakıldığında baskılı ve otoriter, gevşek, dengesiz ve kararsız (tutarsız), (aşırı) koruyucu, ilgisiz ve kayıtsız, güven verici, destekleyici ve (aşırı) hoşgörölü, demokratik, izin verici (izin verici/ müsamahakar, izin verici/ ihmalkar) ve koruyucu- istekçi tutumlar karşımıza çıkmaktadır.

2.1.1. Baskılı ve Otoriter Tutum

Ölkemizde yaygın olan tutum şeklidir. Ataerkil ailelerde daha çok görölmektedir (Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 2007). Bu tutuma sahip ana- babada katı bir disiplin hakimdir (Dönmezer, 1991). Kurallar çok keskindir ve çocuklar kurallara harfiyen uymak durumundadır. Uyulmadığı durumlarda ebeveyn tarafından çocuğa genellikle fiziksel şiddet uygulanır. Çocuk cezalandırılacağı düşüncesiyle ebeveynine karşı korku duyar (Erbil, Divan, Öner, 2006). Anne- baba çocuğunu sever fakat bu sevgiyi koşullu olarak gösterir (Kuzgun, 1991). Bu tutum, çocuğun kimliğini hiçe sayarak özgüven eksikliğine neden olabilmektedir. Bu tutuma sahip bir ailede büyüyen çocuk uslu, dürüst, nazik ve dikkatlidir. Fakat bu özelliklerine karşılık aynı zamanda çekingen, içe dönük, karar vermekte zorlanan (Pekşen Akça, 2012), hassas ve küskündür de. Çocuk hangi davranışın nasıl bir tepkiye neden olacağını önceden

kestiremediği için kaygılıdır. Bu kaygı sebebiyle uç boyutlarda asilik/ isyankarlık ya da itaatkarlık görülebilir. Aşırı itaatkarlık tepkisi veren çocukta aşağılık kompleksi gelişebilmektedir (Yavuzer, 1993b).

Göknar (2012), baskıcı tutumu (baskılı ve otoriter tutum) 3'e ayırarak incelemektedir.

a) **Fiziksel Ceza:** Sık sık fiziksel cezaya maruz kalarak büyüyen birey, çocukluğunda sürekli anne- babanın istediği yönde davranışlarda bulunmaya çalışır. Bu nedenle kendi duygularını ve düşüncelerini bastırma yoluna gider. Bunun sonucunda kendini tanıyamaz ve esas sahip olduğu tüm kişisel özelliklerini yansıtamaz. Sürekli fiziksel cezaya maruz kalıyor olması kendisinde dayak yemeyi hak eden, yaramaz, kötü olduğu düşüncelerini oluşturur. Bunun sonucunda değersiz olduğu hissine kapılır ve kendinden utanır. Böylece ileride kendine güven konusunda sorun yaşayabilme ihtimali güçlenmiş olur.

b) **Mükemmeliyetçilik:** Mükemmeliyetçi tutuma sahip ana- babaların çocuklarından beklentileri çok yüksektir. Her şeyin en iyisini yapmalarını, derslerinde en başarılı olmaları ve benzeri şeyler isterler. Beklentilerin yüksekliği çocukta anksiyeteye ve huzursuzluğa sebep olur. Çocuk kendini yoğun bir baskı altında hisseder. Bunun sonucunda başarısızlığa uğradığında ebeveynlerinin isteklerini yerine getirememiş olduğu için utanç duyar. Sorunu sürekli kendisinde arar ve sonuç olarak özgüvenini kaybeder. Aşırı mükemmeliyetçi bir tutumla yetişen birey, kendisinin başarılı olabileceğine inanmaz. Bir şeyler başarıp elde ettiklerinde bile kendilerine yetecek olan mutluluğu yakalayamazlar. Çünkü sürekli en mükemmeli arama, ona ulaşma amacındadırlar. Bir yandan da en mükemmelin bir sonu olmadığını bilirler. Ayrıca olsa bile mükemmelliğin o noktasına ulaşamayacaklarını düşünürler. Bu nedenle sürekli bir doyumsuzluk ve mutsuzluk yaşarlar.

- c) **Sürekli Eleştiri ve Yergi:** Davranışları eleştirilen ve sürekli aşağılanarak yetişmiş bir bireyin de özgüven problemi yaşaması kaçınılmazdır. Her hareketin yerilmesi çocukta kişiliğin yaralanmasına ve kendini eksik olarak görmesine ve sonuç olarak da kendinden utanmasına sebep olur. Özgüven eksikliğinin temelinde de utanç duygusunun yattığı düşünülürse, kişide yetişkinlikte özgüven problemi yüksek ihtimalle görülecektir.

2.1.2. Gevşek Tutum (Çocuk Merkezci Aile) / Aşırı Hoşgörülü Tutum

Bu tutumun egemen olduğu ailede çocuk tek söz sahibidir. İstekler koşulsuz olarak yerine getirilir. Ebeveyni ile sağlıklı ve doyurucu bir ilişkisi olmayan, abartılı sevgi ile büyüyen çocuğun ileride doyumsuz bir yetişkin olması ihtimali yüksektir. Bu tutuma sahip ebeveynlere çocukları tarafından neredeyse hükmedilir. Dolayısıyla çocuk ebeveynine saygı duymaz. Çocukluğundan beri hükmetmeye alışan kişi yetişkinliğinde de diğer ilişkilerindeki kişilere hükmetmek isteyecektir. Okul çağına geldiğinde okuldaki kurallarla ve bu kurallara uyulmadığında cezaların olması durumuyla karşılaşan bu çocuklar büyük bir bozguna uğrarlar ve hayal kırıklığı yaşayabilirler (Yavuzer, 1993b; Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 2007). Ailenin çocuğa karşı bu tutumu sonucunda çocuk toplumdan da kendisine aynı şekilde davranılmasını bekler. Bu beklentisi karşılanmadığında da huzursuzluk baş gösterir. Sosyal açıdan uyum sorunları yaşamasına sebep olabilir (Yavuzer, 1993b; Ekşi, 1990).

2.1.3. Dengesiz ve Kararsız (Tutarsız) Tutum

Bu tutum çocuğu her yönden olumsuz etkiler. Dengesiz ve kararsız tutum iki şekilde olabilir: Anne- babanın birbiriyle uyumsuz tutumları, anne- babanın bir davranışının diğer davranışıyla olan tutarsızlığı. Çocuk bir davranışına birden fazla şekilde verilmiş tepkileri gördüğünde kafası karışır. Örneğin piyano çaldığında anne

dingin ve sakin olduğu bir gün olumlu tepki verip daha da teŖvik edici davranırken yorgun ve stresli olduğu bir gün olumsuz bir tepki verirse çocuk hangi davranışın ne zaman iyi ne zaman kötü, uygun mu uygunsuz mu olduğunu anlayamaz duruma gelir. Bu da kişilik gelişimini derinden etkiler. İç çatışmalara ve yetişkinlikte dengesiz bir kişilik sahibi olmaya sebep olabilir. Çocuğun saldırgan tavırlar sergilemesinde de bu tutumun önemli bir yeri vardır (Yavuzer, 1993b; Musaağaoğlu, 2004; Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 2007).

2.1.4. (Aşırı) Koruyucu / Koruyucu- İstekçi Tutum

Bu tutuma sahip ebeveynler çocuklarına karşı aşırı kontrolcü olmakta ve gereğinden fazla özen gösterirler. Çocuğun yapmaya gücü yetebileceği şeyleri dahi anne- babanın yapması sonucunda çocuk deneyimsel olarak öğrenebileceği olgulardan mahrum kalır. Bunun sonucunda çocukta özgüven problemi ve bağımlı kişilik oluşabilir (Kuzgun, 1991; Gökner, 2012). Anne- babanın bu denli koruyucu olması, çocuğun sosyal gelişimini sekteye uğratar. Bağımlı bir kişilik geliştiren çocuk ileride hayat arkadaşından da aynı tutumu bekler (Yavuzer, 1993). Hayal kırıklığı, çevreye güven duymada problemler, asabiyet (Tuzgöl, 2000), kişiler arası ilişkilerinde korkak ve çekingen olma (Gökner, 2012), duygu kontrolünde zorluklar, doyumsuzluk, sorumluluk bilincinin gelişmemesi gibi çocuk üzerinde istenmeyen sonuçlar doğurabilir (Yavuzer, 2000).

2.1.5. İlgisiz ve Kayıtsız Tutum

Ebeveyn- çocuk arasında sağlıklı bir iletişim yoktur. İlişkiler kopuktur. Çocuk görmezden gelinir ve çocuğun ihmali hatta psikolojik reddi (Kuzgun, 1991) söz konusudur. Yapılan araştırmalar bu tutuma sahip ebeveynler tarafından yetiştirilen çocukların saldırgan olma ihtimallerinin arttığını göstermektedir (Yavuzer, 1993b).

2.1.6. Güven Verici, Destekleyici ve Hoşgörülü Tutum

Kurallar ve sınırlar çocuk tarafından bilinir. Bu kurallar çerçevesinde çocuk özgürdür. İnsanlar tarafından dinlendiğini, önemli olduğunu, sevildiğini, kabul gördüğünü, saygı duyulduğunu, konuşma hakkının olduğunu bilir. Bu tutuma sahip ebeveynler tarafından yetiştirilen çocuk özgüveni olan, sorumluluklarının farkında olan ve girişimci bir birey olur (Yavuzer, 1993a).

2.1.7. Demokratik Tutum

Çocuğa koşulsuz ve derinden sevgi sunulmaktadır. Çocuğun ihtiyaçları önemlidir ve ana- baba bu ihtiyaçlara karşı duyarlıdır. Çocuğun yaşına uygun bir şekilde kendisiyle alakalı karar alabilmesi konusunda onu destekler. Ebeveyn, kendi almış olduğu kararların nedenlerini çocuğa uygun bir dille açıklamaya çalışır ve onun da görüşlerini önemser (Kuzgun, 1991). Bu tutuma sahip ebeveynler tarafından yetiştirilen çocuklar sosyal açıdan daha gelişkin, okul başarıları yüksek, kaygı ve depresyon düzeyi daha düşük, kendini kabul eden, girişimci, yaratıcı, paylaşmayı bilen ve özgüveni yüksek bireyler olmaktadır (Erbil, Divan, Öner, 2006; Kulaksızoğlu, 2004; Kuzgun, 1991; Pekşen Akça, 2012).

2.1.8. Reddedici Tutum

Reddedici tutuma maruz kalmış çocuklar, ebeveynleri tarafından dışlanmakta, iyi olmayan davranışlar ile karşılaşmaktadırlar (Çağdaş, 2001). Bu çocuklarda benlik imajı düzgün bir şekilde gelişmemekte, çarpık bir yapılanma söz konusudur. Çünkü gereksinim duyulan sevgi, ilgi ve şefkat eksikliği söz konusudur. Bunun sonucunda sadece özgüven eksikliği değil, etrafındaki insanlara karşı güvensizlik ve sahip olduğu şeyleri yitirme korkusu görülmektedir (Geçtan, 2006; Tuzcuoğlu, 2003; Çağdaş, 2001).

2.1.a. Baumrind'in (1966) Ana-Baba Tutumu Sınıflaması

Baumrind'e göre, ebeveynlerin çocuk yetiştirme stillerinde 4 farklı boyut vardır. Bunlar; ebeveyn kontrolü, ebeveyn- çocuk iletişiminde açıklık, olgunluk beklentisi ve bakım/destek boyutudur.

- Ebeveyn Kontrolü Boyutu: Ana- babalar çeşitli sebeplerle çocukları için kurallar koyar. Bu boyutta konulan kurallara çocukların uyma zorunluluğunun derecesi önemlidir (Akt. Yılmaz,2000).
- Ebeveyn- Çocuk İletişiminde Açıklık Boyutu: Ebeveynlerin çocuklarına koyulan kuralların sebeplerini uygun dille anlatmaları gerekmektedir. Aile içinde alınacak kararlara çocukların katılıp katılmaması, katılıp fikrini söylediği durumlarda ebeveyn tarafından çocuğun fikrine ne kadar saygı gösterildiği önemlidir (Akt. Yılmaz,2000).
- Olgunluk Beklentisi Boyutu: Anne- babalar çocuklarının duygusal, zihinsel ve sosyal alanlarda başarısız olmaması için desteklemesi gerekmektedir. Bu boyutta bu desteğin hangi düzeyde verildiği önemlidir (Akt. Yılmaz,2000).
- Bakım-Destek Boyutu: Ebeveynler, çocuklarına bakım vermek ve destek olma durumundadır. Bu boyutta ebeveynin bunları yaparken çocuğa karşı sevecenliğinin ve sıcaklığının ne oranda olduğu önemlidir (Akt. Yılmaz, 2000).

Baumrind'e (1966) göre yukarıda sayılan boyutlara paralel olarak 3 farklı ana-baba tutumu vardır: Otoriter, demokratik ve izin verici tutum.

- a) **Otoriter Tutum:** Anne- baba belirledikleri kurallara çocuklar tarafından sorgusuz sualsiz uyulmasını bekler. Kurallara karşı gelinmesi durumunda ceza uygulanır. Çocuğun fikri önemli değildir ve ebeveyn de düşüncesini çocukla paylaşma gereksinimi duymaz (Baumrind, 1966).

- b) **Demokratik Tutum:** Bu tutuma sahip ebeveynler de çocukları için kurallar koyarlar fakat bu kurallar koşulsuz uymaları çocuklardan beklenmez. Daha çok gerekli durumlarda uyulması için bu kurallar vardır. Çocukların fikirleri önemlidir. Bir karar verilirken onların da görüşüne başvurulur ve çocukların fikirlerine saygı gösterilir. Çocuklara karşı sabır ve sıcaklık vardır. İhtiyaçları olan ilgi eksiksiz verilir. Ebeveynlerin de çocukların da haklarının olduğu bilinir ve buna göre hareket edilir. Akılcılık ön plandadır (Baumrind, 1966).
- c) **İzin Verici Tutum:** Hoşgörü ön plandadır. Fakat bu hoşgörü bazen çocuğu ihmale kadar gidebilir. Çocuklar kontrol edilmez, fazla özgür bırakılır. Sevgi ve sıcaklık bu tutumda da gösterilir. Çocuklar kendi kararlarını kendileri verirler ve istedikleri gibi davranabilirler (Yılmaz,2000).

Tablo 2.1.a.1. Baumrind'in Ebeveyn Tutumu Kategorileri (Baumrind, akt. Yılmaz, 2000)

	KONTROL		AÇIK İLETİŞİM		OLGUNLUK BEKLENTİSİ		BAKIM	
	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük
Otoriter	*			*	*			*
Demokratik	*		*		*		*	
İzin Verici		*	*			*	*	

Tabloya göre, ebeveyn kontrolü ve olgunluk beklentisi boyutlarında yüksek, ebeveyn- çocuk iletişiminde açıklık ve bakım- destek boyutlarında düşük olan ebeveynler otoriter tutuma sahip olmaktadır. Tüm boyutlarda yüksek olan ebeveynler demokratik tutuma sahip olmaktadır. Ebeveyn kontrolü ve olgunluk beklentisi

boyutunda düşük, ebeveyn- çocuk iletişimde açıklık ve bakım- destek boyutunda yüksek olan ebeveynler izin verici tutuma sahip olmaktadır (Akt. Yılmaz, 2000).

2.1.b. Maccoby ve Martin'in Modeli'ne (1983) Göre Ana-Baba Tutumu Sınıflaması

Bu yaklaşımda ebeveyn tutumu, 2 boyutta ele alınmıştır: Duyarlılık (responsiveness) ve talepkarlık/ kontrol (demandingness/ control) boyutu. Bu boyutlara paralel olarak 4 çeşit ana-baba tutumu ortaya çıkmıştır: Demokratik, otoriter, izin verici/ müsamahakâr (hoşgörülü), izin verici/ ihmalkar tutum. Buradaki ayırt edici nokta, Baumrind'in modelindeki izin verici ana-baba tutumu, izin verici/ müsamahakâr ve izin verici/ ihmalkâr ana- baba tutumu olarak ikiye ayrılmaktadır (Akt. Özyürek ve Özkan, 2015; akt. Yılmaz, 2000).

Demokratik ve otoriter ana- baba tutumu Baumrind'in modelindekiyle aynı özellikleri taşımaktadır.

2.1.b.a. İzin Verici/ Müsamahakâr Tutum: Ailede çocuklara karşı hoşgörü, sevgi ve sıcaklık oldukça fazladır. Çocukların davranışlarına kısıtlamalar getirilmez, kontrol ya çok azdır ya da hiç yoktur. Çocuklar kendi başlarına aldıkları kararları uygulamakta serbesttir. Bu tür tutuma sahip ebeveynlerle büyüyen çocuklar, saldırgan ve sorumsuz davranışlar sergileyebilmektedirler (Akt. Yılmaz, 2000).

2.1.b.b. İzin Verici/ İhmalkar Tutum: Bu tutuma sahip ebeveynler ile çocukları arasında mesafe olabilmektedir. Çocuğa karşı ilgileri, onunla ilgilenecek enerjileri neredeyse hiç yoktur ve çocuklarını kontrol etmezler. Çocuğun sadece hayati ihtiyaçları karşılanmakta, bunun haricindeki manevi gereksinimleri göz ardı edilmektedir (Akt. Yılmaz, 2000).

Tablo 2.1.b.1. Maccoby ve Martin'in Modeli (Maccoby ve Martin, 1983).

		Duyarlık/ Kabul- İlgisi	
		Yüksek	Düşük
Talepkarlık/ Kontrol	Yüksek	Demokratik	Otoriter
	Düşük	İzin verici/ Müsamahakar	İzin verici/ İhmalkar

Tablo 2.1.b.1'e baktığımızda, demokratik tutuma sahip ebeveynlerin yüksek düzeyde talepkarlık/ kontrol ve duyarlık/ kabul- ilgi özellikleri; otoriter tutuma sahip ebeveynlerin yüksek talepkarlık/ kontrol ve düşük duyarlık/ kabul- ilgi özellikleri; İzin verici/ müsamahakar ebeveynlerin düşük talepkarlık/ kontrol ve yüksek duyarlık/ kabul- ilgi özellikleri; son olarak izin verici/ ihmalkar ebeveynlerin de düşük duyarlık/ kabul- ilgi ve talepkarlık/ kontrol özellikleri gösterdiği görülmektedir (Akt. Yılmaz, 2000).

2.2. Sosyal Destek

İnsan yaşamı boyunca pek çok zorlukla ve bunun bir getirisi olarak da stres kaynaklarıyla karşılaşmaktadır. Başa çıkması zor durumların üstesinden gelmede diğer insanlarla kurulan olumlu ilişkilerin ve iletişimin önemi bilinmektedir. Sosyal destek de bu ilişkiler ile yakından ilgilidir. Zor durumlarla başa çıkmada sahip olunan sosyal destek ağı önemli bir faktördür. Bu sosyal destek ağı kişinin iyi oluşunu olumlu yönde etkilemektedir (Karataş, 2012).

Literatüre baktığımızda, son zamanlarda eskiye kıyasla daha fazla sosyal destek hakkında yapılmış araştırmalarla karşılaşmaktayız. Kavramın bir baş etme kaynağı olduğu ve kişinin ruh ve beden sağlığını desteklediği gerçeği göz önünde

bulundurulduğunda alana artan ilginin gerçek sebebi anlaşılmaktadır (Duru ve Balkıs, 2007; Eker, Arkar ve Yıldız, 2001; Arıkan ve Kahriman, 2002). Pearson (1990), sosyal destek kavramının yeni olmadığını, daha önceden de var olup bilim ve sanat dünyasında önemli bir yerinin olduğunu belirtmektedir.

Kohut (1984)'a göre bireyin yaşadığı sürece insanlar tarafından beğenilmeye, kabul edilmeye, değerli görülme; zor durumlarla karşılaştığında ve kötü durumda olduğunda destek görmeye, teselli edilmeye ve anlaşılmaya; kendince önemli ve daha güçlü olan kişilerle özdeşim kurmaya; kendine yakın ve benzer bulduğu kişilerle duygularını ve düşüncelerini paylaşmaya ihtiyacı vardır (Akt. Scherler, 1995). Ayrıca sosyal destek kişinin sevilme, değer görme, benlik saygısı ve gruba aidiyet hissine sahip olma gibi ihtiyaçlarına hitap ederek bedensel ve ruhsal açıdan koruma sağlamaktadır (Aksüllü ve Doğan, 2004). Yapılan araştırmaların sonuçları göstermektedir ki sosyal destek düzeyi yüksek olan kişilerin depresyon düzeyleri düşük, benlik algıları yüksek, yaşam süreleri daha uzun ve sağlıkları iyidir (Taysi, 2000). Buradan da anlaşılıyor ki sosyal desteğin kişinin yaşamında önemli bir yeri vardır.

Sosyal destek kavramı, Kurt Lewin tarafından geliştirilmiş Alan Kuramı ve Davranış Tanımı olgusu ile açıklanabilmektedir . Lewin, yaşam alanını, kişinin davranışlarını belli bir zamanda etkileyerek şekillendiren faktörlerin tümü olarak tanımlamaktadır. Davranış ise, kişinin psikolojik çevresinde olan değişimdir. Negatif bir davranışın ortadan kalkması ve bunun yerine yenisinin gelebilmesi için kişinin psikolojik çevresinin farklılaşması gerekmektedir. Bireyin sahip olduğu sosyal destek de psikolojik çevresinin içinde bulunmaktadır (Yıldırım, 1997).

Yıldırım (2004), sosyal çevresindeki kişilerin bireyin sosyal destek kaynakları olduğunu söylemektedir. Kişi hayatının herhangi bir döneminde bu kaynaklara ihtiyaç duyabilmektedir. Ve üç kaynaktan alınmaktadır: Arkadaş, aile ve kişinin değerli bulunduğu ve onun için anlamlı olan diğer kişiler. Bu diğer kişiler akraba, komşu, partner, hayat arkadaşı vb. olabilmektedir (Çeçen, 2008; Sorias, 1988).

Sosyal desteğin sınırları net ve üzerinde karara varılmış bir tanım bulunmamaktadır. Literatüre bakıldığında pek çok tanım olduğu görülmektedir. Pek çok farklı tanımının olmasının sebebi ise sosyal destek kavramının birçok disiplinin çalıştığı ortak bir alan olmasıdır (Sürücü, 2005).

Tardy (1985), sosyal destek kavramının tanımlanırken beş boyutunun vurgulanması gerektiğini belirtmiştir. Bu beş boyut şunlardır:

- Yönü (destek alma- destek verme)
- Eğilim (kaynakların hazır bulunması ve kullanılabilirliği)
- Desteğin tanımı (değerlendirme)
- İçeriği (bilgisel destek, araçsal destek, duygusal destek vb.)
- Sosyal ağ

En genel tanımıyla sosyal destek, kişinin aidiyet duygusu, sevilme, onaylanma, başarılarının farkına varılması ve gurur duyulma, hayattaki beklentilere ulaşma ve ideal "ben"e ulaşabilmek gibi ihtiyaçlarının ebeveyn, kardeş, akrabalar, ahabap, partner ve benzeri kişilerle kurduğu ilişkiler ve iletişim yoluyla giderilmesidir (Ekinci ve Ekici, 2003; Gökler, 2007). Diğer tanımlara bakacak olursak;

Caplan (1976)'ın tanımına göre; stres verici durum/ olayın kontrol altına alınmasını ve onunla daha kolay baş edebilmeyi sağlayan, kişinin sosyal çevresinden aldığı geri dönüşlerdir. Kişinin çeşitli eylemlerinde, düşüncelerinin doğru ya da yanlış olması konusunda yol gösterici/ rehberdir (Akt. Bayram, 1999).

Wallstone ve diğerlerine (1983) göre; kişinin bireysel ya da topluluklarla olan mesafeli ya da samimi ilişkileri yoluyla ruhsal yükten kurtulma, ihtiyaç halinde gerekli yardımı alabilmesi ve kendisi için gerekli olan bigilere ulaşabilmesi durumudur (Akt. Karadağ, 2007).

Çakır ve Palabıyıköğlü (1997) sosyal desteği, çevresindeki insanların kişiye yaptığı yardım olarak tanımlamaktadır. Bu yardım maddi ve /veya manevi olabilmektedir (Yıldırım, 1997; Eker, Arkar, Yıldız, 2001).

Toepfer (2010) sosyal desteği kişiler arası ilişki olarak tanımlamıştır. Bu ilişki dört unsurdan oluşmaktadır: Bireye önem veren ve güven duyulan kişilerin olması ile bu kişilerden sağlanan manevi alaka, maddi destek, kişinin çevresi ile ilgili bilgi ve onay alma.

Sosyal destek, sıkıntı verici, zorlayıcı durumlarda kişinin ailesi, arkadaşları, akrabaları ve kendisi için özel olan diğerleri tarafından kişiye sunulan kaynaklardır (Şahin, 1999).

Lambert ve diğerleri (1989), sosyal desteğin tanımını desteğin niteliği (kalite), niceliği (sayı) ve şekli bakımından yapmaktadır.

Cobb (1976)'un tanımına göre ise sosyal destek, bireyin değerli olduğu, sevildiği, başkaları tarafından önemsendiği ve bir grubun üyesi olduğu mesajını veren bir ileti/ bilgidir.

Sarason ve diğerleri (1983) de kavramın gereklilik durumunda bireyin yardımına koşacak insanların var olması durumu olarak tanımlamaktadır (Akt. Şahin, 1999).

Sosyal destek yapısal ve işlevsel olarak ayrıştırılabilmektedir. Yapısal olan sosyal destekte bireyin desteği aldığı kişinin kim olduğu, kaç kişiden destek aldığı ve bu kişilerin bireye olan yakınlıkları mühimdir. İşlevsel olan sosyal destekte ise desteğin kişi için ehemmiyeti ve bireyin gereksinimini karşılayıp karşılayamaması önemlidir (Yıldırım, 2004). Alanda araştırma yapan pek çok araştırmacı sosyal desteğin sayısal değerlerinden çok niteliğine atıfta bulunmaktadır. Buna göre sosyal destek, kişinin duygularını ve gizlerini güven duygusu içinde anlatabildiği değerli kişiyle arasındaki iletişim ağı ve ilişkinin kalitesinden oluşmaktadır (Cohen ve Wills, 1985; Şahin, 1999).

Alanda çalışan bir çok kişi kavramı sınıflandırmışlardır. Bu nedenle sosyal destek kavramını çeşitli boyutlardan incelemek mümkündür.

2.2.1. House'un (Algılanan) Sosyal Destek Sınıflandırması

House'un sınıflandırmasıyla sosyal destek duygusal, değerlendirici, bilgisel ve araçsal olmak üzere incelenebilmektedir (Kurt, 2010).

2.2.1.1. Duygusal Sosyal Destek: Sosyal destek denildiğinde öncelikle akla gelen kavram olmaktadır. Genellikle kişinin ailesinden ya da yakın çevresinden elde ettiği sosyal destek çeşididir. Duygusal destek, manevi ve sosyal açıdan ihtiyaçlarımızı gidermeye yöneliktir. Sevgi, saygı, şefkat, ilgi ve benzeri şeyler bu grupta sayılabilir. Duygusal destek kişinin kendisini iyi hissetmesini sağlamaktadır. Duygusal desteğe güven desteği ve değerlendirme desteği de denilebilmektedir (Taşdan ve Yalçın, 2010; Sorias, 1988; Şahin, 1999; House, 1981, akt. Yıldırım, 1997).

2.2.1.2. Değerlendirici Sosyal Destek: Kişiyeye belirli bir konu hakkında olumlu ya da olumsuz dönütlerin aile, arkadaş, çalışma arkadaşları tarafından verilmesi olarak ifade edilmektedir (Taşdan ve Yalçın, 2010).

2.2.1.3. Bilgisel Sosyal Destek: Düşünsel yardımı içermektedir Belirli bir durum karşısında kişinin ihtiyacı olan öğüt, tavsiye, önerilerin sunulması / verilmesi olarak belirtilmektedir. Kişiyeye çeşitli problemlerle ilgili çözüme götürücü yollar göstermek gibi rehberlik unsurlarını içermektedir. Ayrıca zihinsel destek ya da zihinsel rehberlik de denilebilmektedir (Sorias, 1988; Şahin, 1999; House, 1981, akt. Yıldırım, 1997; Taşdan ve Yalçın, 2010).

2.2.1.4. Araçsal Sosyal Destek: Diğer destek çeşitlerinin arasından en maddesel olanıdır. Para, zaman gibi şeyler bu tür sosyal desteğin bileşenlerinden sayılmaktadır. Bu araçlar ve yardımlar rutin işlerin gerçekleştirilebilmesi için yarar

sağlamaktadır. Maddi destek de denilebilmektedir (Sorias, 1988; Şahin, 1999; House, 1981, akt. Yıldırım, 1997; Taşdan ve Yalçın, 2010).

2.2.2. Cohen ve Wills'in Sınıflandırması

Yapısal ve fonksiyonel sosyal destek olarak iki başlık altında incelenmektedir. Yapısal sosyal destekte kişi, sosyal çevresini hem etkiler hem de sosyal açıdan onlardan etkilenir. Fonksiyonel destekte ise kişinin sosyal çevresiyle olan ilişkisi sonucunda elde ettiği duygu, araç, bilgi ve destekleri bulunmaktadır (Kurt, 2010).

2.2.3. Caplan ve Arkadaşlarının Algılanan Sosyal Destek Sınıflandırması

Caplan ve arkadaşları duygusal ve somut destek olarak sosyal destek kavramını kategorize etmişlerdir.

Duygusal destek, kişinin karşısındaki kişiyi dinlemesi ve anlaması, ilgi duyması ve bu ilgiyi karşı tarafa hissettirmesi ve sosyal açıdan beğeni kazanması olarak tanımlanmaktadır. Somut destek ise, bilgi sahibi olmak, yardım etmek ve yardım edilmeye kapalı olmamak şeklinde tanımlanmaktadır (Kurt, 2010).

Bu sınıflandırmaların içerisinde yer almayan başka bir sosyal destek türü de eşlik etme desteğidir. Eşlik etme desteğinde ise bireyin çeşitli sosyal aktivitelere birlikte katılabileceği kişilerin varlığı söz konusudur. Ait olma şeklinde de adlandırılabilir (Sorias, 1988; Şahin, 1999; House, 1981, akt. Yıldırım, 1997). Cohen ve Wills (1985) eşlik etme desteğine yaygın destek ismini vermişlerdir. Bu destek türünde gruba aidiyet hissinin rahatlatıcı ve stresi azaltıcı etkisinin olduğu vurgulanmaktadır.

Sosyal desteğe sahip olan bireylerde fiziksel ve psikolojik sağlıkta bozukluk riskinin azalmakta olduğu görülmektedir (Şahin, 1999). Ayrıca var olan sağlığın korunabilmesi ve devamlı olabilmesi için de önemli bir yere sahiptir (Çam Çelikel ve Erkorkmaz, 2008). Sosyal destek düzeyinin yüksek olması Kişinin stresli yaşantılara

uyum sağlamasını kolaylaştırmakta ve gerekli çözümleri üretebilmesi için ona yardımcı olmaktadır (Kartal ve Çetinkaya, 2009).

House (1981), sosyal desteğin üç şekilde kişiye yaşamında fayda sağlayabileceğini belirtmektedir. Kişinin yaşamını olumsuz etkileyen faktörlerin etkisini azaltarak, negatif yaşantılara karşı kişinin dayanıklılığını artırıp sağlığının iyiye gitmesini sağlayarak ve stres yaratıcı durumların / olayların negatif etkilerine yönelik tampon görevi yaparak fayda sağlamaktadır (Akt. Yıldırım, 1997).

Thoits (1982) sosyal desteğin birey üzerine direkt ve koruyucu etkisinin olduğunu vurgulamaktadır. Doğrudan etkisi koruyucu niteliktedir. Burada olay olmadan önce gerekli önlemleri almaktan bahsedebiliriz. Koruyucu etki ise olay gerçekteştikten sonra devreye girmektedir. Kişinin dayanıklılığını arttırmaya ve stresin olumsuz etkilerini azaltmaya yöneliktir.

Sosyal destek, stres yaratıcı yaşam olayları üzerinde dolaylı ve doğrudan etkiye sahiptir. Olumsuz olayların etkilerine karşı bazen tampon görevi görmekte, bazen de olayların olumsuz etkilerini doğrudan azaltıcı işlevde bulunmaktadır (Cohen ve Wills, 1985). Bu etkiler temel etki ve tampon etkisi hipotezi isimleriyle literatürde geçmektedir.

2.2.4. Sosyal Desteğe İlişkin Hipotezler

2.2.4.1. Tampon Etki Hipotezi

Sosyal destek zorlayıcı ve stres yaratıcı yaşantıların sebep olduğu yıkımları/ zararları dengelemekte ve azaltmakta; bireyi bu durumların yaratabileceği olumsuzluklara karşı ruh sağlığını korumaktadır. Bu durumda sosyal destek tampon işlevindedir ve dolaylı yoldan olumsuzluklara karşı koruyucu, olumsuz etkiyi azaltıcıdır (Sorias, 1988; Cohen ve Wills, 1985). Tampon etki hipotezinin geçerliliği yapılan araştırmaların sonucunda görölmüştür. Olumsuz yaşam olaylarına maruz kalan kişiler sosyal destek düzeyleri ve psikolojik belirtileri açısından incelenmiş ve sonuç

olarak yüksek düzeyde sosyal desteğe sahip olanların, düşük düzeyde sosyal desteğe sahip olanların psikolojik belirtilerinden daha az belirtiye sahip oldukları görülmüştür. Tampon etkinin fiziksel sağlığın korunmasında da önemli bir işlevinin olduğu yapılan çalışmalar sonucunda görülmüştür (Cohen ve Wills, 1985). Ayrıca birey olumsuz yaşantılarla karşılaşmadığı müddetçe sosyal desteğe sahip olmama durumu kişi üzerinde negatif etkide bulunmamaktadır (Şencan, 2009).

2.2.4.2. Temel Etki Hipotezi

Temel etki hipotezi, sosyal desteğin kişinin ruhsal sağlığı ve iyi oluşu üzerinde direkt etkisinin olduğunu söylemektedir. Birey çevresiyle kurmuş olduğu sosyal ilişkileriyle hem bir role sahip olur hem de kurduğu ilişkiler sayesinde yaşantıları düzenli ve pozitif yönde olur (Cohen ve Wills, 1985). Sosyal desteğe sahip olan kişi çevresi tarafından sevildiğini, beğenildiğini ve hoş bir insan olarak görüldüğünü bilmektedir ve bu da ona olumlu şeyler hissettirir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda sosyal desteğin ruh sağlığı üzerine doğrudan, olumlu ve sürekli etkisinin olabileceği düşünülmektedir (Şahin, 1990). Sosyal desteğin olmayışının da kişi üzerinde olumsuz etki bırakacağı yapılan incelemeler sonucunda görülmektedir (Keskin, 2013).

Özetle, sosyal desteğin temel etki işlevi her zaman devredeyken tampon etki işlevi stresli durumlar sırasında devrede olmaktadır (Şahin, 1999). Sosyal destek sadece doğrudan ya da sadece dolaylı yoldan etkisini göstermemektedir. Çeşitli durumlarda iki türlü de etkide bulunabilmektedir (Duru, 2008).

2.2.4.3. Sosyal Destek ve Olumsuz Yaşam Olaylarının Birbirinden Bağımsız Etkileri Hipotezi

Hayatta karşılaşılan zorlayıcı yaşantılar ve sosyal destek, fiziksel ve ruhsal sağlık üzerinde farklı etkiye sahiptir. İki kavram da kendi başlarına sağlığı kötü yönde etkileyebilmektedir. Fakat her iki faktör aynı anda birey üzerinde etkili olursa,

sonuçları daha ağır olabilmekte; sağlık sorunları daha üst düzeyde olabilmektedir (Cohen ve Wills, 1985).

Cohen ve Wills (1985) üç hipotezi de incelediklerinde; sosyal desteğin kişilerin alabileceği yardım olarak algılanmasının ve kurulan ilişkilerin kalitesinin önemli olmasının tampon etki hipotezini geçerli kıldığını; bireyin ne kadar büyük bir grubun parçası olduğu ve desteklerinin sayısının önemli olduğu durumlarda da temel etki hipotezini geçerli kıldığını bulmuşlardır. En son bahsedilen hipotezi ise doğrulayıp destekleyen bir araştırma sonucu bulunmamaktadır (Keskin, 2013).

2.2.5. Sosyal Desteğin İşlevleri

- İhtiyaç duyulan hizmet ve araçları kişiye temin eder. Bu şekilde bireyi duygusal açıdan rahatlatır.
- Çıkabilecek sorunlarla ilgili başa çıkma stratejileri geliştirmede kişiye yol göstericidir.
- Performansı iyileştirmek için gerekli olan motivasyonu sağlar.
- Uyum sağlamayı ve bireysel gelişimi destekler.
- Günlük hayatta ve kriz durumlarında diğer kişilerle bağlantı kurulması yoluyla bireyi strese ve stresin olumsuz sonuçlarına karşı korur (Pearson, 1986; Akt. Kaner, 2004).

Ayrıca, Öğrenme kuramına göre kontrolü kaybetmenin sonucunda kişide ortaya çıkan yetememe ve çaresizlik hissini yok etmekte ya da etkisini azaltmaktadır (Sungur, 1999).

Sosyal desteğin sağlık üzerindeki olumlu etkileri iki şekilde olmaktadır. Öncelikle kişinin duygu, düşünce ve davranışlarını sağlığı için iyi olacak yönde değiştirir/ düzenler. Daha sonra ise kişinin sağlığın anlamını kavramasına yardımcı olur (Gökler, 2007). Bu şekilde sağlığın iyileşmesini ve var olan sağlığın korunmasını sağlar.

2.2.6. Algılanan Sosyal Destek

Bu kavram, son zamanlarda araştırmalara konu olmaya başlamıştır. Pek çok araştırmacı sosyal desteğin kendisinden çok kişi tarafından nasıl algılandığıının önemli olduğu fikri üzerinde durmaktadır (Ünüvar, 2003; Arıkan ve Kahriman, 2002). Literatüre bakıldığında da sosyal destekten alınan ve algılanan olmak üzere 2 tür sosyal destekten bahsedildiği görölmektedir. Araştırmaların sonuçlarına göre algılanan sosyal desteğin alınan sosyal destekten daha çok ruhsal sağlık üzerinde etkili olduğu görölmektedir (Stokes, 1985).

Algılanan sosyal destek, kişinin değer verdiği ve önemsemiği insanlar tarafından sevildiğine ve değer verildiğine dair algısıdır (Güngör, 1996). Kişinin sahip olduğu sosyal desteğin yeterli olup olmaması yönündeki algısı da sosyal desteğin bir başka tanımı olarak karşımıza çıkmaktadır (Procidano ve Heller, 1983; akt. Sorias, 1989). Genel olarak algılanan sosyal destek kişinin sahip olduğu sosyal desteğe olan inancını vurgulamaktadır. Bu inanç, kişinin değer görmesine, özen gösterilmesine ve tatmin edici ilişkilere sahip olmasına yöneliktir (Baştürk, 2002).

Algılanan sosyal destek de üç kaynaktan elde edilmektedir: Arkadaş, aile ve birey için anlam ifade eden diğer kişiler (Çeçen, 2008).

2.3. İLGİLİ ARAşTIRMALAR

2.3.1. Ebeveyn Tutumları Hakkında Çalışmalar

2.3.1.1. Ebeveyn Tutumları Hakkında Yurtiçi Çalışmaları

Bu bölümde ebeveyn tutumları ile ilgili yurtiçinde yapılan araştırmalar ele alınmıştır.

Kuzgun (1991) üniversite öğrencilerinin kendini gerçekleştirme durumlarının ebeveyn tutumları ile nasıl bir ilişki içerisinde olduklarını araştırmış ve sonuç olarak da demokratik ebeveyn tutumunun kendini gerçekleştirme düzeyi üzerinde olumlu etkiye sahip olduğunu, otoriter tutumun ise olumsuz etkiye sahip olduğunu, ilgisiz tutumun birey sevgiden yoksun olduğu için kendini gerçekleştirme üzerinde

engelleyici olduğu fakat kısıtlamanın olmaması durumunun da kendini gerçekleştirmeyi desteklediğini bulmuştur.

Yavuzer (1981), hükümlü gençler ile ilgili yapmış olduğu araştırma sonunda suça karışan gençlerin %22'sinin parçalanmış ailelere sahip olduğunu, %48'inin pek çok sebepten dolayı ailelerinden ayrı bulduklarını, %60'ının da ortanca çocuk olmaları nedeniyle ebeveynlerinden yeterli sevgiyi ve ilgiyi görememiş olma ihtimallerinin yüksek olduğunu bulmuştur.

Kılıçcı (1981) üniversite öğrencilerinin kendini kabul düzeylerini incelerken ana- baba tutumlarını da incelemiştir. Araştırmasında 4 tutumu incelemiştir. Bunlar; demokratik, otoriter, ilgisiz ve tutarsız tutumlardır. Demokratik ana- baba tutumu ile yetişen bireylerin kendini kabul skorlarının yüksek olduğu görülmüştür.

Erkan (2002), sosyal kaygı envanterinden yüksek puan alan 6 ve sosyal kaygı envanterinden düşük puan alan 6 ergen ile ana- baba tutumlarının kişinin sosyal kaygı düzeyi üzerine etkisini konu edinen bir araştırma yapmış ve sonuç olarak sosyal kaygı düzeyi yüksek olan kişilerin otoriter ve koruyucu tutuma sahip ebeveynler tarafından yetiştirilmiş olduklarını bulmuştur.

Yine Erkan (2002), ergenlerde sosyal kaygı düzeyi, algılanan ebeveyn tutumları ve ailedeki risk faktörleri değişkenleri arasında ilişki olup olmadığını inceleyen bir araştırma yapmış ve sonuç olarak koruyucu- istekçi ile otoriter tutumla yetişmiş kişilerde sosyal kaygı puanının yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Şakır (1987)'ın 14- 18 yaş arasında 66 konservatuvar öğrencisinin ana- baba tutumlarıyla sosyal uyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasında, anne-babasını sevecen, hoşgörülü, kabul edici olarak algılayan kişilerin sosyal uyumunun reddedici, sınırlayıcı olarak algılayan kişilerden daha yüksek skora sahip olduğu sonucuna varmıştır.

Güneysu (1986)'nın yapmış olduğu araştırmaya göre, üniversite öğrencilerinin kendini kabul seviyelerinin annenin demokratik tutumuyla doğru orantılı olduğu, babanın çocuklarına karşı sergilemiş olduğu tutumun ise kız ve erkek çocukları

üzerinde farklı etkiye sahip olduğu, kız çocuklarında kendini kabul düzeyini arttırırken erkek çocuklarda kontrolün fazlalaşmasından dolayı kendini kabul düzeyinde düşüş yarattığı görülmüştür.

Kağıtçıbaşı, Sunar ve Bekman (2001), sosyoekonomik düzeyi düşük ailelerdeki çocuklar ve anneler ile boylamsal bir çalışma yapıp anne tutumlarının çocuklar üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Bu çalışma 2 kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda anne ile çocuklar 60 haftalık müdahale programına dahil edilmiştir. Bu programda algısal ayırıştırma becerileri, problem çözme ve grup tartışması bölümleri bulunmaktadır. İkinci kısımda ise izleme çalışması yapılmış ve okul başarısında yüksek skor, okula dair pozitif düşünceler, sosyal uyumda ve aile uyumunda artış gözlenmiştir. 22 yıl aradan sonra programa katılan 255 çocuktan 131 tanesine tekrar ulaşıldığında bu çocukların okul yaşamına daha uzun süre devam ettikleri, işe daha geç yaşta başladıkları ve yüksek mevkilerde iyi işlere sahip oldukları görülmüştür (Kağıtçıbaşı ve diğerleri, 2009).

2.3.1.2. Ebeveyn Tutumları Hakkında Yurtdışı Çalışmaları

Bu bölümde ebeveyn tutumları ile ilgili yurtdışında yapılan araştırmalar ele alınmıştır.

Kim ve Chung (2003)'un yapmış olduğu araştırma sonucunda, otoriter ve tavizkar tutuma sahip ebeveynler tarafından büyütülen çocukların özgüven düzeylerinin düşük olduğu bulunmuştur.

McGinn, Cukor ve Sanderson (2005)'un yaptığı araştırma sonucunda ihmalkar tutuma sahip ana- babaların çocuklarının depresyona daha fazla meyilli oldukları bulunmuştur.

Peterson, Becker, Shoemaker ve arkadaşlarının (1961) yaptıkları araştırmanın sonuçları, otoriter tutumun çocuklarda utangaçlık, içe kapanıklık gibi özelliklerin yanı sıra hırsızlık yapma ve okuldan kaçma gibi kötü davranışlarda bulunmayı yordadığını göstermektedir (Akt., Sağlam, 2007).

Rutter (1985), suç işlemiş / saldırgan özellikteki çocuklar üzerine bir araştırma yapıp bu çocukların anne- babalarını incelemiştir. Bu ailelerin genellikle çocuklarıyla ilgilenmeyen, çocuklarından habersiz, çocukların davranışlarını kontrol etmeyen anne-babalardan oluştuğu; çocukların buldukları evde ise kuralların olmadığı görülmüştür. Çocukların kendi tanımlarına göre de anne- babaları kendilerine sınır koyamamaktadır. Ebeveynler, çocuklarına iyi rol model olamamış ve aynı zamanda hırsızlık gibi kötü davranışlarına karşı engelleyici olmamışlardır (Akt. Sağlam, 2007).

Baldwin ve arkadaşları (1945) yapmış oldukları araştırma sonucunda demokratik ailelerin yetiştirdiği çocukların otoriter ailelerinkinden daha planlı ve kendilerine özgü, meraklı; fakat bunun yanında daha saldırgan, lider ve korkusuz özelliklere sahip oldukları görülmüştür. Otoriter tutumla yetişen çocukların ise uyum yeteneklerinin güçlü, daha az merak duygusuna sahip, yaratıcılık ve kendine özgü olma gibi özellikler açısından daha az gelişmiş oldukları görülmüştür (Akt. Sağlam, 2007).

Bandura ile Walters'in (1959) araştırma sonucuna göre, ana- babanın otoriter tutum içinde sergilemiş olduğu aşırı baskıcı ve disiplinler tutum çocuğun saldırgan ve asi davranışlar geliştirmesini tetiklemektedir (Akt. Sağlam, 2007).

Okul öncesi dönemdeki çocukları ana- baba tutumlarına göre ev ortamında inceleyen Lafore (1945) şu sonuçları varmıştır:

- Ana- babasından ortalama sevgi- ilgi gören çocuklar, bunun tam tersi olarak ebeveynlerine oldukça fazla sevgi duymaktadırlar.
- Ana- babasından kötü muamele gören çocuklar da ebeveynlerine karşı kötü davranmaktadırlar.
- Cezalandırıcı ana- babaya sahip çocuklarda daha çok ağlama davranışı görülmektedir.
- Görmezden gelinen, ilgi eksikliği ile karşılaşan çocuklar anne- babalarını huzursuz/tedirgin etmekte ve umursamamaktadırlar.

- Çocuklar, kendilerine ebeveynleri ne kadar karışmaktaysa, ebeveynlerine o derece direnç göstermektedirler (Akt. Geçtan, 1989).

2.3.2. Sosyal Destek Hakkında Çalışmalar

2.3.2.1. Sosyal Destek Kavramı Hakkında Yurtiçi Çalışmaları

Bu bölümde sosyal destek ile ilgili yurtiçinde yapılan araştırmalar ele alınmıştır.

Çeçen (2008), Öğrenciler üzerinde yapmış olduğu çalışmasında cinsiyet ve algılanan ana- baba tutumuna göre yalnızlık ve sosyal destek düzeylerini incelemiş ve sonuç olarak eşitlikçi tutumla yetişmiş kız ve erkek çocukların en yüksek aileden algılanan sosyal destek düzeyine sahip olduklarını, en düşük sosyal destek düzeyinin ise kız çocuklarda baskıcı tutumla, erkek çocuklarda da tutarsız tutumla yetişenlerde olduğu; arkadaşlardan algılanan sosyal destek düzeyinde kız erkek çocuklarının puanlarının birbirine yakın olduğu ve eşitlikçi ve koruyucu tutumla yetiştiklerini, baskıcı ve tutarsız tutumla yetişmiş çocukların ise düşük puanlara sahip olduklarını; anlamlı diğer kişilerden algılanan sosyal destek düzeyinin ise kız çocuklarda koruyucu tutumla yetişenlerde olduğu, en düşük puanın ise baskıcı tutumla yetişenlerde olduğu, erkeklerde en yüksek sosyal destek düzeyinin eşitlikçi ve baskıcı tutumla yetişenlerde olduğu, en düşük puanın da koruyucu ve tutarsız tutumla yetişenlerde olduğu görülmüştür.

Terzi (2008), 66 kız 74 erkek üniversite öğrencisiyle psikolojik dayanıklılık ile sosyal destek arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın sonucunda iki değişken arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Kahriman ve Polat (2003) da yapmış oldukları çalışmanın neticesinde ergenlerin aile ve arkadaştan algıladıkları sosyal destek skorları ve benlik saygısının doğru orantılı bir ilişki içinde olduğunu bulmuşlardır.

Öztürk, Sevindik ve Yaman (2006), Fırat Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu'nda öğrenim görmekte olan 258 öğrenci ile yalnızlık ile sosyal destek düzeyleri ve bu iki değişken üzerinde etkili olan etkenleri inceledikleri araştırmada ebeveyn tutumları da

araştırmanın bir başka değişkenini oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin yalnızlık puanlarının düşük olduğu ve sahip olunan ebeveyn tutumu ile algılanan sosyal destek düzeyleri arasında manidar bir ilişkinin bulunduğu görülmüştür.

Yeşilçiçek (2007), Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu'nda okumakta olan 441 öğrenci ile kişilerin ailelerinden ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek seviyelerini çeşitli değişkenler çerçevesinden incelemiştir. Araştırmadan elde edilen sonuç; öğrencilerin ailelerinden ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğudur. Ayrıca, bireylerin ebeveynlerden ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeylerinin annenin eğitim durumundan, arkadaş topluluğundan, dersle söz alıp kendini ifade edebilme becerisinden, hemcinsi ve karşı cins ile iletişime geçebilme ve kendini ifade edebilme durumundan etkilenebilmektedir.

Coşkun ve Akkaş (2009), engelli çocuk sahibi annelerin sürekli kaygı seviyeleri ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve sonuç olarak iki değişkenin birbirleriyle ilişkili olduğunu, eğitilmiş ve maddi durumu iyi olan annelerin kaygılarının daha düşük, sosyal destek düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuşlardır.

Şirvanlı -Özen (1998), 225 kız, 196 erkek, toplamda 421 tane 5, 10, 13 ve 16 yaşlarındaki çocuklarla yapmış olduğu çalışmada, bu çocukların ebeveynlerinin kendi aralarında çatışma yaşama ve ayrılma durumunun, çocukların davranışları, uyum problemleri ve algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın sonucunda ebeveynleri arasında çatışma olmayan çocukların çatışma boşanma durumu olan ebeveynlerin çocuklarından daha yüksek sosyal destek düzeyine sahip olduğu ve kızların erkeklerden daha yüksek algılanan sosyal destek düzeyine sahip olduğu bulunmuştur. Ayrıca sosyal destek algısı yükseldiğinde kaygı ve depresyon seviyesinin düştüğü görülmüştür.

Baştürk (2002), fen lisesi, genel lise ve özel lisede öğrenimine devam eden 2. ve 3. Sınıf öğrencisi 188 kız, 264 erkek öğrenci ile ebeveyn ve arkadaşlardan elde

edilen sosyal destek düzeyi ile öğrencinin okul başarısı arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma yapmış ve sonuç olarak, kızlarda ebeveynlerden ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek skorlarının daha yüksek olduğu, fen lisesi ile özel lisede okuyan öğrencilerin genel lisede okuyan öğrencilerden daha yüksek sosyal destek seviyesine sahip olduğu, anne ve babanın eğitim seviyesinin düşük olmasının sosyal destek algısını düşürdüğünü, annesi çalışan öğrencilerin sosyal destek düzeylerinin çalışmayanlardan daha yüksek olduğu, ekonomik düzeyin yetersiz olmasının aileden ve arkadaştan alınan sosyal destek algısını düşürdüğü, karşı cinsten yakın arkadaş sahibi olanların arkadaşlarından algıladığı sosyal destek seviyesinin diğerlerinden daha yüksek olduğu ve algılanan sosyal destek yükseldikçe okul başarısının da yükseldiği bulunmuştur.

Yalçın (2004), sosyal destek ile saldırganlık arasındaki ilişkiyi genel lisede öğrenimine devam etmekte olan 329 kız ve 310 erkekten oluşan toplamda 639 öğrencilik bir örneklem grubuyla çalışmıştır. Araştırmanın sonucunda algılanan sosyal destek düzeyi ve arkadaşlarla olan ilişkilerden duyulan memnuniyetin saldırganlık üzerine doğrudan etkide bulunduğu görülmüştür.

Sağlam (2007), 193 kız ve 111 erkek, liseye devam etmekte olan 304 öğrenciyle ebeveyn iletişimi ve sosyal destek kavramı ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen konuda bir araştırma yapmış ve sonucunda anne ve babasının tutumunu demokratik tanımlayan kişilerin, ilgisiz tanımlayan kişilerden daha fazla sosyal destek algıladıkları ve öğrencilerin ana- baba iletişim tarzlarında tutum ve sosyal destek açısından herhangi bir fark bulunmadığı görülmüştür.

2.3.2.2. Sosyal Destek Kavramı Hakkında Yurtdışı Çalışmaları

Bu kısımda sosyal destek ile ilgili yurtdışında yapılan araştırmalar ele alınmıştır.

Ganellen ve Blaney (1984), araştırmalarında sosyal destek ile dayanıklı kişilik yapısı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Sonuç olarak iki değişkenin birbirleriyle pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Olabildiğince çok sosyal destek kaynağına sahip kişilerin psikolojik yönden daha dayanıklı oldukları görülmüştür. Wallace, Bisconti ve Bergeman (2001) de aynı konuda yaptıkları araştırmada benzer sonuçları elde etmişlerdir. Sosyal destek, depresyon, yaşam doyumunu ile sağlık arasındaki ilişkiye psikolojik dayanıklılığın etki ettiğini, sosyal desteğin kişilerin ruhsal ve fiziksel sağlığını desteklediğini bulmuşlardır.

Furukawa ve Sarason (1998), liseye devam etmekte olan 242 kişi ile yaptıkları çalışmada sosyal çevreye uyum süreci ile bu süreç üzerindeki sosyal desteğin etkisini incelemişlerdir. Araştırma sırasında ğrencilerin Japonya'yı terk etmelerinden önce, terk etmeleri sonrasında ve koruyucu ailelerinin yanına taşındıktan 6 ay sonra yaşanan sıkıntı ve başa çıkma stratejilerini, bireysel özellikleri ölçebilmek için anketler kullanılmıştır. Sosyal desteği yüksek düzeyde algılayan öğrencilerin sıkıntılarını atlatmada daha başarılı oldukları ve yüksek düzeyde algılanan sosyal desteğin var olan sağlığın korunmasına destek olduğu bulunmuştur.

Windle (1990), 975 ergen ile aile ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek, depresif belirtiler ve suça yatkınlık arasında korelasyon olup olmadığını inceleyen bir araştırma yapmış ve sonuç olarak aileden algılanan duygusal destek azaldığında depresif belirtilerin arttığı ve suç işlemeye eğilimin arttığı görülmüştür. Aile ve arkadaşlardan alınan desteğin benlik saygısı üzerine olan etkisini inceleyen Hoffman, Ushpiz ve Levy- Shiff (1993), 84 İsraili ergenle çalışmış ve sonuç olarak annenin desteğinin benlik saygısı üzerinde oldukça önemli bir etkiye sahip olduğu, arkadaş desteğinin de annenin olmadığı durumlarda önemli role sahip olduğu bulunmuştur.

Mason (2004), 10. ve 11. Sınıfa devam eden 1218 ergen ile çeşitli maddelerin birlikte kullanımı, akademik oryantasyon, suç durumu ve negatif/ olumsuz duygular üzerine yapmış olduğu araştırmada ebeveynlerden algılanmış olan sosyal desteğin az olduğu kişilerde zararlı ve bağımlılık yapıcı maddeleri kullanma ve suç işleme eğiliminin fazla olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Malecki ve Elliott (1999)'un çalışmasına, Batı Illinois'de öğrenim görmekte olan 198 öğrenci katılmış ve ergenlerin algıladıkları sosyal desteğin düzeyi ile kişiler için önemi araştırılmıştır. Öğrencilerin yaşlarının büyümesiyle sosyal destek düzeylerinin düşüş yaşadığı ve kızların sosyal desteği erkeklerden daha fazla algıladıkları; algılanan sosyal destek düzeyi ile özgüven arasında güçlü bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Çalışmanın yöntem kısmında, araştırma modeli, evren ve örneklem, gerekli bilgilerin toplanma aşamasında yararlanılan envanterler ile envanterlerin uygulanma süreci ve istatistik çalışmasında kullanılan analiz yöntemleri hakkında bilgi verilmektedir.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma, hükümlülerin algıladıkları ebeveyn tutumları ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacı ile ilişkisel tarama yöntemi ile yapılmıştır.

Bu yöntem, iki veya daha fazla olgu arasında herhangi bir farklılaşma olup olmadığını, var ise bu değişimin birlikte mi olduğunu ve değişimin ne boyutta olduğunu saptamayı hedefleyen bir modeldir. Bu modelde değişkenler arası ilişkiler korelasyon ve karşılaştırma yöntemi olarak iki türlü incelenmektedir. Korelasyon yöntemi ile gerçekleştirilen ilişkisel tarama modelinde iki değişkenin birlikte değişip değişmediği, birlikte değişim var ise bunun nasıl olduğu soruları temel alınmaktadır. Karşılaştırma türü ilişkisel tarama modelinde ise, en az iki değişken bulunur ve bağımsız değişkene göre gruplandırma yapılarak, bu bağımsız değişken gruplarının bağımlı değişkene göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenir (Karasar, 2013).

Bu çalışmada algılanan sosyal destek bağımlı (yordayan) değişken, algılanan ebeveyn tutumu ise bağımsız değişkendir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın örneklem grubunu, İstanbul- Silivri ilçesi sınırlarında Silivri Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü'nde yer alan Silivri 3 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu oluşturmaktadır. Toplamda 255 hükümlüye ölçek uygulaması yapılmıştır. Uygulanan ölçeklerden 4 tanesi hatalı ve eksik veri bulunmasından dolayı araştırmaya dahil edilmemiştir. Ölçeklerin uygulaması, Temmuz- Ağustos 2015 tarihlerinde yapılmıştır. Hükümlüler çağırılıp her birine ölçekler hakkında bilgi verilerek nasıl doldurulacağı açıklanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin yaş, medeni durum, çocuk sayısı, meslek, anne- babalarına ait bilgiler, suçları hakkında bilgiler ve psikolojik durumları ile ilgili bilgileri almak için “Demografik Bilgi Formu”, algıladıkları ebeveyn tutumlarını incelemek için “Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları - Çocuk Formu” ve algılanan sosyal destek düzeyini ölçmek için “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” kullanılmıştır.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Cezaevinde bulunan erkek hükümlülerin yaş, medeni durum, çocuk sayısı, meslek, anne- babalarına ait bilgiler, suçları hakkında bilgiler ve psikolojik durumları ile ilgili bilgilerin alındığı, araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formunda 26 soru bulunmaktadır.

3.3.2. Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları - Çocuk Formu (KAET-Ç/ EMBU-C)

Perris ve arkadaşları 1980 yılında geliştirmişlerdir. Ölçeğin amacı, şu anda yetişkin olan kişilerin çocukluk zamanlarındaki ana- babalarının muamele tarzlarını

değerlendirmelerini sağlamaktır. Duygusal sıcaklık boyutu, anne- babanın sevecen, destekleyici, değer veren tutumuna, aşırı koruyuculuk boyutu çocuğun güvende olup olmamasına dair kaygılı tutuma, çocuğa karşı reddedici tutum da eleştiren, yargılayan anne- baba tutumuna karşılık gelmektedir (Akın, 2015).

Başlangıçta 14 alt boyut ve 81 madde olarak tasarlanan KAET- Ç, klinikteki uygulama sırasında ve bilimsel araştırmalarda pratik olmaması nedeniyle ilk olarak 64 maddeye indirilmiştir. Daha sonra 27 maddeye ve en son 23 madde sayısına indirilerek istenilen ve ihtiyacı karşılayabilecek duruma getirilmiştir (Arrindell ve ark. 1999).

Ölçekte kişiden anne babasını ayrı ayrı değerlendirmesi istenmiştir. Dörtlü Likert Tipi bir ölçektir (1: Hayır, hiçbir zaman, 2: Evet, arada sırada, 3: Evet, sık sık, 4: Evet, çoğu zaman) (Dirik ve ark., 2004).

Ölçek 23 maddeden ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Duygusal sıcaklık alt boyutunda 7 madde (2, 6, 9, 12, 14, 19), aşırı koruyuculuk alt boyutunda 9 madde (3, 5, 8, 10, 11, 17*, 18, 20 ve 22), reddedicilik alt boyutunda 7 madde (1, 4, 7, 13,15, 16, 21) bulunmaktadır. Ölçeğin yalnızca 17. maddesi orijinal formda olduğu gibi tersten puanlanmaktadır (Dirik ve ark., 2014).

Dirik ve arkadaşları envanterin Türkçe uyarlamasının geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmıştır. Cronbach Alfa katsayıları, anne duygusal sıcaklık, anne aşırı koruyuculuk, anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık, baba aşırı koruyuculuk ve baba reddedicilik alt boyutlarında sırayla 0.75, 0.72, 0.64, 0.79, 0.73, 0.71 değerlerine ulaşılmıştır (Dirik ve ark., 2014).

KAET-Ç'nin başka envanterlerle birlikteki geçerlik düzeyini ölçmek üzere ölçeğin alt ölçekleri ile Ana- Babaya Bağlanma Ölçeği arasındaki korelasyon ilişkilerine bakılmıştır. Sonuç olarak da KAET-Ç'nin alt boyutlarıyla Ana- Babaya Bağlanma Ölçeğinin alt boyutları arasında öngörülen korelasyon ilişkisinin bulunduğu ortaya çıkmıştır (Dirik ve arkadaşları, 2014).

Ölçeğin yapı geçerliğini değerlendirmek için 3 alt ölçeği ile Eysenck Kişilik Anketi- Gözden Geçirilmiş Kısa Form'un 2 alt ölçeği (nörotisizm, dışadönüklük) ve özyeterlik ölçeği arasındaki korelasyonel ilişki incelenmiş ve sonuç olarak eş zaman geçerliğini sağladığı bulunmuştur (Dirik ve ark., 2014).

3.3.3. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ):

Ölçeği 1988 yılında Zimmet ile diğerleri geliştirmiştir. Eker ve Arkar 1995 yılında dilimize uyarlamış ve 2001 yılında Eker, Arkar ve Yıldız formun geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmıştır. Ölçeği on iki madde oluşturmaktadır. Yedili Likert Tipi bir ölçektir. (Eker, Arkar ve Yıldız, 2001).

Ölçek aileden, arkadaştan ve özel bir insandan kişinin algılamış olduğu sosyal desteği birbirinden bağımsız da ölçmektedir. Bu grupları, kişinin ailesi, arkadaşları ve özel bir insan oluşturmaktadır. Her bir gruba ait 4 madde bulunmaktadır. Bu 4 maddenin toplanması ile ifadelerin temsil ettiği grubun ölçek puanı hesaplanır. Aile alt ölçeğini oluşturan maddeler, 3. ,4. ,8. ve 11. maddelerdir. Arkadaş alt ölçeğini oluşturan maddeler ise, 6. ,7. ,9. ve 12. maddelerdir. Özel bir insan alt ölçeğindeki maddeler de

1. ,2. ,5. ve 10. maddelerdir. Ters puanlanan madde bulunmamaktadır. 3 grubun alt ölçek puanları toplandığında da ölçeğin genel skoru bulunmaktadır. Alt ölçeklerden en az 4, en fazla 28 puan alınabilmekte iken; ölçeğin tamamından en yüksek 84, en düşük 12 puan alınabilmektedir. Yüksek puanlar algılanan sosyal destek düzeyinin de yüksekliğini belirtir (Eker, Arkar ve Yıldız, 2001).

Ölçeğin güvenilirliğini ölçmek için Cronbach's Alpha değerlerine bakılmıştır. Ölçeğin genel güvenilirliği 0.89, aile alt boyutunun 0.85, arkadaş alt boyutunun 0.88 ve özel bir insan alt boyutunun 0.92 olduğu görülmüştür (Eker, Arkar ve Yıldız, 2001).

3.4. Veri Toplama Süreci

Uygulamanın yapılabilmesi için Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü izni istenip gerekli müsaadenin verilmesinin ardından uygulama 2015 yılı Temmuz- Ağustos aylarında yapılmıştır. Silivri 3 Nolu Cezaevinde cezasını yatmakta olan hükümlülerden basit rastgele örnekleme yöntemiyle gönüllülük esasına bağlı kalınarak seçim yapılmıştır. Katılmak isteyenlere araştırmanın amacı, önemi ve konusu hakkında bilgi verilerek dolduracakları ölçeklerin gizli kalıp sadece bilim ve eğitim amaçlı kullanılacağına dair bilgi verilmiştir. Ve tarafıma güvendiklerine, hiçbir baskı olmadan tamamen gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul ettiklerine dair onam formunu imzalamışlardır. Uygulama yaklaşık 15- 20 dakika almaktadır.

3.5. Verilerin Analizi

Çalışmada, ölçek uygulamasının ardından sahip olunan verilerin analizi sırasında SPSS 21.0 programından yararlanılmıştır. Veriler değerlendirilirken sayı, yüzde, ortalama, standart sapma yöntemlerinden yararlanılmıştır.

Ek-2 ve alt ölçekleri ile Ek-3 ve alt ölçekleri normal dağılım göstermemektedirler. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında gruplar arası bulunan fark Mann Whitney U Testi ile, ikiden daha çok grupların bulunması halinde ise karşılaştırma yapabilmek için Kruskal Wallis H-Testi'nden yararlanılmıştır.

Araştırmadaki bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında olan ya da olmayan ilişki Spearman korelasyon analizi testi ile sınanmıştır. Değişkenler arası var olan ya da olmayan korelasyon ilişkisi şu değerlere göre yorumlanmıştır (Kalaycı, 2006);

R	İlişi
0,00-0,25	Çok Zayıf
0,26-0,49	Zayıf
0,50-0,69	Orta
0,70-0,89	Yüksek
0,90-1,00	Çok Yüksek

Varılan sonuçların değerlendirilmesinde güven aralığı %95, anlamlılık düzeyi ise %5 olarak alınmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

4.1. Veri Toplama Araçlarının Güvenirlik Analizi

Bireylere uygulanan Ek-3'ün tamamının güvenirlilik değeri $\alpha = 0.883$ bulunmuştur. Ve yüksek güvenirlilik derecesindedir.

Bireylere uygulanan Ek-3'ün alt ölçeklerinin güvenirlilikleri;

- Aile alt ölçeğinin güvenirliliği $\alpha = 0.877$ bulunmuştur ve bu nedenle yüksek derecede güvenilirdir.
- Arkadaş alt ölçeğinin güvenirliliği $\alpha = 0.871$ bulunmuştur ve bu nedenle yüksek derecede güvenilirdir.
- Özel insan alt ölçeğinin genel güvenirliliği $\alpha = 0.871$ bulunmuştur ve bu nedenle yüksek derecede güvenilirdir.

Ek-2'nin alt ölçeklerinin güvenirlilikleri;

- Anneden algılanan duygusal sıcaklık alt ölçeğinin genel güvenirliliği $\alpha = 0.807$ bulunmuştur ve bu nedenle yüksek derecede güvenilirdir.
- Babadan algılanan duygusal sıcaklık alt ölçeğinin genel güvenirliliği $\alpha = 0.825$ bulunarak yüksek derecede güvenilir olduğu görülmüştür.
- Anneden algılanan aşırı koruyuculuk alt ölçeğinin genel güvenirliliği $\alpha = 0.583$ bulunarak düşük derecede güvenilir olduğu görülmüştür.

- Babadan algılanan aşırı koruyuculuk alt ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha=0.600$ bulunmuş ve oldukça güvenilir olduğu görülmüştür.
- Anneden algılanan reddedicilik alt ölçeğinin genel güvenilirliği $\alpha=0.720$ 'dir ve oldukça güveniliridir.
- Babadan algılanan reddedicilik alt ölçeğinin genel güvenilirliğinin $\alpha=0.793$ bulunmasından dolayı oldukça güvenilir olduğu görülmektedir.

Cronbach's Alpha Katsayısı değerlendirilirken faydalanılan kriterler (Özdamar, 2004);

$0,00 \leq \alpha < 0,40$: Güvenilir değildir.

$0,40 \leq \alpha < 0,60$: Düşük güvenilirlikte.

$0,60 \leq \alpha < 0,80$: Oldukça güvenilir.

$0,80 \leq \alpha < 1,00$: Yüksek derecede güvenilir.

4.2. Verilerin İstatistiksel Analizi

Ek-2 ve alt ölçekleri ile Ek-3 ve alt ölçekleri, normal dağılım göstermemektedirler. Araştırmada iki grup arasındaki farkın anlamlı olma durumunu sınamak amacıyla Mann Whitney U Testi, ikiden daha çok grup olması halinde gruplar arasında karşılaştırma yapabilmek için de Kruskal Wallis H-Testi'nden yararlanılmıştır.

Çalışmada değişkenler arası ilişki sınanırken Spearman korelasyon analizinden faydalanılmıştır. Değişkenler (bağımlı ve bağımsız) arasındaki korelasyonel durum şu kriterlere göre değerlendirilmektedir (Kalaycı, 2006).

Bu bölümde, araştırmada envanter uygulaması sonucunda ulaşılan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulguların tabloları ve yorumları bulunmaktadır.

4.2.1. Mahkumların Demografik ve Suça İlişkin Özelliklerine Dair Bulguları ve Yorumu

Örneklemden cevaplanması istenen “Demografik Bilgi Formu” ile ulaşılan bilgiler, frekans ve yüzde dağılımları olacak şekilde tablo haline getirilmiştir.

Araştırmada yanıt aranan birinci alt problem " Mahkumların demografik bilgileri nasıl bir dağılım göstermektedir?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.1.1. Mahkumların Çeşitli Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzde Tablosu (n=251)

		<i>f</i>	%
Yaş	22 ile 26 yaş arası	52	20.7
	27 ile 31 yaş arası	55	21.9
	32 ile 36 yaş arası	42	16.7
	37 ile 41 yaş arası	38	15.2
	42 ile 46 yaş arası	37	14.7
	47 yaş ve üzeri	27	10.8
Eğitim düzeyi	İlkokul mezunu ve altı	113	45.0
	İlköğretim mezunu	81	32.3
	Lise mezunu ve üzeri	57	22.7
Medeni hal	Resmi evlilik	97	38.6
	Resmi olmayan evlilik	21	8.4
	Bekar	98	39.1
	Boşanmış	35	13.9
Çalışma durumu	Çalışıyor	225	89.6
	Çalışmıyor/işsiz	26	10.4

Tablo 4.2.1.1.'in Devamı

		<i>f</i>	<i>%</i>
Meslekleri	Esnaf	54	21.5
	İşçi	36	14.3
	Serbest meslek	63	25.1
	Tekstil	38	15.1
	Şoför	21	8.4
	Teknik personel	25	10.0
	Diğer	14	5.6
Çocuk sayısı	Çocuğu yok	152	60.6
	Bir çocuğu var	27	10.8
	İki çocuğu var	29	11.6
	Üç çocuğu var	23	9.0
	Dört çocuk ve üzeri	20	8.0
Kardeş sayısı	Tek çocuk	10	4.0
	İki çocuk	32	12.7
	Üç çocuk	50	19.9
	Dört çocuk ve üzeri	159	63.4
Kaçıncı çocuk oldukları	İlk çocuk	73	29.1
	İkinci çocuk	51	20.3
	Üçüncü çocuk	49	19.5
	Dördüncü çocuk ve üzeri	78	31.1
Annelerinin eğitim düzeyleri	Okur- yazar değil	106	42.2
	Okur- yazar olup okul bitirmeyen	37	14.7
	İlkokul mezunu	82	32.7
	İlköğretim mezunu ve üzeri	26	10.4
Annelerin hayatta olma durumu	Hayatta	205	81.7
	Hayatta değil	46	18.3
Annelerin çalışma durumu	Ev hanımı	168	66.9
	Çalışıyor	26	10.4
	Emekli	11	4.4
	Cevap vermeyenler	46	18.3
Annelerin meslekleri	İşçi	10	4.0
	Tekstil	12	4.8
	Diğer	15	6.0
	Cevap vermeyenler	214	85.2
Babaların eğitim düzeyleri	Okur yazar değil	32	12.7
	Okur yazar olup okul bitirmeyen	34	13.6
	İlkokul mezunu	143	57.0

	İlköğretim mezunu ve üzeri	42	16.7
--	----------------------------	----	------

Tablo 4.2.1.1.'in Devamı

		<i>f</i>	<i>%</i>
Babaların hayatta olma durumu	Hayatta	164	65.3
	Hayatta değil	87	34.7
Babaların çalışma durumu	Çalışıyor	51	20.3
	Çalışmıyor	38	15.1
	Emekli	63	25.1
	Emekli ve çalışıyor	12	4.8
	Cevap vermeyenler	87	34.7
Babaların meslekleri	Esnaf	28	11.2
	İşçi	40	15.9
	Serbest meslek	34	13.5
	Şoför	13	5.1
	Çiftçi	18	7.2
	Diğer	28	11.2
	Cevap vermeyenler	90	35.9

Araştırma dahilinde demografik bilgi formunu ve ölçek sorularını yanıtlayan 251 hükümlünün yaş ortalamasının 35.03 ± 8.91 (min.'da 22 yaş ve max.'da 59 yaşında) olduğu görülmüştür.

Bireylerin 113'ünün (%45.0) ilkokul mezunu ve altı, 81'inin ilköğretim mezunu (%32.3), 57'sinin lise ve üzeri mezunu olduğu (%22.7); 97'sinin resmi olarak evli olduğu (%38.6), 21'inin resmi olmayan evliliklerinin olduğu (%8.4), 98'inin (%39.1) bekar olduğu, 35'inin boşanmış olduğu (%13.9); 225'inin (%89.6) cezaevine girmeden önce herhangi bir işte çalışıyor olduğu, 26'sının işsiz/ çalışmıyor olduğu (%10.4); 63'ünün (%25.1) serbest meslekle uğraşmakta olduğu, 152'sinin (%60.6) çocuğu olmadığı, 20'sinin 4 ve daha çok çocuğunun oluşu (%8.0); 10'unun kardeşinin olmadığı (%4.0), 159'unun (%63.4) dört kardeş ve üzeri olduğu; 73'ünün ilk çocuk olduğu (%29.1), 78'inin (%31.1) dördüncü çocuk ve üzeri olduğu görülmüştür.

Bireylerin 106'sının (%42.2) annesinin okur yazar olmadığı, 26'sının annesinin ilköğretim mezunu ve üzeri olduğu (%10.4); 205'inin (%81.7) annesinin hayatta

olduğu, 46'sının hayatta olmadığı (%18.3); 168'inin (%66.9) annesinin ev hanımı olduğu, 26'sının (%10.4) çalışıyor olduğu, 11'inin annesinin emekli olduğu (%4.4); 143'ünün (%57.0) babasının ilkokul mezunu olduğu, 32'sinin babasının okur- yazar olmadığı (%12.7); 164'ünün (%65.3) babasının hayatta olduğu, 63'ünün (%25.1) babasının emekli olduğu, 51'inin çalışıyor olduğu (%20.3) ve 40'ının (%15.9) babasının işçi olduğu görülmüştür.

Tablo 4.2.1.2. Mahkumların Suça Yönelik Değişkenlere İlişkin Frekans ve Yüzde Tablosu (n=251)

		<i>f</i>	%
Suç kabullenme durumu	Suçunu kabul ediyor	107	42.6
	Suç kabul etmiyor	144	57.4
Suç hakkındaki düşünceler	Kader kurbanı	70	27.9
	İftira	101	40.2
	Şeref/namus borcu	13	5.2
	Diğer	67	26.7
Daha önce başka suç işleme durumu	Evet	96	38.2
	Hayır	155	61.8
Daha önce cezaevine girme durumu	Evet	101	40.2
	Hayır	150	59.8
Aile içerisinde başka cezaevine girenin birinin olma durumu	Var	66	26.3
	Yok	185	73.7
Kendine isteyerek zarar verme durumu	Evet	57	22.7
	Hayır	194	77.3
İntihar etmeye kalkışma durumu	Evet	34	13.5
	Hayır	217	86.5
Psikiyatrik ilaç kullanma durumu	Evet	64	25.5
	Hayır	187	74.5
Uyuşturucu madde kullanma durumu	Evet	70	27.9
	Hayır	181	72.1
Suç grubu	Cinsel suç	108	43.0
	Cinayet suç	96	38.3
	Diğer (uyuşturucu, gasp, yağma,	47	18.7
	Göçmen kaçakçılığı, hırsızlık)		

Mahkumların 144'ünün (%57.4) suçunu kabul etmekte olduğu, 101'inin (%40.2) suçu iftara olarak üzerine attıklarını ifade ettiği, 155'inin (%61.8) daha önce suç işlemediği, 150'sinin (%59.8) daha önce cezaevine girmediği, 185'inin (%73.7) ailesinde cezaevine giren başka birinin olmadığı, 194'ünün (%77.3) kendine isteyerek zarar verme davranışında bulunmadığını, 217'sinin (%86.5) hiç intihara kalkışmadığı, 187'sinin (%74.5) psikiyatrik herhangi bir ilaç kullanmadığı, 181'inin (%72.1) uyuşturucu madde kullandığı ve 108'inin (%43.0) cinsel suç işlediği görülmüştür.

4.2.2. Ölçeklere Dair Bulgular ve Yorum

Araştırmada yanıt aranan ikinci alt problem " Mahkumların algıladıkları ebeveyn tutumları nasıl bir dağılım göstermektedir?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.2.1. Bireylerin Ebeveyn Tutumlarının Anne Görüşleri Puanlarının Dağılımı

	Ort. ve SD
Duygusal sıcaklık alt ölçeği	20.17±4.91
Aşırı koruyuculuk alt ölçeği	20.67±4.59
Reddedicilik alt ölçeği	10.52±3.73

Tablo 4.2.2.1'de, bireylerin annelerinden algıladıkları aşırı koruyuculuk alt ölçeğinin ortalamasının (20.67±4.59) olduğu saptanmıştır. Bireylerin annelerinden algıladıkları duygusal sıcaklık alt ölçeğinin ortalamasının (20.17±4.91) olduğu saptanmıştır. Bireylerin annelerinden algıladıkları reddedicilik alt ölçeğinin ortalamasının (10.52±3.73) olduğu saptanmıştır. Ortalama değerlere baktığımızda grubun annelerinden en çok aşırı koruyuculuk tutumunu algıladığı görülmüştür.

Tablo 4.2.2.2. Bireylerin Ebeveyn Tutumlarının Baba Görüşleri Puanlarının Dağılımı

	Ort. ve SD
Duygusal sıcaklık alt ölçeği	18.90±5.28
Aşırı koruyuculuk alt ölçeği	20.34±4.81
Reddedicilik alt ölçeği	11.29±4.49

Tablo 4.2.2.2’de görüldüğü gibi; bireylerin babalarından algıladıkları aşırı koruyuculuk alt ölçeğinin ortalamasının (20.34±4.81) olduğu saptanmıştır. Bireylerin babalarından algıladıkları duygusal sıcaklık alt ölçeğinin ortalamasının (18.90±5.28) olduğu saptanmıştır. Bireylerin babalarından algıladıkları reddedicilik alt ölçeğinin ortalamasının (11.29±4.49) olduğu saptanmıştır. Ortalama değerlere baktığımızda grubun babalarından en çok aşırı koruyuculuk algıladığı görülmüştür.

Araştırmada yanıt aranan üçüncü alt problem " Mahkumların algıladıkları sosyal destek düzeyleri nasıl bir dağılım göstermektedir?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.2.3. Bireylerin Sosyal Destek Puanlarının Dağılımı

	Ort. ve SD
Aile alt ölçeği	22.26±7.12
Arkadaş alt ölçeği	15.91±7.88
Özel insan alt ölçeği	20.38±8.24
ÇBASDÖ	58.56±18.09

Tablo 4.2.2.3’de, bireylerin aileden algıladıkları sosyal destek alt ölçeğinin ortalamasının (22.26±7.12) olduğu saptanmıştır. Bireylerin özel insandan algıladıkları sosyal destek alt ölçeği ortalamasının (20.38±8.24) olduğu görülmektedir. Bireylerin arkadaştan algılanan sosyal destek alt ölçeğinin ortalamasının (15.91±7.88) olduğu görülmüştür. Tüm değerlere bakıldığında grubun en fazla algıladığı sosyal desteğin aileden olduğu görülmüştür. Bireylerin algıladığı sosyal destek ölçeğinin ortalamasının (58.56±18.09) olduğu saptanmıştır. Ortalama değere baktığımızda grubun algıladığı sosyal desteğin orta düzeyde olduğu görülmüştür.

4.2.3. Mahkumların Ebeveyn Tutumu ve Sosyal Destek Skorlarının Bazı Demografik Değişkenlere İlişkin Bulguları ve Yorumu

Araştırmada yanıt aranan dördüncü alt problem " Mahkumların yaşları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.1. Bireylerin Yaşları ile Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Yaş
Anneden algılanan duygusal sıcaklık alt ölçeği	r	.052
	p	.413
Babadan algılanan duygusal sıcaklık alt ölçeği	r	.123
	p	.052
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk alt ölçeği	r	-.107
	p	.091
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk alt ölçeği	r	.021
	p	.744
Anneden algılanan reddedicilik alt ölçeği	r	.025
	p	.699
Babadan algılanan reddedicilik alt ölçeği	r	-.099
	p	.885

Tablo 4.2.3.1’de, bireylerin yaşları ile anneden algılanan duygusal sıcaklık alt ölçeği arasındaki ilişkinin istatistik açısından anlamsız olduğu görülmüştür ($p>0.05$).

Bireylerin yaşları ile babadan algılanan duygusal sıcaklık alt ölçeği arasındaki ilişkinin istatistik açısından anlamsız olduğu görülmüştür ($p>0.05$).

Bireylerin yaşları ile anneden algılanan aşırı koruyuculuk alt ölçeği arasındaki ilişkinin istatistik açısından anlamsız olduğu görülmüştür ($p>0.05$).

Bireylerin yaşları ile babadan algılanan aşırı koruyuculuk alt ölçeği arasındaki ilişkinin istatistik açısından anlamsız olduğu görülmüştür ($p>0.05$).

Bireylerin yaşları ile anneden algılanan reddedicilik alt ölçeği arasındaki ilişkinin istatistik açısından anlamsız olduğu görülmüştür ($p>0.05$).

Bireylerin yaşları ile babadan algılanan reddedicilik alt ölçeği arasındaki ilişkinin istatistik açısından anlamsız olduğu görülmüştür ($p>0.05$).

Tablo 4.2.3.2. Bireylerin Yaşları ile Sosyal Destek Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Yaş
Aile alt ölçeği	r	.030
	p	.634
Arkadaş alt ölçeği	r	-.007
	p	.908
Özel insan alt ölçeği	r	.087
	p	.169
ÇBASDÖ	r	.018
	p	.771

Tablo 4.2.3.2’de , bireylerin yaşları ile aile alt ölçeği arasındaki ilişkinin istatistik açısından anlamsız olduğu saptanmıştır ($p>0.05$).

Bireylerin yaşları ile arkadaş alt ölçeği arasındaki ilişkinin istatistik açısından anlamsız olduğu görülmüştür ($p>0.05$).

Bireylerin yaşları ile özel insan alt ölçeği arasındaki ilişkinin istatistik açısından anlamsız olduğu görülmüştür ($p>0.05$).

Bireylerin yaşları ile genel sosyal destek puanları arasındaki ilişkinin istatistik açısından anlamsız olduğu görülmüştür($p>0.05$).

Araştırmada yanıt aranan beşinci alt problem " Mahkumların eğitim durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.3. Bireylerin Eğitim Durumlarına Göre Ebeveyn Tutumlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	ilkokul mezunu ve altı	113	125.88	2	.380	.827	-
	ilköğretim mezunu	81	122.91				
	lise mezunu ve üzeri	57	130.62				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	ilkokul mezunu ve altı	113	132.27	2	1.65	.436	-
	ilköğretim mezunu	81	119.06				
	lise mezunu ve üzeri	57	123.45				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	ilkokul mezunu ve altı	113	127.37	2	.842	.656	-
	ilköğretim mezunu	81	129.41				
	lise mezunu ve üzeri	57	118.44				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	ilkokul mezunu ve altı	113	131.79	2	2.36	.307	-
	ilköğretim mezunu	81	126.55				
	lise mezunu ve üzeri	57	113.74				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan reddedicilik	ilkokul mezunu ve altı	113	139.92	2	12.70	.002*	1-2
	ilköğretim mezunu	81	126.10				
	lise mezunu ve üzeri	57	98.27				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan reddedicilik	ilkokul mezunu ve altı	113	136.71	2	5.57	.062	-
	ilköğretim mezunu	81	122.48				
	lise mezunu ve üzeri	57	109.78				
	Toplam	251					

*P<0.05

Tablo 4.2.3.3'te, bireylerin eğitim düzeylerine göre annelerinden algıladıkları tutum türü (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk) arasında istatistik açısından anlamlı

farklılığın varlığını saptamak amacıyla Kruskal Wallis H Testi'nden yararlanılmış ve anneden algılanan duygusal sıcaklık ve aşırı koruyucu tutum alt ölçeklerinde anlamlı farklılığın bulunmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$).

Kişilerin eğitim düzeylerine göre babalarından algıladıkları tutum türü (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) arasında farklılık olup olmadığını saptamak için Kruskal Wallis H Testinden yararlanılmış ve babadan algılanan duygusal sıcaklık, aşırı koruyucu ve reddedici tutum alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$).

Bireylerin eğitim düzeyleri arasında anneden algılanan reddedicilik alt ölçeği açısından anlamlı fark bulunmakta olduğu görülmüştür [$k-w=12.70$, $p=.002$]. Bu farklılığın neden ileri geldiğini bulmak için Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Test sonucunda ilköğretim mezunu ve altı olan kişilerin anneden algıladıkları reddedicilik düzeylerinin diğer bireylerden yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.2.3.4. Bireylerin Eğitim Durumlarına Göre Sosyal Destek Puanlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Aile alt ölçeği	ilkokul mezunu ve altı	113	129.66	2	.724	.696	-
	ilköğretim mezunu	81	120.86				
	lise mezunu ve üzeri	57	126.05				
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Arkadaş alt ölçeği	ilkokul mezunu ve altı	113	124.60	2	.650	.722	-
	ilköğretim mezunu	81	131.06				
	lise mezunu ve üzeri	57	121.58				
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Özel insan alt ölçeği	ilkokul mezunu ve altı	113	128.05	2	.178	.915	-
	ilköğretim mezunu	81	124.75				
	lise mezunu ve üzeri	57	123.71				
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
ÇBASDÖ	ilkokul mezunu ve altı	113	126.50	2	.047	.977	-
	ilköğretim mezunu	81	126.59				
	lise mezunu ve üzeri	57	124.17				
	Toplam	251					

P<0.05

Tablo 4.2.3.4'te, bireylerin eğitim düzeylerine göre algıladıkları sosyal destek (aileden, arkadaştan, özel insandan algılanan sosyal destek ve genel algılanan sosyal destek) puanları arasında istatistik açısından manidar bir farklılığın varlığını saptamak için Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Aileden, arkadaştan, özel insandan algılanan ve genel sosyal destek ölçeğinde manidar farklılığın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır (p>0.05).

Araştırmada yanıt aranan altıncı alt problem " Mahkumların medeni halleri ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.5. Bireylerin Medeni Hallerine Göre Ebeveyn Tutumlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	Resmi evlilik	97	131.26	3	3.21	.359	-
	Resmi olmayan evlilik	21	115.21				
	Bekar	98	118.39				
	Boşanmış	35	139.19				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	Resmi evlilik	97	144.78	3	10.89	.012*	1
	Resmi olmayan evlilik	21	117.90				
	Bekar	98	115.29				
	Boşanmış	35	108.79				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	Resmi evlilik	97	130.80	3	1.02	.794	-
	Resmi olmayan evlilik	21	125.36				
	Bekar	98	120.52				
	Boşanmış	35	128.43				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	Resmi evlilik	97	138.99	3	5.33	.149	-
	Resmi olmayan evlilik	21	123.98				
	Bekar	98	117.82				
	Boşanmış	35	114.10				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan reddedicilik	Resmi evlilik	97	135.51	3	4.37	.224	
	Resmi olmayan evlilik	21	137.38				
	Bekar	98	115.65				
	Boşanmış	35	121.81				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan reddedicilik	Resmi evlilik	97	133.44	3	1.70	.636	-
	Resmi olmayan evlilik	21	121.40				
	Bekar	98	120.78				
	Boşanmış	35	122.74				
	Toplam	251					

*P<0.05

Tablo 4.2.3.5’de, bireylerin medeni durumlarına göre annelerinden algıladıkları tutum türü (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) arasında

istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın var olma durumunu saptamak için Kruskal Wallis H Testi yapılmış ve anneden algılanan duygusal sıcaklık, aşırı koruyucu ve reddedici tutum alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bireylerin medeni halleri arasında babadan algılanan duygusal sıcaklık alt ölçeği açısından istatistik açısından anlamlı bir fark bulunmakta olduğu görülmektedir [$k-w=12.70$, $p=.002$]. Kruskal Wallis H testinden sonra saptanan farklılığın neden ileri geldiğini görebilmek için Mann Whitney U Test uygulanmıştır. Resmi olarak evli olanların diğerlerine göre babadan algıladıkları duygusal sıcaklık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Bireylerin medeni durumlarına göre babalarından algıladıkları tutum türü (aşırı koruyuculuk, reddedicilik) arasında istatistik açısından manidar bir farkın varlığını incelemek için Kruskal Wallis H Testi yapılmış ve babadan algılanan aşırı koruyucu ve reddedici tutum alt ölçeklerinde farklılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.2.3.6. Bireylerin Medeni Hallerine Göre Sosyal Destek Puanlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Grup	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	X^2	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
Aile alt ölçeği	Resmi evlilik	97	141.21				
	Resmi olmayan evlilik	21	112.81				
	Bekar	98	118.64	3	7.50	.057	-
	Boşanmış	35	112.37				
	Toplam	251					
	Grup	<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	X^2	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
Arkadaş alt ölçeği	Resmi evlilik	97	125.47				
	Resmi olmayan evlilik	21	129.74				
	Bekar	98	128.81	3	.709	.871	-
	Boşanmış	35	117.34				
	Toplam	251					

Grup		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	X^2	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
Özel insan alt ölçeği	Resmi evlilik	97	142.62				
	Resmi olmayan evlilik	21	139.79				
	Bekar	98	105.59	3	14.17	.003*	1
	Boşanmış	35	128.83				
	Toplam	251					
Grup		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	X^2	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
ÇBASDÖ	Resmi evlilik	97	139.20				
	Resmi olmayan evlilik	21	123.90				
	Bekar	98	117.85	3	5.50	.138	-
	Boşanmış	35	113.49				
	Toplam	251					

* $P < 0.05$

Tablo 4.2.3.6’da, bireylerin medeni durumlarına göre algıladıkları sosyal destek (aileden, arkadaştan ve genel) düzeyleri arasında istatistik açısından anlamlı bir farklılığın var olma durumunu belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi yapılmış ve aileden, arkadaştan ve genel olarak algılanan sosyal destek ölçeğinde farklılığın bulunmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$).

Bireylerin medeni hal farklılıkları ile özel insan alt ölçeği puanları yönünden manidar bir farklılık olduğu görülmektedir [$k-w = 14.17$, $p = .003$]. Kruskal Wallis-H Testi ile saptanan farklılığın neden ileri geldiğini bulmak için Mann Whitney U Testi’nden yararlanılmıştır. Resmi olarak evli olan kişilerin diğerlerine göre özel insan alt ölçeğinden aldıkları puanın daha fazla olduğu görülmüştür.

Araştırmada yanıt aranan yedinci alt problem " Mahkumların çalışma durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.7. Bireylerin Çalışma Durumlarına Göre Ebeveyn Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	çalışıyor	225	127.79	28752.00		
	çalışmıyor/işsiz	26	110.54	2874.00	2523.00	-1.14
	Toplam	251				
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	çalışıyor	225	128.23	28852.00		
	çalışmıyor/işsiz	26	106.69	2774.00	2423.00	-1.43
	Toplam	251				
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	çalışıyor	225	124.56	28025.00		
	çalışmıyor/işsiz	26	138.50	3601.00	2600.00	-.930
	Toplam	251				
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	çalışıyor	225	124.39	27988.00		
	çalışmıyor/işsiz	26	139.92	3638.00	2563.00	-1.03
	Toplam	251				
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z
Anneden algılanan reddedicilik	çalışıyor	225	126.36	28431.50		
	çalışmıyor/işsiz	26	122.87	3194.50	2843.50	-.235
	Toplam	251				
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z
Babadan algılanan reddedicilik	çalışıyor	225	126.08	28369.00		
	çalışmıyor/işsiz	26	125.27	3257.00	2906.00	-.055
	Toplam	251				

*P<0.05

Tablo 4.2.3.7'de, bireylerin çalışma durumlarına göre annelerinden ve babalarından algıladıkları tutum türü (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) arasında istatistiki açıdan farklılığın varlığını sınamak için Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Ve sonuç olarak anneden ve babadan algılanan duygusal sıcaklık, aşırı koruyucu ve reddedici tutum alt ölçeklerinde manidar farklılığın olmadığı sonucuna varılmıştır (p>0.05).

Tablo 4.2.3.8. Bireylerin Çalışma Durumlarına Göre Sosyal Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Aile alt ölçeği	çalışıyor	225	128.78	28975.00			
	çalışmıyor/işsiz	26	101.96	2651.00	2300.00	-1.82	.068
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Arkadaş alt ölçeği	çalışıyor	225	126.61	28488.00			
	çalışmıyor/işsiz	26	120.69	3138.00	2787.00	-.395	.693
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Özel insan alt ölçeği	çalışıyor	225	129.89	29226.00			
	çalışmıyor/işsiz	26	92.31	2400.00	2049.00	-2.54	.011*
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
ÇBASDÖ	çalışıyor	225	129.34	29101.00			
	çalışmıyor/işsiz	26	97.12	2525.00			
	Toplam	251			2174.00	-2.14	.032*

*P<0.05

Tablo 4.2.3.8’de, bireylerin çalışma durumlarına göre algıladıkları sosyal destek (aile, arkadaş) puanlarında istatistik açısından manşdar farklılığın varlığını saptamak amacıyla Mann Whitney U Testi kullanılmış; aile ve arkadaş alt ölçeklerinde manidar bir farklılık olmadığı görülmüştür (p>0.05).

Mahkumların çalışıp çalışmadıklarına göre özel insan alt ölçeği skorları bakımından istatistiki yönden manidar bir farklılık bulunmaktadır (p<0.05). Özel insan alt ölçeği puanı bakımından çalışan mahkumların lehine bir farklılık bulunmaktadır [U=2049.00, p=.011]. Çalışan kişilerin diğerlerine kıyasla özel insandan algıladıkları destek puanlarının daha fazla olduğu görülmüştür.

Bireylerin çalışma durumlarına göre algıladıkları sosyal destek düzeyleri bakımından istatistiki açıdan farklılık olduğu görülmektedir (p<0.05). Ek-3 skoru bakımından çalışanların lehine bir fark bulunmaktadır [U= 2174.00, p=.032].

Çalışanların çalışmayanlara göre algıladıkları sosyal destek skorlarının yüksek olduğu saptanmıştır.

Araştırmada yanıt aranan sekizinci alt problem " Mahkumların meslekleri ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.9. Bireylerin Mesleklerine Göre Ebeveyn Tutumlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	Esnaf	54	128.99	6	9.32	.156	-
	İşçi	36	156.44				
	Serbest meslek	63	113.90				
	Tekstil	38	120.64				
	Şoför	21	111.52				
	Teknik personel	25	128.64				
	Diğer	14	122.14				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	Esnaf	54	129.24	6	2.80	.833	-
	İşçi	36	141.06				
	Serbest meslek	63	119.96				
	Tekstil	38	119.05				
	Şoför	21	120.76				
	Teknik personel	25	131.22				
	Diğer	14	119.36				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	Esnaf	54	126.66	6	1.90	.928	-
	İşçi	36	133.69				
	Serbest meslek	63	127.11				
	Tekstil	38	128.89				
	Şoför	21	108.24				
	Teknik personel	25	125.48				
	Diğer	14	118.39				
	Toplam	251					

Tablo 4.2.3.9.'un Devamı

Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	Esnaf	54	134.55	6	4.24	.644	-
	İşçi	36	140.33				
	Serbest meslek	63	118.33				
	Tekstil	38	120.74				
	Şoför	21	110.98				
	Teknik personel	25	131.06				
	Diğer	14	118.46				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan reddedicilik	Esnaf	54	129.69	6	3.49	.744	-
	İşçi	36	124.07				
	Serbest meslek	63	120.03				
	Tekstil	38	135.50				
	Şoför	21	142.76				
	Teknik personel	25	114.92				
	Diğer	14	112.43				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan reddedicilik	Esnaf	54	132.69	6	5.13	.527	-
	İşçi	36	127.40				
	Serbest meslek	63	115.60				
	Tekstil	38	136.95				
	Şoför	21	142.29				
	Teknik personel	25	110.22				
	Diğer	14	117.43				
	Toplam	251					

* P< 0.05

Tablo 4.2.3.9'da, bireylerin mesleklerine göre annelerinden algıladıkları tutum türü (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) açısından istatistiki olarak manidar bir farkın var olma durumunu saptayabilmek için Kruskal Wallis H Testi yapılmış ve anneden algılanan duygusal sıcaklık, aşırı koruyucu ve reddedici tutum alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılığın bulunmadığı sonucuna varılmıştır (p>0.05).

Bireylerin mesleklerine göre babalarından algıladıkları tutum türü (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) arasında istatistiksel bakımdan farklılığın varlığını saptamak amacıyla Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Sonuç olarak

babadan algılanan duygusal sıcaklık, aşırı koruyucu ve reddedici tutum alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılığın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.2.3.10. Bireylerin Mesleklerine Göre Sosyal Destek Puanlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

		Grup	N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Aile alt ölçeği	Esnaf		54	136.98				
	İşçi		36	134.13				
	Serbest meslek		63	112.30				
	Tekstil		38	116.67				
	Şoför		21	133.79	6	6.69	.350	-
	Teknik personel		25	119.74				
	Diğer		14	149.21				
	Toplam		251					
		Grup	N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Arkadaş alt ölçeği	Esnaf		54	131.31				
	İşçi		36	106.50				
	Serbest meslek		63	127.94				
	Tekstil		38	129.93				
	Şoför		21	137.02	6	6.21	.400	-
	Teknik personel		25	109.68				
	Diğer		14	148.89				
	Toplam		251					
		Grup	N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Özel insan alt ölçeği	Esnaf		54	130.78				
	İşçi		36	124.19				
	Serbest meslek		63	120.05				
	Tekstil		38	127.18				
	Şoför		21	136.38	6	1.92	.927	-
	Teknik personel		25	116.66				
	Diğer		14	136.89				
	Toplam		251					
		Grup	N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
ÇBASDÖ	Esnaf		54	135.12				
	İşçi		36	117.51				
	Serbest meslek		63	119.67				
	Tekstil		38	127.07				
	Şoför		21	134.02	6	5.21	.516	-
	Teknik personel		25	110.68				
	Diğer		14	153.54				
	Toplam		251					

* $P<0.05$

Tablo 4.2.3.10'da, bireylerin mesleklerine göre algıladıkları sosyal destek (aile, arkadaş, özel insan ve genel) puanları arasında istatistiki açıdan manidar bir farkın olup olmadığını belirlemek maksadıyla Kruskal Wallis H Testi yapılmış ve aileden, arkadaştan, özel insandan ve genel olarak algılanan sosyal destek ölçeğinde manidar bir farklılığın olmadığı sonucuna varılmıştır. ($p>0.05$).

Araştırmada yanıt aranan dokuzuncu alt problem " Mahkumların çocuk sayısı ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.11. Bireylerin Sahip Oldukları Çocuk Sayılarına Göre Ebeveyn Tutumlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	Çocuk yok	152	126.92	4	2.21	.697	-
	Bir çocuk	27	135.69				
	İki çocuk	29	123.14				
	Üç çocuk	23	129.91				
	Dört çocuk ve üstü	20	105.55				
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	Çocuk yok	152	124.83	4	1.35	.852	-
	Bir çocuk	27	126.91				
	İki çocuk	29	138.59				
	Üç çocuk	23	126.07				
	Dört çocuk ve üstü	20	115.33				
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	Çocuk yok	152	123.73	4	4.82	.306	-
	Bir çocuk	27	132.96				
	İki çocuk	29	142.53				
	Üç çocuk	23	102.39				
	Dört çocuk ve üstü	20	137.03				
	Toplam	251					

Tablo 4.2.3.11.'in Devamı

	Grup	N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	Çocuğu yok	152	119.20	4	4.75	.313	-
	Bir çocuğu var	27	135.20				
	İki çocuğu var	29	146.28				
	Üç çocuğu var	23	123.00				
	Dört çocuğu ve üzeri	20	139.28				
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan reddedicilik	Çocuğu yok	152	116.99	4	9.49	.050	-
	Bir çocuğu var	27	119.39				
	İki çocuğu var	29	148.64				
	Üç çocuğu var	23	140.02				
	Dört çocuğu ve üzeri	20	154.45				
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan reddedicilik	Çocuğu yok	152	119.71	4	7.24	.123	-
	Bir çocuğu var	27	119.24				
	İki çocuğu var	29	126.43				
	Üç çocuğu var	23	147.74				
	Dört çocuğu ve üzeri	20	157.28				
	Toplam	251					

* P< 0.05

Tablo 4.2.3.11’de, bireylerin sahip olduğu çocuk sayılarına göre annelerinden ve babalarından algıladıkları tutum türü (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) arasında istatistik açısından manidar farklılık olup olmadığını saptayabilmek için Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Anneden ve babadan algılanan duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik tutum alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucu alınmıştır (p>0.05).

Tablo 4.2.3.12. Bireylerin Sahip Olduğu Çocuk Sayılarına Göre Sosyal Destek Puanlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Aile alt ölçeği	Çocuk yok	152	124.88	4	3.93	.415	-
	Bir çocuk	27	137.78				
	İki çocuk	29	113.64				
	Üç çocuk	23	145.43				
	Dört çocuk ve üstü	20	114.15				
	Toplam	251					
Arkadaş alt ölçeği	Çocuk yok	152	129.74	4	3.37	.497	-
	Bir çocuk	27	125.46				
	İki çocuk	29	133.43				
	Üç çocuk	23	106.28				
	Dört çocuk ve üstü	20	110.18				
	Toplam	251					
Özel insan alt ölçeği	Çocuk yok	152	119.72	4	4.08	.395	-
	Bir çocuk	27	140.28				
	İki çocuk	29	137.21				
	Üç çocuk	23	140.87				
	Dört çocuk ve üstü	20	121.08				
	Toplam	251					
ÇBASDÖ	Çocuk yok	152	125.50	4	2.33	.674	-
	Bir çocuk	27	136.81				
	İki çocuk	29	133.52				
	Üç çocuk	23	123.83				
	Dört çocuk ve üstü	20	106.83				
	Toplam	251					

* P< 0.05

Tablo 4.2.3.12’de, bireylerin sahip olduğu çocuk sayılarına göre algıladıkları sosyal destek (aile, arkadaş, özel insan ve genel) puanları arasında istatistiki açıdan farklılığın varlığını sınavabilmek için Kruskal Wallis H Testi yapılmış ve aileden, arkadaştan, özel insandan algılanan sosyal destek alt ölçeklerinde ve algılanan genel sosyal destek ölçeğinde manidar farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (p>0.05).

Araştırmada yanıt aranan onuncu alt problem " Mahkumların kardeş sayısı ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.13. Bireylerin Kardeş Sayısına Göre Ebeveyn Tutumlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	Tek çocuk	10	77.15	3	4.85	.182	-
	İki çocuk	32	124.66				
	Üç çocuk	50	130.42				
	Dört çocuk ve üzeri	159	127.95				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	Tek çocuk	10	64.30	3	8.87	.031*	-
	İki çocuk	32	139.22				
	Üç çocuk	50	133.44				
	Dört çocuk ve üzeri	159	124.88				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	Tek çocuk	10	91.50	3	4.10	.251	2-3-4
	İki çocuk	32	114.70				
	Üç çocuk	50	122.48				
	Dört çocuk ve üzeri	159	131.55				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	Tek çocuk	10	71.20	3	6.79	.079	-
	İki çocuk	32	118.94				
	Üç çocuk	50	125.55				
	Dört çocuk ve üzeri	159	131.01				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan reddedicilik	Tek çocuk	10	118.95	3	.184	.980	-
	İki çocuk	32	125.84				
	Üç çocuk	50	123.81				
	Dört çocuk ve üzeri	159	127.16				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan reddedicilik	Tek çocuk	10	117.70	3	1.57	.665	-
	İki çocuk	32	114.19				
	Üç çocuk	50	122.67				
	Dört çocuk ve üzeri	159	129.95				
	Toplam	251					

Tablo 4.2.3.13'te, bireylerin kaç kardeş olduklarına göre annelerinden algıladıkları tutum türü (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) arasında istatistik açısından manidar farklılığın var olma durumunu belirlemek maksadı ile Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Anneden algılanan duygusal sıcaklık, aşırı koruyucu ve reddedici tutum alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>0.05$).

Bireylerin kaç kardeş olduklarına göre babalarından algıladıkları tutum türü (aşırı koruyuculuk, reddedicilik) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın varlığını saptamak amacıyla Kruskal Wallis H Testi yapılmış ve babadan algılanan aşırı koruyuculuk ve reddedicilik tutum alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>0.05$).

Bireylerin kardeş sayılarına göre gruplar arasında babadan algılanan duygusal sıcaklık alt ölçeğinde istatistiki bakımdan anlamlı farklılık olduğu görülmektedir [$k-w=8.87$, $p=.031$]. Bu anlamlı farkın neden ileri geldiğini saptamak amacıyla tamamlayıcı karşılaştırma tekniği olarak Mann Whitney U testinden yararlanılmıştır. Tek çocuk olanların diğer kişilere oranla babadan algıladıkları duygusal sıcaklık düzeylerinin daha düşük olduğu sonucu elde edilmiştir.

Tablo 4.2.3.14. Bireylerin Kardeş Sayısına Göre Sosyal Destek Puanlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Aile alt ölçeği	Tek çocuk	10	85.95	3	5.49	.139	-
	İki çocuk	32	132.20				
	Üç çocuk	50	139.46				
	Dört çocuk ve üzeri	159	123.04				
	Toplam	251					
Arkadaş alt ölçeği	Tek çocuk	10	129.85	3	.103	.991	-
	İki çocuk	32	127.44				
	Üç çocuk	50	127.70				
	Dört çocuk ve üzeri	159	124.93				
	Toplam	251					
Özel insan alt ölçeği	Tek çocuk	10	95.95	3	3.69	.297	-
	İki çocuk	32	138.97				
	Üç çocuk	50	117.40				
	Dört çocuk ve üzeri	159	127.98				
	Toplam	251					
ÇBASDÖ	Tek çocuk	10	98.05	3	2.31	.509	-
	İki çocuk	32	137.64				
	Üç çocuk	50	125.13				
	Dört çocuk ve üzeri	159	125.69				
	Toplam	251					

*P<0.05

Tablo 4.2.3.14’de, bireylerin kaç kardeş olduklarına göre algıladıkları sosyal destek (aile, arkadaş, özel insan ve genel) puanlarında istatistik bakımından farklılığın var olma durumunu belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Aile, arkadaş, özel insan alt ölçeklerinde ve genel olarak algılanan sosyal destek ölçeğinde manidar olan herhangi bir farklılığın bulunmadığı sonucuna varılmıştır (p>0.05).

Araştırmada yanıt aranan on birinci alt problem " Mahkumların ailede doğum sırası ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.15. Bireylerin Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Göre Ebeveyn Tutumlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Grup		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X</i> ²	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	İlk çocuk	73	104.70	3	8.97	.030*	2-3-4
	İkinci çocuk	51	136.67				
	Üçüncü çocuk	49	132.60				
	Dördüncü çocuk ve üzeri	78	134.81				
	Toplam	251					
Grup		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X</i> ²	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	İlk çocuk	73	110.08	3	5.55	.136	-
	İkinci çocuk	51	138.46				
	Üçüncü çocuk	49	127.54				
	Dördüncü çocuk ve üzeri	78	131.79				
	Toplam	251					
Grup		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X</i> ²	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	İlk çocuk	73	106.74	3	8.26	.041*	4
	İkinci çocuk	51	128.48				
	Üçüncü çocuk	49	129.91				
	Dördüncü çocuk ve üzeri	78	139.95				
	Toplam	251					
Grup		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X</i> ²	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	İlk çocuk	73	107.94	3	6.59	.086	-
	İkinci çocuk	51	136.80				
	Üçüncü çocuk	49	130.59				
	Dördüncü çocuk ve üzeri	78	132.96				
	Toplam	251					
Grup		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X</i> ²	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
Anneden algılanan reddedicilik	İlk çocuk	73	124.97	3	.354	.949	-
	İkinci çocuk	51	121.92				
	Üçüncü çocuk	49	130.09				
	Dördüncü çocuk ve üzeri	78	127.06				
	Toplam	251					
Grup		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	<i>X</i> ²	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
Babadan algılanan reddedicilik	İlk çocuk	73	121.40	3	1.17	.759	-
	İkinci çocuk	51	120.48				
	Üçüncü çocuk	49	130.34				
	Dördüncü çocuk ve üzeri	78	131.19				
	Toplam	251					

*P<0.05

Tablo 4.2.3.15'te, bireylerin kaçınıcı çocuk olduklarına göre annelerinden algıladıkları tutum türü (reddedicilik) arasında istatistik açısından anlamlı bir farklılığın varlığını sorgulamak amacıyla Kruskal Wallis H Testi yapılmış ve anneden algılanan reddedicilik tutum alt ölçeğinde bir farklılığın bulunmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$).

Bireylerin kaçınıcı çocuk olduklarına göre babalarından algıladıkları tutum türü (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) arasında istatistik açısından anlamlı bir farklılığın varlığını saptamak maksadıyla Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Babadan algılanan duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik tutum alt ölçeklerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bireylerin kaçınıcı çocuk olduklarına göre anneden algılanan duygusal sıcaklık alt ölçeği puanlarında istatistik bakımından anlamlı farklılık olduğu görülmektedir [$k-w=8.97$, $p=.030$]. Belirlenen farkın neden ileri geldiğini saptamak amacıyla Mann Whitney U testinden yararlanılmıştır. İlk çocuk olan bireylerin diğerlerine kıyasla anneden algıladıkları duygusal sıcaklık düzeylerinin daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Bireylerin kaçınıcı çocuk olduklarına göre anneden algılanan aşırı koruyuculuk alt ölçeği bakımından istatistik açıdan anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir [$k-w=8.26$, $p=.041$]. Belirlenen farkın neden ileri geldiğini saptamak için Mann Whitney U testinden yararlanılmıştır. Dördüncü çocuk ve üzerinde olan bireylerin diğerlerine kıyasla anneden algıladıkları aşırı koruyuculuk düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.2.3.16. Bireylerin Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Göre Sosyal Destek Puanlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Aile alt ölçeği	İlk çocuk	73	110.70	3	6.64	.084	-
	İkinci çocuk	51	142.39				
	Üçüncü çocuk	49	133.41				
	Dördüncü çocuk ve üzeri	78	124.95				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Arkadaş alt ölçeği	İlk çocuk	73	124.36	3	7.30	.063	-
	İkinci çocuk	51	104.39				
	Üçüncü çocuk	49	141.28				
	Dördüncü çocuk ve üzeri	78	132.06				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Özel insan alt ölçeği	İlk çocuk	73	113.59	3	3.34	.342	-
	İkinci çocuk	51	133.31				
	Üçüncü çocuk	49	133.26				
	Dördüncü çocuk ve üzeri	78	128.28				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
ÇBASDÖ	İlk çocuk	73	114.65	3	3.95	.266	-
	İkinci çocuk	51	121.72				
	Üçüncü çocuk	49	139.10				
	Dördüncü çocuk ve üzeri	78	131.19				
	Toplam	251					

* P< 0.05

Tablo 4.2.3.16'da, bireylerin kaçınıcı çocuk olduklarına göre algıladıkları sosyal destek (aile, arkadaş, özel insan ve genel) puanlarının istatistiki açıdan farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak amacıyla Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Aileden, arkadaştan, özel insandan ve genel olarak algılanan sosyal destek ölçeğinde anlamlı bir farklılığın bulunmadığı sonucuna varılmıştır (p>0.05).

Araştırmada yanıt aranan on ikinci alt problem " Mahkumların annelerinin eğitim düzeyleri ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.17. Bireylerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Ebeveyn Tutumlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Grup		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	X^2	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	Okur- yazar değil	106	123.93				
	Okur- yazar olup okul bitirmeyen	37	143.93				
	ilkokul mezunu	82	130.49	3	7.51	.057	-
	ilköğretim mezunu ve üzeri	26	94.73				
	Toplam	251					
Grup		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	X^2	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	Okur- yazar değil	106	126.13				
	Okur- yazar olup okul bitirmeyen	37	133.58				
	ilkokul mezunu	82	133.84	3	7.79	.050	-
	ilköğretim mezunu ve üzeri	26	89.96				
	Toplam	251					
Grup		<i>N</i>	<i>S.O.</i>	<i>df</i>	X^2	<i>P</i>	<i>Anlamlı fark</i>
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	Okur- yazar değil	106	132.49				
	Okur- yazar olup okul bitirmeyen	37	132.72				
	ilkokul mezunu	82	113.82	3	3,51	.318	-
	ilköğretim mezunu ve üzeri	26	128.38				
	Toplam	251					

Tablo 4.2.3.17. 'nin Devamı

Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	Okur- yazar değil	106	140.53				
	Okur- yazar olup okul bitirmeyen	37	127.12				
	ilkokul mezunu	82	114.59	3	9.37	.025*	1
	ilköğretim mezunu ve üzeri	26	101.15				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan reddedicilik	Okur- yazar değil	106	133.90				
	Okur- yazar olup okul bitirmeyen	37	119.99				
	ilkokul mezunu	82	115.49	3	3.74	.291	-
	ilköğretim mezunu ve üzeri	26	135.48				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan reddedicilik	Okur- yazar değil	106	135.24				
	Okur- yazar olup okul bitirmeyen	37	128.66				
	ilkokul mezunu	82	111.53	3	5.18	.159	-
	ilköğretim mezunu ve üzeri	26	130.19				
	Toplam	251					

*P<0.05

Tablo 4.2.3.17’de, bireylerin annelerinin eğitim düzeylerine göre annelerinden algıladıkları tutum türleri (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) arasında istatistik açısından anlamlı bir farklılığın bulunup bulunmadığını saptamak için Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Anneden algılanan duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik tutum alt ölçeklerinde anlamlı fark görülmemektedir (p>0.05).

Bireylerin annelerinin eğitim düzeylerine göre babalarından algıladıkları tutum (duygusal sıcaklık, reddedicilik) puanları arasında istatistik açısından anlamlı bir farkın varlığını saptamak amacıyla Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Babadan algılanan duygusal sıcaklık ve reddedicilik tutum alt ölçeklerinde anlamlı bir farkın bulunmadığı sonucuna varılmıştır (p>0.05).

Bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri açısından babadan algılanan aşırı koruyuculuk alt ölçeği puanlarında istatistik bakımından manidar bir fark olduğu görülmektedir [k-w=9.37, p=.025]. Tespit edilen farkın neden ileri geldiğinin belirlenmesi için Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Annesi okur yazar olmayan bireylerin diğerlerine kıyasla babadan algıladıkları aşırı koruyuculuk düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.2.3.18. Bireylerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Sosyal Destek Puanlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Aile alt ölçeği	okur- yazar değil	106	128.75	3	1.47	.688	-
	okur- yazar olup okul bitirmeyen	37	120.59				
	ilkokul mezunu	82	129.16				
	ilköğretim mezunu ve üzeri	26	112.48				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Arkadaş alt ölçeği	okur -yazar değil	106	124.31	3	2.27	.518	-
	okur -yazar olup okul bitirmeyen	37	112.54				
	ilkokul mezunu	82	130.88				
	ilköğretim mezunu ve üzeri	26	136.65				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Özel insan alt ölçeği	okur- yazar değil	106	119.45	3	3.44	.329	-
	okur- yazar olup okul bitirmeyen	37	120.32				
	ilkokul mezunu	82	137.86				
	ilköğretim mezunu ve üzeri	26	123.38				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
ÇBASDÖ	okur- yazar değil	106	124.09	3	1.57	.666	-
	okur- yazar olup okul bitirmeyen	37	116.11				
	ilkokul mezunu	82	133.20				
	ilköğretim mezunu ve üzeri	26	125.15				
	Toplam	251					

*P<0.05

Tablo 4.2.3.18’de, bireylerin annelerinin eğitim düzeylerine göre algıladıkları sosyal destek (aileden algılanan, arkadaştan algılanan, özel insandan algılanan ve genel olarak algılanan sosyal destek) puanları arasında istatistik açısından manidar bir farklılığın olup olmadığını saptamak amacıyla Kruskal Wallis H Testi yapılmış ve aileden algılanan, arkadaştan algılanan, özel insandan algılanan ve genel olarak algılanan sosyal destek ölçeğinde anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Araştırmada yanıt aranan on üçüncü alt problem " Mahkumların annelerinin hayatta olup olmama durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.19. Bireylerin Annelerinin Hayatta Olup Olmama Durumlarına Göre Ebeveyn Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	Hayatta	205	126.57	25947.50			
	Hayatta değil	46	123.45	5678.50	4597.50	-.265	.791
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	Hayatta	205	125.67	25761.50			
	Hayatta değil	46	127.49	5864.50	4646.50	-.154	.877
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	Hayatta	205	125.47	25722.00			
	Hayatta değil	46	128.35	5904.00	4607.00	-.243	.808
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	Hayatta	205	124.88	25601.00			
	Hayatta değil	46	130.98	6025.00	4486.00	-.516	.606
	Toplam	251					

Tablo 4.2.3.19.'un Devamı

Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Anneden algılanan reddedicilik	Hayatta	205	122.69	25151.00			
	Hayatta değil	46	140.76	6475.00	4036.00	-1.54	.123
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Babadan algılanan reddedicilik	Hayatta	205	123.43	25302.50			
	Hayatta değil	46	137.47	6323.50	4187.50	-1.19	.233
	Toplam	251					

* $P < 0.05$

Tablo 4.2.3.19'da, bireylerin annelerinin hayatta olma durumlarına göre annelerinden algıladıkları tutum (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) puanları arasında istatistiki açıdan manidar bir farklılığın var olma durumunu test etmek için Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Anneden algılanan duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik tutum alt ölçeklerinde anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bireylerin annelerinin hayatta olma durumlarına göre babalarından algıladıkları tutum (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın var olma durumunu test etmek amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Babadan algılanan duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik tutum alt ölçeklerinde manidar bir farklılığın bulunmadığı sonucu elde edilmiştir ($p > 0.05$).

Tablo 4.2.3.20. Bireylerin Annelerinin Hayatta Olup Olmama Durumlarına Göre Sosyal Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Aile alt ölçeği	Hayatta	205	127.83	26206.00	4339.00	-.863	.388
	Hayatta değil	46	117.83	5420.00			
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Arkadaş alt ölçeği	Hayatta	205	121.47	24900.50	3785.50	-2.09	.036*
	Hayatta değil	46	146.21	6725.50			
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Özel insan alt ölçeği	Hayatta	205	125.13	25652.50	4537.50	-.407	.684
	Hayatta değil	46	129.86	5973.50			
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
ÇBASDÖ	Hayatta	205	124.39	25499.50	4384.50	-.743	.457
	Hayatta değil	46	133.18	6126.50			
	Toplam	251					

*P<0.05

Tablo 4.2.3.20’de, bireylerin annelerinin hayatta olma durumlarına göre algıladıkları sosyal destek (aile, özel insan ve genel) puanları arasında istatistiki açıdan farklılığın varlığını sınamak için Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Aile, özel insan alt ölçeklerinde ve genel sosyal destek ölçeğinde anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin annelerinin hayatta olma durumlarına göre arkadaştan algıladıkları sosyal destek alt ölçeği puanında istatistik açısından Manidar bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Arkadaştan algıladıkları sosyal destek alt ölçeği puanları açısından annesi hayatta olmayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=3785.50$, $p=.036$]. Anneleri hayatta olmayan bireylerin, anneleri hayatta olanlara kıyasla arkadaştan algıladıkları sosyal destek düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Araştırmanın on dördüncü ve on beşinci alt problemlerine katılımcıların yeterli sayıda cevap vermemeleri nedeni ile istatistiksel analiz yapılmamıştır. Bu

nedenle burada tablolara yer verilmemiştir.

Araştırmada yanıt aranan on altıncı alt problem " Mahkumların babalarının eğitim düzeyleri ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.21. Bireylerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Ebeveyn Tutumlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	okur- yazar değil	32	123.23	3	4.86	.182	-
	okur- yazar olup okul bitirmeyen	34	134.60				
	ilkokul mezunu	143	130.88				
	ilköğretim mezunu ve üzeri	42	104.52				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	okur- yazar değil	32	116.88	3	7.03	.071	-
	okur- yazar olup okul bitirmeyen	34	121.81				
	ilkokul mezunu	143	135.55				
	ilköğretim mezunu ve üzeri	42	103.82				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	okur- yazar değil	32	126.75	3	2.36	.500	-
	okur- yazar olup okul bitirmeyen	34	141.57				
	ilkokul mezunu	143	124.99				
	ilköğretim mezunu ve üzeri	42	116.26				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	okur- yazar değil	32	128.70	3	5.21	.157	-
	okur- yazar olup okul bitirmeyen	34	146.46				
	ilkokul mezunu	143	125.67				
	ilköğretim mezunu ve üzeri	42	108.50				
	Toplam	251					

Tablo 4.2.3.21.'in Devamı

	Grup	N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan reddedicilik	okur- yazar değil	32	135.23				
	okur- yazar olup okul bitirmeyen	34	133.69				
	ilkokul mezunu	143	122.56	3	1.26	.738	-
	ilköğretim mezunu ve üzeri	42	124.44				
	Toplam	251					

	Grup	N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan reddediciligi	okur- yazar değil	32	139.98				
	okur- yazar olup okul bitirmeyen	34	146.09				
	ilkokul mezunu	143	119.41	3	5.19	.158	-
	ilköğretim mezunu ve üzeri	42	121.51				
	Toplam	251					

*P<0.05

Tablo 4.2.3.21’de, bireylerin babalarının eğitim düzeylerine göre annelerinden algıladıkları tutum (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) puanları arasında istatistiksel açıdan manidar bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H Testi yapılmış ve anneden algılanan duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik alt ölçeklerinde manidar bir farklılığın bulunmadığı sonucuna varılmıştır (p>0.05).

Bireylerin babalarının eğitim düzeylerine göre babalarından algıladıkları tutum türü (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) arasında istatistik açısından manidar bir farklılığın var olma durumunu test etmek amacıyla Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Babadan algılanan duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik tutum alt ölçeklerinde anlamlı farklılığın olmadığı saptanmıştır (p>0.05).

Tablo 4.2.3.22. Bireylerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Sosyal Destek Puanlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	df	X²	P	Anlamli fark
Aile alt ölçeği	Okur- yazar değil	32	120.70	3	2.55	.465	-
	Okur- yazar olup okul bitirmeyen	34	125.59				
	ilkokul mezunu	143	131.33				
	ilköğretim mezunu ve üzeri	42	112.24				
	Toplam	251					
Arkadaş alt ölçeği	Okur- yazar değil	32	125.70	3	2.81	.422	-
	Okur- yazar olup okul bitirmeyen	34	109.93				
	ilkokul mezunu	143	131.61				
	ilköğretim mezunu ve üzeri	42	120.13				
	Toplam	251					
Özel insan alt ölçeği	Okur- yazar değil	32	123.44	3	3.31	.345	-
	Okur- yazar olup okul bitirmeyen	34	129.79				
	ilkokul mezunu	143	130.80				
	ilköğretim mezunu ve üzeri	42	108.52				
	Toplam	251					
ÇBASDÖ	Okur- yazar değil	32	124.73	3	2.85	.415	-
	Okur- yazar olup okul bitirmeyen	34	115.94				
	ilkokul mezunu	143	132.20				
	ilköğretim mezunu ve üzeri	42	114.00				
	Toplam	251					

*P<0.05

Tablo 4.2.3.22’de , bireylerin babalarının eğitim düzeylerine göre algıladıkları sosyal destek (aile, arkadaş, özel insan ve genel) puanlarında istatistiki açıdan manidar bir farklılığın varlığını saptamak için Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Aile, arkadaş, özel insan alt ölçeklerinde ve algılanan genel sosyal destek ölçeğinde manidar farklılığın olmadığı görülmüştür (p>0.05).

Araştırmada yanıt aranan on yedinci alt problem " Mahkumların babalarının hayatta olup olmama durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.23. Bireylerin Babalarının Hayatta Olma Durumlarına Göre Ebeveyn Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	Hayatta	164	128.45	21065.00	6733.00	-.734	.463
	Hayatta değil	87	121.39	10561.00			
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	Hayatta	164	127.16	20853.50	6944.50	-.347	.729
	Hayatta değil	87	123.82	10772.50			
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	Hayatta	164	125.41	20567.00	7037.00	-.178	.859
	Hayatta değil	87	127.11	11059.00			
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	Hayatta	164	124.69	20448.50	6918.50	-.395	.693
	Hayatta değil	87	128.48	11177.50			
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Anneden algılanan reddedicilik	Hayatta	164	123.23	20210.50	6680.50	-.836	.403
	Hayatta değil	87	131.21	11415.50			
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Babadan algılanan reddedicilik	Hayatta	164	126.65	20770.00	7028.00	-.195	.845
	Hayatta değil	87	124.78	10856.00			
	Toplam	251					

*P<0.05

Tablo 4.2.3.23'te, bireylerin babalarının hayatta olma durumlarına göre annelerinden ve babalarından algıladıkları tutum (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) puanlarında istatistiki açıdan manidar bir farklılığın var olma durumunu

saptamak maksadıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Anneden ve babadan algılanan duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik alt ölçeklerinde manidar bir farklılığa rastlanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.2.3.24. Bireylerin Babalarının Hayatta Olma Durumlarına Göre Sosyal Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Aile alt ölçeği	Hayatta	164	124,83	20472,50	6942.50	-.357	.721
	Hayatta değil	87	128,20	11153,50			
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Arkadaş alt ölçeği	Hayatta	164	125,40	20565,00	7035.00	-.181	.856
	Hayatta değil	87	127,14	11061,00			
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Özel insan alt ölçeği	Hayatta	164	123,87	20314,50	6784.50	-.651	.515
	Hayatta değil	87	130,02	11311,50			
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
ÇBASDÖ	Hayatta	164	124,68	20447,00	6917.00	-.397	.692
	Hayatta değil	87	128,49	11179,00			
	Toplam	251					

* $P<0.05$

Tablo 4.2.3.24’de, bireylerin babalarının hayatta olma durumlarına göre algıladıkları sosyal destek (aile, arkadaş, özel insan ve genel) puanları arasında istatistik açısından manidar farklılığın var olma durumunu test etmek maksadıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Aile, arkadaş, özel insan alt ölçeklerinde ve genel olarak sosyal destek ölçeğinde anlamlı bir farklılığın bulunmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$).

Araştırmanın on sekizinci ve on dokuzuncu alt problemlerine katılımcıların yeterli sayıda cevap vermemeleri nedeni ile istatistiksel analiz yapılmamıştır. Bu nedenle burada tablolara yer verilmemiştir.

Araştırmada yanıt aranan yirminci alt problem " Mahkumların suç kabullenme durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.25. Bireylerin Suçu Kabullenme Durumlarına Göre Ebeveyn Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	Kabul ediyor	107	113.43	12137.50	6359.50	-2.36	.018*
	Kabul etmiyor	144	135.34	19488.50			
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	Kabul ediyor	107	114.38	12238.50	6460.50	-2.19	.029*
	Kabul etmiyor	144	134.64	19387.50			
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	Kabul ediyor	107	125.44	13422.00	7644.00	-.106	.916
	Kabul etmiyor	144	126.42	18204.00			
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	Kabul ediyor	107	124.63	13335.00	7557.00	-.259	.796
	Kabul etmiyor	144	127.02	18291.00			
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Anneden algılanan reddedicilik	Kabul ediyor	107	126.17	13500.50	7685.50	-.033	.974
	Kabul etmiyor	144	125.87	18125.50			
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Babadan algılanan reddedicilik	Kabul ediyor	107	127.41	13633.00	7553.00	-.267	.789
	Kabul etmiyor	144	124.95	17993.00			
	Toplam	251					

*P<0.05

Tablo 4.2.3.25'te , bireylerin suç u kabul etme durumlarına göre annelerinden algıladıkları duygusal sıcaklık alt ölçeği bakımından istatistiki olarak manidar farklılığın olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Anneden algıladıkları duygusal sıcaklık alt ölçeği bakımından suçunu kabul etmeyenlerin lehine bir farklılık bulunmaktadır [$U=6359.500$, $p=.018$]. Suçunu kabul etmeyen bireylerin suçunu kabul eden bireylere oranla anneden algıladıkları duygusal sıcaklık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin suç u kabul edip etmediklerine göre gruplar arasında babalarından algıladıkları duygusal sıcaklık alt ölçeği yönünden istatistik açısından manidar bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Babadan algıladıkları duygusal sıcaklık alt ölçeği bakımından suçunu kabul etmeyenlerin lehine manidar bir fark bulunmaktadır [$U=6460.50$, $p=.029$]. Suçunu kabul etmeyen bireylerin suçunu kabul eden bireylere oranla babadan algıladıkları duygusal sıcaklık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin suç u kabul edip etmediklerine göre annelerinden algıladıkları tutum türü (aşırı koruyuculuk, reddedicilik) arasında istatistiki açıdan manidar bir farklılığın varlığını test etmek amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Anneden algılanan aşırı koruyuculuk ve reddedicilik alt ölçeklerinde manidar bir farklılığa rastlanmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin suç u kabul edip etmediklerine göre babalarından algıladıkları tutum türü (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) arasında istatistiki açıdan manidar bir farklılığın varlığını test etmek amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Babadan algılanan aşırı koruyuculuk ve reddedicilik alt ölçeklerinde manidar bir farkın varlığına rastlanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.2.3.26. Bireylerin Suçu Kabullenme Durumlarına Göre Sosyal Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Aile alt ölçeği	Kabul ediyor	107	113,59	12154,00	6376.00	-2.38	.017*
	Kabul etmiyor	144	135,22	19472,00			
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Arkadaş alt ölçeği	Kabul ediyor	107	113.02	12093.50	6315.50	-2.44	.014*
	Kabul etmiyor	144	135.64	19532.50			
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Özel insan alt ölçeği	Kabul ediyor	107	115.73	12383.50	6605.50	-1.96	.049*
	Kabul etmiyor	144	133.63	19242.50			
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
ÇBASDÖ	Kabul ediyor	107	111.50	11930.50	6152.50	-2.72	.006*
	Kabul etmiyor	144	136.77	19695.50			
	Toplam	251					

*P<0.05

Tablo 4.2.3.26'da, bireylerin suçu kabul etme durumlarına göre aile sosyal destek alt ölçeği puanı bakımından istatistiki açıdan manidar bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Aile alt ölçeği puanı bakımından suçunu kabul etmeyen mahkumların lehine manidar bir farkın olduğu göze çarpmaktadır [$U=6376.00$, $p=.017$]. Suçunu kabul etmeyenlerin edenlere kıyasla ailelerinden algılamış oldukları sosyal destek puanlarının fazla olduğu sonucu elde edilmiştir.

Suçü kabul edip etmediklerine göre gruplar arasında arkadaş alt ölçeği skoru bakımından istatistiki anlamda manidar bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Arkadaştan algılanan sosyal destek alt ölçeği puanları açısından suçunu kabul etmeyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6315.50$, $p=.014$]. Suçunu kabul etmeyen bireylerin suçunu kabul eden bireylere oranla arkadaştan daha fazla destek algıladıkları görülmüştür.

Suçu kabul edip etmediklerine göre gruplar arasında özel insan alt ölçeği skoru bakımından istatistiki açıdan manidar bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Suçunu kabul etmeyenlerin lehine bir farklılık bulunmaktadır [$U=6605.50$, $p=.49$]. Suçunu kabul etmeyen bireyler, suçunu kabul edenlere kıyasla özel insandan daha fazla sosyal destek algılamaktadırlar.

Suçu kabul edip etmediklerine göre ölçeğin genel puanı yönünden istatistiki açıdan manidar bir farkın olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Ölçeğin genelinden elde edilen puan göz önünde bulundurulduğunda suçunu kabul etmeyenlerin lehine bir fark olduğu görülmektedir [$U=6152.50$, $p=.006$]. Suçunu kabul etmeyenlerin kabul edenlere kıyasla algıladıkları sosyal destek düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Araştırmada yanıt aranan yirmi birinci alt problem " Mahkumların suçları hakkındaki düşünceleri ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.27. Bireylerin Suç Hakkındaki Düşüncelerine Göre Ebeveyn Tutumlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	Kader kurbanı	70	112.26				
	İftira	101	146.23				
	Şeref/namus borcu	13	109.08	3	13.21	.004*	2
	Diğer	67	113.14				
	Toplam	251					

Tablo 4.2.3.27. 'nin Devamı

Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	Kader kurbanı	70	117.73	3	8.28	.040*	2
	İftira	101	141.86				
	Şeref/namus borcu	13	117.12				
	Diğer	67	112.46				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	Kader kurbanı	70	124.16	3	1.99	.575	-
	İftira	101	133.31				
	Şeref/namus borcu	13	115.35				
	Diğer	67	118.97				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	Kader kurbanı	70	123.56	3	.226	.973	-
	İftira	101	128.53				
	Şeref/namus borcu	13	123.46				
	Diğer	67	125.23				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan reddedicilik	Kader kurbanı	70	132.31	3	2.03	.565	-
	İftira	101	124.80				
	Şeref/namus borcu	13	101.81				
	Diğer	67	125.92				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan reddedicilik	Kader kurbanı	70	128.25	3	.532	.912	-
	İftira	101	122.73				
	Şeref/namus borcu	13	120.31				
	Diğer	67	129.69				
	Toplam	251					

*P<0.05

Tablo 4.2.3.27’de, bireylerin suç hakkındaki düşüncelerine göre annelerinden ve babalarından algıladıkları tutum türü (aşırı koruyuculuk, reddedicilik) arasında istatistiki açıdan manidar bir farklılığın var olma durumunu test etmek amacıyla Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Anneden ve babadan algılanan aşırı koruyuculuk ve reddedicilik alt ölçeklerinde manidar bir fark saptanmamıştır (p>0.05).

Bireylerin suç hakkındaki düşünceleri bakımından anneden ve babadan algıladıkları duygusal sıcaklık alt ölçeği açısından istatistiki açıdan manidar farklılık

olduğu yapılan test sonucunda görülmüştür [k- w=13.21, p=.004; k- w=8.28, p=.040]. Bulunan farkların neden ileri geldiğini saptayabilmek için de Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Anneden ve babadan algılanan duygusal sıcaklık alt ölçeği puanları açısından suçu iftira olarak görenlerin lehine anlamlı bir fark vardır. Suçu iftira olarak görenlerin anneden ve babadan daha fazla duygusal sıcaklık algıladıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.3.28. Bireylerin Suç Hakkındaki Düşüncelerine Göre Sosyal Destek Puanlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Aile alt ölçeği	Kader kurbanı	70	120.08	3	3.24	.356	-
	İftira	101	134.01				
	Şeref/namus borcu	13	102.27				
	Diğer	67	124.71				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Arkadaş alt ölçeği	Kader kurbanı	70	127.64	3	2.82	.420	-
	İftira	101	132.74				
	Şeref/namus borcu	13	104.35				
	Diğer	67	118.34				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Özel insan alt ölçeği	Kader kurbanı	70	122.05	3	1.02	.796	-
	İftira	101	131.21				
	Şeref/namus borcu	13	116.85				
	Diğer	67	124.05				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
ÇBASDÖ	Kader kurbanı	70	125.99	3	2.12	.546	-
	İftira	101	132.67				
	Şeref/namus borcu	13	109.35				
	Diğer	67	119.19				
	Toplam	251					

* P < 0.05

Tablo 4.2.3.28’de, bireylerin suç hakkındaki düşüncelerine göre algıladıkları sosyal destek (aile, arkadaş, özel insan ve genel) puanları açısından istatistik

bakımından manidar bir farklılığın var olma durumunu test etmek maksadıyla Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Aile, arkadaş, özel insan alt ölçeklerinde ve algılanan genel sosyal destek ölçeğinde manidar bir farklılığa rastlanmamıştır ($p>0.05$).

Araştırmada yanıt aranan yirmi ikinci alt problem " Mahkumların daha önce başka bir suç işleme durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.29. Bireylerin Daha Önce Suç İşleme Durumuna Göre Ebeveyn Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	Evet	96	123.39	11845.00			
	Hayır	155	127.62	19781.00	7189.00	-4.50	.653
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	Evet	96	118.55	11380.50			
	Hayır	155	130.62	20245.50	6724.50	-1.28	.200
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	Evet	96	130.30	12508.50			
	Hayır	155	123.34	19117.50	7027.50	-7.40	.459
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	Evet	96	133.48	12814.50			
	Hayır	155	121.36	18811.50	6721.50	-1.28	.198
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Anneden algılanan reddedicilik	Evet	96	137.76	13225.00			
	Hayır	155	118.72	18401.00	6311.00	-2.03	.041*
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Babadan algılanan reddedicilik	Evet	96	138.74	13319.00			
	Hayır	155	118.11	18307.00	6217.00	-2.20	.028*
	Toplam	251					

* $P<0.05$

Tablo 4.2.3.29’da, bireylerin daha önce suç işleyip işlemediğine göre annelerinden ve babalarından algıladıkları tutum türü (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk) arasında istatistiki açıdan manidar bir farkın var olma durumunu tespit etmek Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Anneden ve babadan algılanan duygusal sıcaklık ve aşırı koruyuculuk alt ölçeklerinde manidar bir farka rastlanmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin daha önceden suç işleyip işlemediğine göre gruplar arasında annelerinden ve babalarından algıladıkları reddedicilik alt ölçeği bakımından istatistiki olarak manidar fark olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Daha önce suç işlemiş olanların aleyhine anlamlı bir fark vardır [$U=6311.00$, $p=.041$; $U=6217.00$, $p=.028$]. Daha önceden suç işlemiş olan bireylerin daha önce suç işlememiş bireylere oranla anneden ve babadan algıladıkları reddedicilik düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.2.3.30. Bireylerin Daha Önce Suç İşleme Durumlarına Göre Sosyal Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Aile alt ölçeği	Evet	96	106.57	10230.50	5574.50	-3.41	.001*
	Hayır	155	138.04	21395.50			
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Arkadaş alt ölçeği	Evet	96	119.46	11468.00	6812.00	-1.12	.260
	Hayır	155	130.05	20158.00			
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Özel insan alt ölçeği	Evet	96	115.53	11091.00	6435.00	-1.83	.067
	Hayır	155	132.48	20535.00			
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	S.T.	U	Z	P
ÇBASDÖ	Evet	96	108.06	10374.00	5718.00	-3.08	.002*
	Hayır	155	137.11	21252.00			
	Toplam	251					

* $P<0.05$

Tablo 4.2.3.30'da, bireylerin daha önceden suç işleyip işlemediğine göre algıladıkları sosyal destek (arkadaş ve özel insan) puanlarında istatistiki açıdan manidar bir farklılığın var olma durumunu test etmek maksadıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Arkadaş ve özel insan alt ölçeklerinde manidar bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Bireylerin daha önce suç işleme durumuna göre aile alt ölçeği ve ölçeğin genel skoru bakımından istatistiki açıdan manidar farklılığın olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Daha önce suç işlememiş olanların lehine bir farkın olduğu saptanmıştır [$U=5574.50$, $p=.001$]. Suç işlememiş olanlar, işlemiş olanlara kıyasla ailelerinden ve genel olarak daha fazla sosyal destek algılamaktadırlar.

Araştırmada yanıt aranan yirmi üçüncü alt problem " Mahkumların daha önce cezaevine girme durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.31. Bireylerin Daha Önce Cezaevine Girme Durumlarına Göre Ebeveyn Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	Evet	101	125.01	12626.50			
	Hayır	150	126.66	18999.50	7475.50	-.177	.860
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	Evet	101	124.94	12618.50			
	Hayır	150	126.72	19007.50	7467.50	-.191	.849
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	Evet	101	126.49	12775.00			
	Hayır	150	125.67	18851.00	7526.00	-.087	.931
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	Evet	101	134.81	13615.50			
	Hayır	150	120.07	18010.50	6885.50	-1.581	
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Anneden algılanan reddedicilik	Evet	101	135.23	13658.50			
	Hayır	150	119.78	17967.50	6642.50	-1.66	.095
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Babadan algılanan reddedicilik	Evet	101	134.00	13534.50			
	Hayır	150	120.61	18091.50	6766.50	-1.44	.149
	Toplam	251					

* P<0.05

Tablo 4.2.3.31’de, bireylerin cezaevine girip girmediğine göre annelerinden ve babalarından algıladıkları tutum türü (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) arasında İstatistiki açıdan manidar bir farkın var olma durumunu test etmek amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Anneden ve babadan algılanan duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik alt ölçeklerinde anlamlı farkın varlığına rastlanmamıştır (p>0.05).

Tablo 4.2.3.32. Bireylerin Daha Önce Cezaevine Girme Durumlarına Göre Sosyal Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Aile alt ölçeği	Evet	101	114.66	11580.50			
	Hayır	150	133.64	20045.50	6429.50	-2.07	.038*
	Toplam	251					
Arkadaş alt ölçeği	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
	Evet	101	120.31	12151.00			
	Hayır	150	129.83	19475.00	7000.00	-1.02	.307
Özel insan alt ölçeği	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
	Evet	101	118.37	11955.50			
	Hayır	150	131.14	19670.50	6804.50	-1.39	.164
ÇBASDÖ	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
	Evet	101	113.80	11493.50			
	Hayır	150	134.22	20132.50	6342.50	-2.18	.029
	Toplam	251					

*P<0.05

Tablo 4.2.3.32’de, bireylerin daha önceden cezaevine girip girmediğine göre algıladıkları sosyal destek (arkadaş ve özel insan) puanlarında istatistiki açıdan manidar bir farkın var olma durumunu tespit etmek amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Arkadaş ile özel insan alt ölçeklerinde manidar bir farkın bulunmadığı sonucuna varılmıştır (p>0.05).

Bireylerin daha önceden cezaevine girip girmediğine göre aile alt ölçeği ve genel ölçek puanı açısından istatistiki olarak manidar bir fark olduğu görülmektedir (p<0.05). Her iki grupta da daha önce cezaevine girmemiş olanların lehine bir fark bulunmaktadır [U=6429.50, p=.038; U=6342.50, p=.029]. Daha önce cezaevine girmemiş olan bireylerin girenlere göre ailelerinden ve genel olarak daha fazla sosyal destek algılamakta oldukları görülmektedir.

Araştırmada yanıt aranan yirmi dördüncü alt problem " Mahkumların çekirdek ailelerinde kendilerinden başka cezaevine giren kişi/ kişilerin olma durumları ile

algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.33. Bireylerin Ailesinde Daha Önce Cezaevine Giren Birinin Olup Olmamasına Göre Ebeveyn Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	Var	66	132,65	8755,00	5666.00	-.869
	Yok	185	123,63	22871,00		
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	Var	66	130,05	8583,50	5837.50	-.529
	Yok	185	124,55	23042,50		
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	Var	66	131,90	8705,50	5715.50	-.771
	Yok	185	123,89	22920,50		
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	Var	66	128,92	8508,50	5912.50	-.381
	Yok	185	124,96	23117,50		
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Anneden algılanan reddedicilik	Var	66	128,08	8453,00	5968.00	-.273
	Yok	185	125,26	23173,00		
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Babadan algılanan reddedicilik	Var	66	135,55	8946,00	5475.00	-1.25
	Yok	185	122,59	22680,00		
	Toplam	251				

* P<0.05

Tablo 4.2.3.33'te, bireylerin ailesinde daha önceden cezaevine giren birinin olup olmamasına göre annelerinden ve babalarından algıladıkları tutum türü (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) arasında istatistiki açıdan manidar bir farkın var olma durumunu tespit etmek amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Anneden ve babadan algılanan duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik tutum alt ölçeklerinde manidar bir farka rastlanmamıştır (p>0.05).

Tablo 4.2.3.34. Bireylerin Ailesinde Daha Önce Cezaevine Giren Birinin Olup Olmamasına Göre Sosyal Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Aile alt ölçeği	Var	66	119.55	7890.00		
	Yok	185	128.30	23736.00	5679.00	-0.860
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Arkadaş alt ölçeği	Var	66	116.98	7720.50		
	Yok	185	129.22	23905.50	5509.50	-1.17
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Özel insan alt ölçeği	Var	66	125.36	8273.50		
	Yok	185	126.23	23352.50	6062.50	-0.86
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
ÇBASDÖ	Var	66	119.02	7855.50		
	Yok	185	128.49	23770.50	5644.50	-0.910
	Toplam	251				

* P<0.05

Tablo 4.2.3.34’de, bireylerin ailesinde daha önce cezaevine giren birinin olup olmamasına göre algıladıkları sosyal destek (aile, arkadaş, özel insan ve genel) puanları arasında istatistiki açıdan manidar bir farkın var olma durumunu test etmek amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Aile, arkadaş, özel insan algılanan alt ölçeklerinde ve genel olarak sosyal destek ölçeğinde anlamlı farka rastlanmamıştır (p>0.05).

Araştırmada yanıt aranan yirmi beşinci alt problem " Mahkumların kendilerine isteyerek zarar verme davranışının olma durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.35. Bireylerin Kendine Zarar Verme Davranışının Olup Olmamasına Göre Ebeveyn Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	Var	57	119.75	6826.00	5173.00	-.740	.459
	Yok	194	127.84	24800.00			
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	Var	57	114.02	6499.00	4846.00	-1.42	.156
	Yok	194	129.52	25127.00			
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	Var	57	142.79	8139.00	4572.00	-1.99	.046*
	Yok	194	121.07	23487.00			
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	Var	57	137.94	7862.50	4848.50	-1.41	.157
	Yok	194	122.49	23763.50			
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Anneden algılanan reddedicilik	Var	57	150.22	8562.50	4148.50	-2.89	.004*
	Yok	194	118.88	23063.50			
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Babadan algılanan reddedicilik	Var	57	147.08	8383.50	4327.50	-2.51	.012*
	Yok	194	119.81	23242.50			
	Toplam	251					

*P<0.05

Tablo 4.2.3.35'te, bireylerin kendine zarar verme davranışının olup olmamasına göre annelerinden algıladıkları tutum türü (duygusal sıcaklık) arasında istatistiki açıdan manidar bir farklılığın var olma durumunu test etmek maksadıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Anneden algılanan duygusal sıcaklık tutumu alt ölçeğinde manidar bir farkın varlığına rastlanmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin kendine zarar verme davranışının olup olmamasına göre gruplar arasında anneden algılanan aşırı koruyuculuk ve reddedicilik tutum alt ölçeği puanlarında istatistiki açıdan manidar farklılığın olduğu görülmüştür ($p<0.05$).

Kendine zarar verme davranışı olanların aleyhine anlamlı farklılık bulunmaktadır [U=4572.00, p=.046; U=4148.50, p=.004]. Kendisine zarar verme davranışı olan bireylerin kendisine zarar verme davranışı olmayan bireylere oranla annesinden algıladıkları aşırı koruyuculuk ve reddedicilik düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin kendisine zarar verme davranışının olup olmamasına göre babalarından algıladıkları tutum türü (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk) arasında istatistiki açıdan manidar bir farkın varlığını test etmek amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Babadan algılanan duygusal sıcaklık ve aşırı koruyuculuk alt ölçeklerinde manidar bir farka rastlanmamıştır (p>0.05).

Bireylerin kendisine zarar verme davranışının olup olmamasına göre babadan algılanan reddedicilik alt ölçeği açısından istatistiki olarak manidar bir fark olduğu görülmektedir (p<0.05). Kendine zarar verme davranışı olan bireylerin aleyhine bir fark saptanmıştır [U=4327.50, p=.012]. Kendine zarar verenler vermeyenlere kıyasla babalarından daha fazla reddedicilik algılamaktadırlar.

Tablo 4.2.3.36. Bireylerin Kendine Zarar Verme Davranışının Olup Olmamasına Göre Sosyal Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Aile alt ölçeği	Var	57	109.58	6246.00	4593.00	-1.98	.047*
	Yok	194	130.82	25380.00			
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Arkadaş alt ölçeği	Var	57	136.77	7796.00	4915.00	-1.27	.201
	Yok	194	122.84	23830.00			
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Özel insan alt ölçeği	Var	57	116.68	6650.50	4997.50	-1.12	.261
	Yok	194	128.74	24975.50			
	Toplam	251					
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
ÇBASDÖ	Var	57	123.84	7059.00	5406.00	-.255	.798
	Yok	194	126.63	24567.00			
	Toplam	251					

*P<0.05

Tablo 4.2.3.36'da, bireylerin kendine zarar verme davranışının olup olmamasına göre algıladıkları sosyal destek (arkadaş, özel insan ve genel) puanları arasında istatistiki açıdan manidar bir farkın var olma durumunu saptamak maksadıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Arkadaş, özel insan alt ölçeklerinde ve genel algılanan sosyal destek ölçeğinde herhangi bir farkın olmadığı sonucuna varılmıştır (p>0.05).

Bireylerin kendine zarar verme davranışının olup olmamasına göre gruplar arasında aile alt ölçeği puanı bakımından istatistiki anlamda manidar fark olduğu görülmektedir (p<0.05). Kendine zarar verme davranışı olmayanların lehine fark olduğu görülmektedir [U=4593.00, p=.047]. Kendine zarar vermeyenler, verenlere kıyasla ailelerinden daha fazla sosyal destek algılamaktadırlar.

Araştırmada yanıt aranan yirmi altıncı alt problem " Mahkumların geçmişte intihar girişimlerinin olma durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.37. Bireylerin İntihar Girişimi Durumlarına Göre Ebeveyn Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	Evet	34	101.71	3458.00	2863.00	-2.10
	Hayır	217	129.81	28168.00		
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	Evet	34	112.99	3841.50	3246.50	-1.12
	Hayır	217	128.04	27784.50		
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	Evet	34	136.90	4654.50	3318.50	-.944
	Hayır	217	124.29	26971.50		
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	Evet	34	132.76	4514.00	3459.00	-.586
	Hayır	217	124.94	27112.00		
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Anneden algılanan reddedicilik	Evet	34	169.82	5774.00	2199.00	-3.82
	Hayır	217	119.13	25852.00		
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Babadan algılanan reddedicilik	Evet	34	154.28	5245.50	2727.50	-2.46
	Hayır	217	121.57	26380.50		
	Toplam	251				

*P<0.05

Tablo 4.2.3.37’de, bireylerin intihar girişimi durumlarına göre annelerinden algıladıkları tutum türü (aşırı koruyuculuk) arasında istatistik açısından manidar bir farkın varlığını test etmek amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Anneden algılanan aşırı koruyuculuk alt ölçeğinde herhangi bir farkın bulunmadığı sonucuna varılmıştır (p>0.05).

Bireylerin intihar girişimi durumlarına göre anneden algılanan duygusal sıcaklık alt ölçeği bakımından istatistiksel anlamda manidar bir fark bulunduğu görülmektedir (p<0.05). İntihar girişiminde bulunmamış olanların lehine bir farkın

varlığından söz edilebilmektedir [U=2863.00, p=.035]. İntihar girişiminde bulunmamış olanlar, bulunmuş olanlara kıyasla annelerinden daha fazla duygusal sıcaklık algılamaktadırlar. Anneden algılanan reddedicilik alt ölçeğinde de manidar bir farkın olduğu görülmektedir (p<0.05). İntihar girişimi olan bireylerin aleyhine olan bir farktan söz edilebilir [U=2199.00, p=.000]. İntihar girişiminde bulunmuş olanlar, bulunmamış olanlara kıyasla annelerinden daha fazla reddedici tutum algılamaktadırlar.

Bireylerin intihar girişimi durumlarına göre babalarından algıladıkları tutum türü (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk) arasında istatistiki açıdan manidar bir farkın varlığını tespit etmek amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Babadan algılanan duygusal sıcaklık ve aşırı koruyuculuk alt ölçeklerinde farka rastlanmamıştır (p>0.05).

Bireylerin intihar girişimi durumlarına göre gruplar arasında babadan algılanan reddedicilik alt ölçeği açısından istatistiki anlamda manidar bir farkın olduğu görülmektedir (p<0.05). İntihar girişimi olanların aleyhine bir farkın varlığı söz konusudur [U=2727.50, p=.014]. İntihar girişimi olanların olmayanlara kıyasla babadan algıladıkları reddedici tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.2.3.38. Bireylerin İntihar Girişimi Durumlarına Göre Sosyal Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Aile alt ölçeği	Evet	34	101.49	3450.50			
	Hayır	217	129.84	28175.50	2855.50	-2.16	.031*
	Toplam	251					
Arkadaş alt ölçeği	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
	Evet	34	126.69	4307.50			
	Hayır	217	125.89	27318.50	3665.50	-.060	.952
Özel insan alt ölçeği	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
	Evet	34	108.09	3675.00			
	Hayır	217	128.81	27951.00	3080.00	-1.57	.115
ÇBASDÖ	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
	Evet	34	107.93	3669.50			
	Hayır	217	128.83	27956.50	3074.50	-1.56	.118

*P<0.05

Tablo 4.2.3.38’de, bireylerin intihar girişimi durumlarına göre algıladıkları sosyal destek (arkadaş, özel insan ve genel) puanlarında istatistiki açıdan manidar bir farkın var olma durumunu saptamak üzere Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Arkadaş, özel insan alt ölçeklerinde ve genel sosyal destek ölçeğinde manidar bir farklılığa rastlanmamıştır (p>0.05).

Bireylerin intihar girişimi durumlarına göre aile alt ölçeği puanı açısından istatistiki yönden manidar bir farkın olduğu saptanmıştır (p<0.05). İntihar etmeyi düşünmemiş bireylerin lehine bir farkın olduğu görülmektedir [U=2855.50,p=.031]. Buna göre intihar girişiminde bulunmamış olanlar, bulunanlara göre ailelerinden daha fazla sosyal destek algılamaktadırlar.

Araştırmada yanıt aranan yirmi yedinci alt problem " Mahkumların geçmişte ya da yakın zamanda psikiyatrik tedavi görme durumları ile algıladıkları ebeveyn

tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.39. Bireylerin Psikiyatrik İlaç Kullanıp Kullanmadıklarına Göre Grupların Ebeveyn Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	Evet	64	108.91	6970.50		
	Hayır	187	131.85	24655.50	4890.50	-2.18
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	Evet	64	109.77	7025.50		
	Hayır	187	131.55	24600.50	4945.50	-2.07
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	Evet	64	133.81	8564.00		
	Hayır	187	123.33	23062.00	5484.00	-1.00
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	Evet	64	133.93	8571.50		
	Hayır	187	123.29	23054.50	5476.50	-1.01
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Anneden algılanan reddedicilik	Evet	64	143.41	9178.50		
	Hayır	187	120.04	22447.50	4869.50	-2.24
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Babadan algılanan reddedicilik	Evet	64	151.58	9701.00		
	Hayır	187	117.25	21925.00	4347.00	-3.28
	Toplam	251				

*P<0.05

Tablo 4.2.3.39’da, bireylerin psikiyatrik ilaç kullanıp kullanmadıklarına göre annelerinden algıladıkları tutum türü (aşırı koruyuculuk) arasında istatistiki açıdan manidar bir farkın var olma durumunu test etmek amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmış ve anneden algılanan aşırı koruyuculuk alt ölçeğinde farkın olmadığı sonucuna varılmıştır (p>0.05).

Bireylerin psikiyatrik ilaç kullanıp kullanmadıklarına göre anneden algıladıkları duygusal sıcaklık alt ölçeği açısından istatistik açısından manidar bir fark olduğu görülmektedir ($p < 0.05$). Psikiyatrik ilaç kullanmayanların lehine bir farklılık söz konusudur [$U=4890.50$, $p=.029$]. Psikiyatrik ilaç kullanmayanlar kullananlara kıyasla annelerinden daha fazla duygusal sıcaklık algılamaktadırlar.

Bireylerin psikiyatrik ilaç kullanıp kullanmadıklarına göre anneden algılanan reddedicilik alt ölçeği açısından istatistiki açıdan manidar fark olduğu görülmektedir ($p < 0.05$). Psikiyatrik ilaç kullanan bireylerin aleyhine fark bulunmaktadır [$U=4869.50$, $p=.025$]. Psikiyatrik ilaç kullananların kullanmayanlara kıyasla anneden daha fazla reddedici tutum algılamaktadırlar.

Bireylerin psikiyatrik ilaç kullanıp kullanmadıklarına göre babalarından algıladıkları tutum türü (aşırı koruyuculuk) arasında istatistiki açıdan manidar bir farkın varlığını test etmek amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Babadan algılanan aşırı koruyuculuk alt ölçeğinde manidar bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bireylerin psikiyatrik ilaç kullanıp kullanmadıklarına göre babadan algılanan duygusal sıcaklık alt ölçeği açısından istatistiki anlamda manidar bir fark bulunduğu görülmektedir ($p < 0.05$). Burada psikiyatrik ilaç kullanmayanların lehine bir farkın olduğu göze çarpmaktadır [$U=4945.50$, $p=.038$]. Psikiyatrik ilaç kullanmayanların kullananlara kıyasla babadan daha fazla duygusal sıcaklık algılamaktadırlar.

Bireylerin psikiyatrik ilaç kullanıp kullanmadıklarına göre babadan algılanan reddedicilik alt ölçeği açısından istatistiki anlamda manidar bir fark bulunduğu görülmektedir ($p < 0.05$). Psikiyatrik ilaç kullanan bireylerin aleyhine bir farkın varlığı söz konusudur [$U=4347.00$, $p=.001$]. Psikiyatrik ilaç kullanan bireylerin psikiyatrik ilaç kullanmayanlara kıyasla babalarından daha fazla reddedici tutum algıladıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.3.40. Bireylerin Psikiyatrik İlaç Kullanıp Kullanmadıklarına Göre Sosyal Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Aile alt ölçeği	Evet	64	98.25	6288.00			
	Hayır	187	135.50	25338.00	4208.00	-3.62	.000*
	Toplam	251					
Arkadaş alt ölçeği	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
	Evet	64	128.95	8253.00			
	Hayır	187	124.99	23373.00	5795.00	-.378	.705
Özel insan alt ölçeği	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
	Evet	64	103.31	6612.00			
	Hayır	187	133.76	25014.00	4532.00	-2.95	.003*
ÇBASDÖ	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
	Evet	64	106.48	6815.00			
	Hayır	187	132.68	24811.00	4735.00	-2.49	.013*

*P<0.05

Tablo 4.2.3.40'ta, bireylerin psikiyatrik ilaç kullanıp kullanmadıklarına göre algıladıkları sosyal destek (arkadaş) puanlarında istatistiki açıdan manidar bir farkın var olma durumunu test etmek amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Arkadaş alt ölçeğinde farkın bulunmadığı yapılan analiz sonucunda görülmüştür ($p>0.05$).

Bireylerin psikiyatrik ilaç kullanıp kullanmadıklarına göre aile, özel insan alt ölçeği ve genel ölçek puanı yönünden istatistiki açıdan manidar farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Psikiyatrik ilaç kullanmayanların lehine bir farklılığın varlığı görülmektedir [$U=4208.00$, $p=.000$; $U=4532.00$, $p=.003$; $U=4735.00$, $p=.013$]. Psikiyatrik ilaç kullanmayanların kullananlara kıyasla ailelerinden, özel insandan ve genel olarak daha fazla sosyal destek algıladıkları sonucuna varılmıştır.

Araştırmada yanıt aranan yirmi sekizinci alt problem " Mahkumların uyuşturucu madde kullanma durumları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.41. Bireylerin Uyuşturucu Kullanıp Kullanmadıklarına Göre Ebeveyn Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	Evet	70	104.33	7303.00		
	Hayır	181	134.38	24323.00	4818.00	-2.94
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	Evet	70	96.37	6746.00		
	Hayır	181	137.46	24880.00	4261.00	-4.02
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	Evet	70	143.54	10048.00		
	Hayır	181	119.22	21578.00	5107.00	-2.38
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	Evet	70	136.85	9579.50		
	Hayır	181	121.80	22046.50	5575.50	-1.47
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Anneden algılanan reddedicilik	Evet	70	154.34	10803.50		
	Hayır	181	115.04	20822.50	4351.50	-3.88
	Toplam	251				
	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z
Babadan algılanan reddedicilik	Evet	70	149.34	10454.00		
	Hayır	181	116.97	21172.00	4701.00	-3.19
	Toplam	251				

*P<0.05

Tablo 4.2.3.41’de, bireylerin uyuşturucu kullanıp kullanmadıklarına göre anneden algılanan duygusal sıcaklık alt ölçeği açısından istatistiki yönden manidar bir farkın olduğu görülmektedir (p<0.05). Uyuşturucu kullanmayan bireylerin lehine bir farklılık söz konusudur [U=4818.00, p=.003]. Uyuşturucu kullanmayan bireylerin

uyuşturucu kullananlara kıyasla annelerinden daha fazla duygusal sıcaklık algılamaktadırlar.

Bireylerin uyuşturucu kullanıp kullanmadıklarına göre anneden algılanan aşırı koruyuculuk alt ölçeği açısından istatistiki yönden manidar fark olduğu göze çarpmaktadır ($p<0.05$). Uyuşturucu kullanan bireylerin aleyhine bir farklılık söz konusudur [$U=5107.00$, $p=.017$]. Uyuşturucu kullananların, kullanmayanlara kıyasla daha fazla anneden aşırı koruyuculuk algıladıkları görülmüştür.

Bireylerin uyuşturucu kullanıp kullanmadıklarına göre anneden algıladıkları reddedicilik alt ölçeği açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Uyuşturucu kullanan bireylerin aleyhine anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir [$U=4351.50$, $p=.000$].

Uyuşturucu kullanan bireylerin uyuşturucu kullanmayanlara kıyasla anneden daha fazla reddedicilik algılamaktadır.

Bireylerin uyuşturucu kullanıp kullanmadıklarına göre babalarından algıladıkları tutum türü (aşırı koruyuculuk) puanları arasında istatistiki açıdan manidar bir farkın varlığını tespit etmek amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Babadan algılanan aşırı koruyuculuk alt ölçeğinde manidar bir farka rastlanmamıştır ($p>0.05$).

Bireylerin uyuşturucu kullanıp kullanmadıklarına göre babadan algıladıkları duygusal sıcaklık alt ölçeği puanı açısından istatistiki yönden manidar bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Uyuşturucu kullanmayan bireylerin lehine bir farkın varlığından söz edilebilmektedir [$U=4261.00$, $p=.000$]. Uyuşturucu kullanmayanların, uyuşturucu kullananlara kıyasla babadan daha fazla duygusal sıcaklık algılamaktadırlar.

Bireylerin uyuşturucu kullanıp kullanmadıklarına göre babadan algıladıkları reddedicilik alt ölçeği açısından istatistiki yönden manidar farkın olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Uyuşturucu kullanan bireylerin aleyhine bir fark söz

konusudur [U=4701.00, p=.001]. Uyuşturucu kullananların uyuşturucu kullanmayanlara kıyasla babadan daha fazla reddedicilik algıladıkları sonucuna varılmıştır.

Tablo 4.2.3.42. Bireylerin Uyuşturucu Kullanıp Kullanmama Durumuna Göre Sosyal Destek Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
Aile alt ölçeği	Evet	70	90.19	6313.00	3825.00	-4.96	.000*
	Hayır	181	139.85	25313.00			
	Toplam	251					
Arkadaş alt ölçeği	Evet	70	115.29	8070.00	5585.00	-1.45	.145
	Hayır	181	130.14	23556.00			
	Toplam	251					
Özel insan alt ölçeği	Evet	70	97.96	6857.00	4372.00	-3.87	.000*
	Hayır	181	136.85	24769.00			
	Toplam	251					
ÇBASDÖ	Evet	70	94.90	6643.00	4158.00	-4.22	.000*
	Hayır	181	138.03	24983.00			
	Toplam	251					

*P<0.05

Tablo 4.2.3.42’de, bireylerin uyuşturucu kullanıp kullanmadıklarına göre algıladıkları sosyal destek (arkadaş) puanları arasında istatistiki açıdan manidar bir farkın var olma durumunu test etmek amacıyla Mann Whitney U Testi yapılmıştır. Arkadaş alt ölçeğinde manidar bir farklılığın bulunmadığı sonucuna varılmıştır (p>0.05).

Bireylerin uyuşturucu kullanıp kullanmadıklarına göre gruplar arasında aile, özel insan alt ölçekleri ve genel sosyal destek ölçek puanları bakımından istatistiki açıdan manidar fark bulunmakta olduğu göze çarpmaktadır (p<0.05). Uyuşturucu kullanmayanların lehine bir farklılık söz konusudur [U=3828.00, p=.000; U=4372.00,

p=.000; U=4158.00, p=.000]. Uyuşturucu kullanmayanlar kullananlara kıyasla ailelerinden, özel insandan ve genel olarak daha fazla sosyal destek algılamaktadırlar.

Araştırmada yanıt aranan yirmi dokuzuncu alt problem " Mahkumların suç grupları ile algıladıkları ebeveyn tutumları ve sosyal destek puanlarında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.3.43. Bireylerin Suç Gruplarına Göre Ebeveyn Tutumlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	Cinsel suç	108	132.13	2	2.17	.337	-
	Cinayet suçu	96	125.19				
	Diğer	47	113.55				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	Cinsel suç	108	128.31	2	.848	.655	-
	Cinayet suçu	96	127.69				
	Diğer	47	117.24				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	Cinsel suç	108	129.29	2	.780	.677	-
	Cinayet suçu	96	120.88				
	Diğer	47	128.90				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	Cinsel suç	108	124.15	2	01/01/87	.392	-
	Cinayet suçu	96	121.79				
	Diğer	47	138.85				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Anneden algılanan reddedicilik	Cinsel suç	108	127.56	2	5.72	.057	-
	Cinayet suçu	96	114.83				
	Diğer	47	145.21				
	Toplam	251					

Tablo 4.2.3.43.'ün Devamı

	Grup	N	S.O.	df	X ²	P	Anlamlı fark
Babadan algılanan reddedicilik	Cinsel suç	108	131.03				
	Cinayet suçu	96	113.67				
	Diğer	47	139.63	2	5.01	.082	-
	Toplam	251					

*P<0.05

Tablo 4.2.3.43'te, bireylerin işledikleri suçlara göre annelerinden algıladıkları tutum türü (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) arasında istatistiki açıdan manidar farkın var olma durumunu değerlendirmek amacıyla Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Anneden algılanan duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik alt ölçeklerinde manidar bir farklılığa rastlanmamıştır (p>0.05).

Bireylerin işledikleri suçlara göre babalarından algıladıkları tutum (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) puanları arasında istatistiki açıdan manidar bir farkın var olma durumunu test etmek amacıyla Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Babadan algılanan duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik alt ölçeklerinde farka rastlanmamıştır (p>0.05).

Tablo 4.2.3.44. Bireylerin Suç Gruplarına Göre Sosyal Destek Puanlarının Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Aile alt ölçeği	Cinsel suç	108	125.31	2	2.77	.249	-
	Cinayet suçu	96	133.43				
	Diğer	47	112.40				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Arkadaş alt ölçeği	Cinsel suç	108	130.81	2	5.20	.074	-
	Cinayet suçu	96	131.22				
	Diğer	47	104.28				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
Özel insan alt ölçeği	Cinsel suç	108	118.13	2	2.89	.235	-
	Cinayet suçu	96	135.14				
	Diğer	47	125.41				
	Toplam	251					
Grup		N	S.O.	df	X²	P	Anlamlı fark
ÇBASDÖ	Cinsel suç	108	124.73	2	5.28	.071	-
	Cinayet suçu	96	136.67				
	Diğer	47	107.13				
	Toplam	251					

*P<0.05

Tablo 4.2.3.44'te, bireylerin işlediği suçlara göre algıladıkları sosyal destek (aile, arkadaş, özel insan ve genel) puanları arasında istatistiki açıdan manidar bir farkın var olma durumunu test etmek amacıyla Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Aile, arkadaş, özel insan alt ölçeklerinde ve algılanan genel sosyal destek ölçeğinde manidar bir farkın olmadığı görülmüştür (p>0.05).

4.2.4. Mahkumların Algıladıkları Ebeveyn Tutumları ile Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular ve Yorumu

Araştırmada yanıt aranan otuzuncu alt problem " Mahkumların algıladıkları ebeveyn tutumları ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.2.4.1. Sosyal Destek Puanları ile Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişki

		Aileden algılanan sosyal destek	Arkadaştan algılanan sosyal destek	Özel insandan algılanan sosyal destek	ÇBASDÖ
Anneden algılanan duygusal sıcaklık	r	.388	.150	.315	.330
	p	.000*	.017*	.000*	.000*
Babadan algılanan duygusal sıcaklık	r	.459	.152	.337	.388
	p	.000*	.016*	.000*	.000*
Anneden algılanan aşırı koruyuculuk	r	.042	.027	.198	.100
	p	.508	.669	.002*	.113
Babadan algılanan aşırı koruyuculuk	r	.047	-.051	.095	.008
	p	.456	.420	.132	.894
Anneden algılanan reddedicilik	r	-.250	.001	-.007	-.113
	p	.000*	.985	.912	.073
Babadan algılanan reddedicilik	r	-.273	-.077	-.060	-.179
	p	.000*	.226	.344	.054

*P<0.05

Tablo 4.2.4.1’de, bireylerin anneden algıladıkları duygusal sıcaklık alt ölçeğinin puanı ile aileden, arkadaşlardan, özel insandan ve genel algılanan sosyal destek ölçekleri arasında istatistiki açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir (p<0.05). Buna göre anneden algılanan duygusal sıcaklık alt ölçeğinin puanı yükseldikçe aile, arkadaş, özel insan ve genel sosyal destek ölçek puanları da

yükselmektedir. Bireylerin babadan algıladıkları duygusal sıcaklık alt ölçeğinin puanı ile aileden, arkadaşlardan, özel insandan ve genel algılanan sosyal destek ölçeklerinin puanları arasında istatistiki açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Buna göre babadan algılanan duygusal sıcaklık alt ölçeği puanı arttıkça aileden, arkadaşlardan, özel insandan ve genel sosyal destek ölçeklerinden alınan puanlar da artmaktadır.

Bireylerin anneden algıladıkları aşırı koruyuculuk ile özel insan alt ölçeklerinin puanları arasındaki istatistiki ilişkinin pozitif yönde anlamlı olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Buna göre anneden algılanan aşırı koruyuculuk alt ölçeğinden alınan puan arttıkça özel insandan algılanan sosyal destek ölçeğinden alınan puanlar da artmaktadır.

Bireylerin anneden algıladıkları reddedicilik alt ölçeğinin puanı ile aileden algılanan sosyal destek ölçeği arasındaki ilişki negatif yöndedir ($p<0.05$). Buna göre anneden algılanan reddedicilik alt ölçeğinden alınan puan arttıkça aileden algılanan sosyal destek düzeyi düşmektedir.

Babadan algılanan reddedicilik alt ölçek puanı ile aileden algılanan sosyal destek alt ölçeğinin skorlarının arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Buna göre babadan algılanan reddedicilik alt ölçeği puanı yükseldikçe aileden algılanan sosyal destek ölçeği puanı düşmektedir.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA

Araştırmada, mahkumların algıladıkları ebeveyn tutumları ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. İlişki incelenirken öncelikle mahkumların demografik özellikleri, ailesine dair özellikler, suç türü, suça ilişkin düşünceleri, psikolojik hastalık ile madde kullanım öyküsü gibi bilgileri demografik bilgi formu ile ölçülmüştür. Yapılan analizlerde ilk olarak mahkumların demografik özellikleriyle algılanan ebeveyn tutumu ve algılanan sosyal destek düzeyinin ayrı ayrı özellikleri incelenmiş ve en son ana problemi oluşturan mahkumların algıladıkları ebeveyn tutumları ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Veriler toplanırken annenin çalışma durumu ve mesleği ile babanın çalışma durumu ve mesleği sorularına mahkumların büyük bir kısmının eksik bilgi vermesinden ve bu nedenle istatistik açısından kayda değer bir sonuç elde edilemeyeceğinden, demografik bilgi formundaki bu 4 soru araştırma dışı bırakılmıştır.

Araştırma kapsamında Silivri 3 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndan rastlantısal olarak seçilen 251 hükümlü ile çalışılmıştır.

Literatür incelendiğinde bağımlı ve bağımsız değişkenlerin doğrudan mahkum örnekleme üzerinde incelendiği araştırmaya rastlanmamıştır. Algılanan ebeveyn tutumu ile algılanan sosyal destek düzeyinin doğrudan ilişkisini inceleyen araştırma sayısının ise yok denecek kadar az olduğu dikkati çekmektedir. Algılanan sosyal destek ve ebeveyn tutumu genellikle ilköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin örnekleme olarak seçildiği araştırmalarda konu olarak seçilmiştir. Hem

algılanan sosyal destek ile algılanan ebeveyn tutumu arasındaki ilişkiyi doğrudan incelemesi hem de örneklem grubunun mahkumlardan oluşuyor olması, yapılan araştırmanın literatüre önemli katkıda bulunacağını düşündürmektedir.

Mahkum popülasyonunda mevcut değişkenlerin daha önce incelenmemiş olması sebebiyle, araştırmanın bulguları farklı örneklem gruplarından elde edilen araştırma sonuçları ile açıklanmaya çalışılacaktır.

Araştırmanın sonucunda, mahkumların eğitim düzeyleri ile anneden algılanan reddedici tutum puanı arasında incelenmesi gereken farklılığın bulunduğu görülmüştür. İlköğretim ve altı mezuniyet derecesine sahip mahkumların diğer mahkumlara oranla anneden algıladıkları reddedicilik düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bireyin eğitim hayatını aile ortamı önemli derecede etkilemektedir. Toplumumuzda çocuğun bakımının daha çok anneler tarafından üstlenilmiş olması, okul başarısındaki annenin rolünü bir kez daha vurgulamaktadır. Erdoğan (2007), 5. sınıf öğrencileri ile ebeveyn ve öğretmen tutumlarının öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisini incelemiş olduğu araştırmasında sonuç olarak, akademik başarının üzerinde annenin daha etkili olduğunu; annenin sahip olduğu demokratik tutumun akademik başarıyı pozitif yönde yordadığını bulmuştur. Bu sonuç, araştırma bulgumuzu destekler niteliktedir. Demokratik tutumun, kişiliğin gelişimine olumlu yönde katkıda bulunduğu bilinmektedir. Kendine güvenen, sevildiğini, dinlenildiğini ve fikirlerine değer verildiğini bilen, bunun yanında belirli sınırların da olduğunu bilerek yetişen çocuk psikolojik olarak sağlıklı olur, kendine ve etrafındaki insanlara güvenir. İç dünyasında mutlu olan çocuk da akademik olarak daha başarılı olur. Bunun tam tersine ebeveynlerinden gerekli ilgiyi, sevgiyi ve değeri görmeyen, itilmiş, dışlanmış, farkında olunmayan çocuk da iç dünyasında çeşitli çatışmalar ve kırgınlıklar yaşar. Sonuç olarak iç dünyasında mutlu olmayan çocuk kendini akademik alanda motive etmekte güçlük çekebilir. Bunun sonucunda ders notlarında düşüş, sınıf tekrarı ve hatta okul hayatının sonlanması gibi durumlarla karşılaşılabilir.

Resmi nikahlı olan mahkumların diğerk mahkumlara oranla özel insandan algıladıkları sosyal destek düzeylerinin ve babadan algılanan duygusal sıcaklık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Özel insandan algılanan sosyal destek düzeyinin resmi nikahlı olan mahkumlarda daha fazla olmasının sebebini açıklayacak bir araştırmaya literatürde rastlanmamıştır. Resmi nikah ile toplumun en temel yapılarından birisi olan aile kurumu oluşmaktadır. Eşler, birbirlerine karşı samimi duygularını belirli bir amaca bağlamaktadırlar. Bu amaç, mutluluğa ulaşma ve onu koruma, iyi- kötü ve hastalıklı- sağlıklı günlerde birlikte olma, sağlıklı çocuklar dünyaya getirme ve onların iyiliği için birlikte çabalamak gibi çeşitli olgulardan oluşabilmektedir. Bu ortak amaçlara erişme yolunda çıkabilecek kişisel ya da diğerk engeller karşısında öncelikle eşler birbirlerine destek olmaktadır. Araştırmanın bulgusunun bu sebeplerle açıklanması mümkün gözükmemektedir. Fakat resmi olmayan evliliklerin (dini nikah) de ülkemizde oldukça yaygın olması, resmi ya da dini nikah olmaksızın birlikte yaşamının yaygınlaşması ve bu durumlarda da partnerlerin birbirlerine zor durumlarda destek olma durumunun da varlığı göz önünde bulundurulmalıdır. Sadece aynı evde yaşamının değil, çeşitli yaş gruplarındaki duygusal ilişkilerin, flörtün de kişilerin sosyal destek ihtiyacını karşılayabildiği de unutulmamalıdır.

Resmi nikahlı olan mahkumların babalarından algıladıkları duygusal sıcaklık düzeylerinin daha yüksek oluşunu açıklayan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bireyin rol model olarak ailedeki kendi cinsiyetinden olan kişiyi seçtiği bilinmektedir. Erkek mahkumlar eğer çocukluklarında olumlu tutum sergileyen bir babayla ya da baba figürüyle büyüdüyse ve aile içinde mutlu bir çocuk olarak yetiştiyse, aile hayatına dair daha pozitif bir bakış açısına sahip olabilir ve aile kurmanın mutluluk verici, kişiyi doyuma ulaştırıcı olduğunu düşünebilir.

Cezaevine girmeden önce çalışan mahkumların çalışmayanlara oranla özel insandan algıladıkları ve genel algıladıkları sosyal destek skorlarının daha fazla

olduğu görülmüştür. Ekonomik sıkıntılar ikili ilişkilerde ve aile hayatında kişi ve ailesi için maddi- manevi büyük sıkıntılar yaratmaktadır. İkili ilişkilerin bitme noktasına geldiğini, ailelerin dağıldığını, hatta bu maddi sıkıntıların yol açmış olduğu manevi hasarlarla pek çok istenmeyen olayların yaşandığını her gün gazetelerde, haber programlarında görmekte ya da birebir yaşamaktayız. Bu durumda eşler/ çiftler arasında herhangi bir desteğin varlığından söz etmek oldukça zorlaşmaktadır. Çalışma hayatının kişi için oldukça fazla olumlu getirisi vardır. Kişi kendini yeterli, başarılı hissedebilir. Maddi refah arttıkça kişisel ve ailesel ihtiyaçları karşılamakta karşılaşılan zorluklar aşılabılır ki bu da iyi hissetmek için oldukça önemli bir kriterdir. Ayrıca iş yerinde çalışma arkadaşları ile kurulan ilişkiler de kişi için birer sosyal destek kaynağıdır. Çalışma hayatında herkes dönem dönem sıkıntılı zamanlar geçirebilmektedir. İş ile ilgili sıkıntılar ya da çalışma arkadaşları ile yaşanan problemler, kişide yetersizlik, başarısızlık gibi olumsuz duygular ortaya çıkartabilir. Bu durumda da eş ya da partner varlığıyla bile kişiye manevi destekte bulunabilir. Kişinin kendine gelip toparlanması için motivasyon kaynağı olabilir. Tüm bu nedenlerden dolayı çalışan mahkumların özel insandan ve genel olarak algıladıkları destek skorları diğerlerinden daha yüksek olabilir.

Tek çocuk olanların diğer mahkumlara oranla babadan algıladıkları duygusal sıcaklık düzeylerinin daha düşük olduğu bulunmuştur. Türk toplumunun ataerkil yapıda olması, her ailede olmasa bile çoğu ailede çocuğun bakımından kadının sorumlu olması, yine çoğu ailede erkek çocuğunun daha değerli olarak algılanması, babaların daha otoriter ve resmi, mesafeli olması gerektiği inancının bazı ailelerde hala sürüyor oluşu araştırmanın bulgusunu açıklamakta bize yardımcı olabilir. Demografik özelliklere bakıldığında sayılan tüm bu faktörlerin mahkumların ailelerinde rastlanma olasılığının oldukça yüksek olabileceği ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır.

İlk çocuk olan mahkumların diğer sıralarda doğanlara oranla anneden algılanan duygusal sıcaklık düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir. İlk

çocukta aileler her ne kadar gerekli kitaplardan bilgiler edinip seminerlere, eğitimlere katılsalar da genellikle pratikte acemi olabilmektedirler. Ne yazık ki toplumumuzda yeni çocuğu olan bir kadına etraftan oldukça fazla baskı yapılmaktadır. Hep gerekliliklerden ve yapılmazsa oluşabilecek türlü olumsuzluklardan bahsedilmektedir. Zaten ne yapacağını bilemeyen, duygusal ve fiziksel olarak hırpalayıcı bir süreçten yeni çıkmış kadın yapmak istedikleri, doğru olarak öğrendiği şeyler ile etraftan gelen ve doğruluğundan emin olmadığı fakat yapmazsa korkutucu sonuçlar doğurabileceği söylenen şeyler arasında kalabilir. Bu bocalama durumu belki yıllarca sürebilir. Bunun sonucunda ise çocuğun gerçekten gereksinim duyduğu şeyler geri planda kalabilir ve gerekli duygusal sıcaklıktan mahrum kalabilir.

Dördüncü çocuk olarak veya daha sonra doğan mahkumların da anneden algıladıkları aşırı koruyuculuk düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır. Türk toplumunda özellikle düşük sosyo-ekonomik seviyedeki ailelerde kadının üzerinde oldukça fazla sorumluluk bulunabilmektedir. Doğum kontrolünün sağlıklı yapılamaması sonucunda çocuk sayısının fazla olması, çocuk ve ev bakımının sadece kadının üzerinde olması, ekonomik yetersizlikler ve yetersizlikler sonucunda kadının aileye ekonomik katkıda bulunabilmek için iyi olmayan şartlarda ve genellikle fiziki güç isteyen işlerde çalışmak durumunda olması kadın için fiziki ve psikolojik açıdan oldukça yıpratıcı olmaktadır. Bu durumda kadın çocuklarına yeterli ilgiyi gösteremeyebilir. Çocuklarının ihtiyaçlarını standart bir şekilde karşılayamayabilir. Çocuk sayısı arttıkça sayılan sebeplerden ötürü standartlar iyice düşebilir. Çocukların okul hayatları dahi yarıda kesilip belki de iş hayatları başlayabilir. Aşırı koruyucu tutum her ne kadar tercih edilir olmasa da bir noktada çocuğa olan ilgiyi hatta aşırı ilgiyi göstermektedir. Annenin dört ve daha üstünde doğum sırasındaki çocuklara yeterli ilgiyi gösterememesi bahsedilen bu sebepten kaynaklanıyor olabilir.

Annesi okur- yazar olmayan mahkumların diğerlerine oranla babadan algıladıkları aşırı koruyuculuk düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır. Eğitim düzeyi, anne ve babaların tutumlarının şekillenmesinde önemli bir etkidir. Annenin

eğitim düzeyinin babanın tutumunu etkilemesi konusunda, bu etkinin hangi nedenlerden dolayı olabileceğini açıklayabilmek için yeni çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu durumda araştırmanın bu bulgusu, başka araştırmalar için kaynak oluşturabilir.

Anneleri hayatta olmayan mahkumların diğerlerine kıyasla arkadaştan algıladıkları sosyal destek skorlarının daha fazla olduğu görülmüştür. Daha önceden de belirtilmiş olduğu gibi alan yazında aynı ya da benzer sonuçları veren daha önceden yapılmış herhangi bir çalışma bulgusuna rastlanmamıştır. Fakat arkadaştan algılanan sosyal desteğin duygusal ve psikolojik açıdan kişi için anlamlı ve doyurucu olduğu bilinmektedir. Annenin yokluğunda arkadaşlardan elde edilen sosyal desteğin oldukça işlevsel olabilme durumu ile araştırmamızın bulgusu açıklanabilir.

Suçunu kabul etmeyen mahkumların suçunu kabul edenlere oranla aileden, arkadaştan, özel insandan ve genel olarak algıladıkları sosyal destek düzeylerinin; anneden ve babadan algıladıkları duygusal sıcaklık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Cezaevlerindeki mahkum popülasyonuna bakıldığı zaman bilerek ve isteyerek suç işleyenlerin yanı sıra hayat şartlarından dolayı istemeden ya da kazayla suç işleyenlerin olduğu görülmektedir. Bu kişilerin suçlarını kabul etmemeleri ve kader kurbanı olduklarını belirtmeleri de sık rastlanılan bir durumdur. Bu durumda istemeden ya da kazayla suç işleyenlerin ebeveyn tutumu algılarında ve sosyal destek algılarında olumsuz bir durumun olmaması beklenebilir. Fakat suç işleme sebebinin sadece ana- baba tutumu ve/ veya sosyal destek eksikliği olmadığı da göz önünde bulundurulması gereken bir noktadır. Anne- baba tutumunun oldukça olumlu olduğu durumlarda da birey farklı sebeplerden dolayı suça karışabilmektedir. Ailede ve arkadaş çevresinde suç işleyen bireylerin varlığı ve hatta bazen bu kişilerin sayısının fazla oluşu, aile ve evre açısından suça dair bakış açısının çok da olumsuz olmamasına neden olabilir. Bu durumda kişi suç işlediğinde herhangi bir sosyal destek kaybı yaşamayabilir. Bu özellikteki bir aile ve evre yapısında ocuk yetiştirme tutumlarının sağlıklılığı ile sosyal desteğin varlığı ve niteliği araştırılması

gereken başka bir konudur. Araştırmamızın bu bulgusunun hem yeni bir bilgi olması hem de başka araştırmaları yönlendirmesi ve onlara ışık tutması açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Suçtu iftira olarak gören mahkumların diğerlerine oranla anneden ve babadan algılanan duygusal sıcaklık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Burada da suçunu kabul etmeyen mahkumların sebepleri sıralanabilir. Ailelerde duygusal sıcaklık düzeyinin yüksek olması istenmektedir. Bu şekilde çocukların manevi ihtiyaçlarının gerekli şekilde karşılanabileceği düşünülmektedir. Bu tutuma sahip ailede yetişen çocuğun kişilik ve ahlak gelişiminin olumlu olacağı konunun uzmanları tarafından belirtilmektedir. Sağlıklı bir kişiliğe sahip ve ahlak algısı yerinde olan kişinin suç işlemeye karşı tutumunun negatif yönde olacağı öngörülür. Fakat bu durumun suça karışma olgusu karşısında çevresel ve diğer faktörleri saf dışı bırakamadığını da unutmamak gerekir.

Daha önce suç işlememiş mahkumların aileden ve ölçeğin tamamından elde edilen sosyal destek puanları suç işlemiş olanlardan daha fazla bulunmuştur. Suç işleme durumu ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkiyi doğrudan inceleyen araştırmaya literatürde rastlanmamıştır. Fakat Prince ve arkadaşlarının (1997) yaptığı araştırma sonucunda sosyal destekten yoksun olmanın yalnızlığı ve depresyonu artırdığı saptanmıştır (Akt. Öztürkçügil, 1998). Dolaylı olarak bakıldığında araştırmanın bulgusunu açıklamakta yalnızlık ve suç işleme durumu arasındaki ilişkiyi açıklayan araştırmalardan faydalanılabileceği düşünülmüştür. Öztürkçügil'in (1998) cezaevinde yalnızlık ile depresyon arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, geçmişte suç işlemiş olan kişilerin yalnızlık düzeylerinin fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bilgilerden yola çıkılarak sosyal desteğin suç işleme eğilimi üzerinde engelleyici etkisinin olabileceği düşünülebilir.

Daha önce suç işlemiş olan mahkumların, işlememiş olanlara göre anneden ve babadan algıladıkları reddedicilik düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

İnsan, yaşamının her döneminde sorunlarını çözebilmek ve kendini gerçekleştirebilmek için ebeveynlerin varlığına ve olumlu yaklaşımlarına gereksinim duyar. Ebeveyninden yeterince ilgiyi, sevgiyi görmeyen, saygı duyulmayan, varlığı anlaşılmayan, fikirlerine ve söylediklerine önem verilmeyen çocuklar, tüm bu ihtiyaçlarını karşılayabilmek için dış dünyaya yönelmektedirler. Dışarıdaki tehlikeli kişiler ya da gruplarla kurulan ilişkiler sonucunda sağlıklı olmayan tutumlar, davranışlar kazanılmakta ve çocuklarda suça eğilim artmaktadır. Buradan da anlaşıldığı gibi ebeveynin çocuğa karşı tutum ve davranışları bireyin suç işlemesi üzerinde doğrudan etkiye sahiptir (Karacelil ve Çay, 2013). Kocadaş'ın (2007) da söyledikleri araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Anne- babanın çocuk ile olumlu ilişkiler içinde ve alakalı olması, bireyin suça karışmasını engellemektedir. Bulgu ile alakalı yapılan araştırmaya rastlanmamış olsa da literatürde yer alan bilgiler araştırma sonucu ile paralellik göstermektedir.

Kendisine zarar verme davranışı olmayan mahkumların kendisine zarar verme davranışı olanlara kıyasla ailesinden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin daha yüksek olduğu; kendine zarar verme davranışı olan bireylerin olmayanlara oranla anneden algıladıkları aşırı koruyucu tutum düzeylerinin ve anneden algıladıkları reddedici tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu, babadan algıladıkları reddedici tutum düzeylerinin de daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ulusoy, Görgün ve Özcan (2005)'ın ergenler üzerinde yapmış olduğu araştırmanın sonucu, yetişkin mahkum grubuyla bu konuda yapılan araştırmaların yokluğu nedeniyle emsal olarak kullanılacaktır. Baskıcı ve ilgisiz ana- baba tutumuyla yetişen bireylerin kendilerine zarar verme davranışlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bizim araştırmamızdaki aşırı koruyucu tutumun kişi üzerindeki olumsuzlukları ile baskıcı tutumun sonuçları ve reddedici tutumun kişi üzerindeki olumsuzlukları ile de ilgisiz tutumun sonuçlarının benzerlik göstermesi durumu göz önünde bulundurulduğunda iki araştırmanın sonucu birbirlerini destekler niteliktedir.

İntihar girişimi olmamış mahkumların, olanlara oranla aileden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin ve anneden algıladıkları duygusal sıcaklık tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu; intihar girişimi olan mahkumların olmayanlara oranla anneden ve babadan algıladıkları reddedici tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu yapılan analizler sonucunda görülmüştür. Bu bulguyu açıklamak için de yalnızlık kavramı ile ilgili Bonner ve Rich (1987)'in çalışma sonucundan yararlanılacaktır. Araştırma sonucu göstermektedir ki, yalnızlık düzeyi yüksek olan kişilerin intihar girişimi düzeyleri de yüksektir. Burada sosyal desteğin kişide psikolojik iyi oluşu olumlu yönde yordayarak mortalite üzerinde etkili olduğundan bahsedilebilir. Ebeveyn tutumları ile intihar girişimi arasındaki ilişkiye dair bulgudan bahsederken yine yetişkin ve mahkumlar üzerinde yapılmış bir çalışmaya literatürde rastlanılmadığı için ergenler üzerinde yapılmış çalışmaların bulgularından faydalanılacaktır. Gökçen ve Köylü (2011), 18 yaşının altında intihar nedeniyle acil servise gelmiş ve buradan hastanenin psikososyal destek birimine yönlendirilmiş ergenleri incelemişler ve sonuç olarak aile içinde yaşanan sorunların intihar olgularında birincil neden olduğunu bulmuşlardır. Ulusoy, Görgün ve Özcan'ın (2005) ergenlerin algıladıkları ana- baba tutumları ve problemleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırma sonucunda da ilgisiz ve baskıcı tutumla yetişen ergenlerin intiharı daha fazla düşündükleri ve hayatı anlamsız buldukları görülmüştür.

Psikiyatrik ilaç kullanmayan mahkumların psikiyatrik ilaç kullananlara oranla anneden ve babadan algıladıkları duygusal sıcaklık tutum düzeylerinin; psikiyatrik ilaç kullananların ilaç kullanmayanlara kıyasla anneden ve babadan algıladıkları reddedicilik tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Literatürde doğrudan psikiyatrik ilaç kullanımı ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırma bulunmamaktadır. Bu durumda psikolojik iyi oluş kavramı ile ilgili araştırma sonuçlarının, bu araştırmanın bulgusunu değerlendirmek için uygun olacağı düşünülmektedir. Özden (2014), 425 üniversite öğrencisiyle yaptığı ve psikolojik iyi oluş kavramını sosyal bilişsel kariyer kuramı çerçevesinde incelediği

çalışmasının sonucunda, kişilerin psikolojik iyi oluşları üzerinde algılanan ebeveyn tutumlarından aşırı koruyucu tutum dışında duygusal sıcaklık ve reddedici tutumun etkili olduğu görülmüştür. Anne ve babaların çocuklarına karşı tutumlarının bireyin sağlıklı bir kişilik geliştirmesinde ve psikolojik iyi oluşları üzerinde oldukça önemli olduğu bilinmektedir. Duygusal sıcaklıkla yetişmiş kişilerin psikiyatrik ilaç kullanmamaları, reddedici tutumla yetişmiş kişilerin ise iç dünyasında oldukça fazla çatışmalar yaşaması, her insanın hayatında oldukça fazla ihtiyaç duyduğu özgüveni kazanamaması gibi sebepler nedeniyle psikiyatrik ilaç kullanmak durumunda kalması beklenen bir durumdur. Fakat unutmamak gerekir ki günümüzde insanlar bilinçsizce psikiyatrik ilaçları kullanabilmektedirler. Ayrıca gerçek anlamda psikiyatrik tedavi ihtiyacı olan her insan gerekli tedaviyi direnç göstererek reddedebilmektedir.

Psikiyatrik ilaç kullanmayan bireylerin aileden, özel insandan ve ölçeğin tamamından algıladıkları sosyal destek puanları psikiyatrik ilaç kullananlardan daha yüksektir. Bierman ve arkadaşlarının (2006) araştırma sonuçlarına göre, bireyin aileden algıladığı sosyal destek, psikolojik iyi oluşu artırmaktadır. Buna karşın arkadaştan algılanan sosyal destek psikolojik iyi oluş üzerinde etkili olmamaktadır. Gençöz, Özlale ve Lennon'un (2004) üniversitede öğrenim görmekte olan kişilerin algıladıkları sosyal destek düzeyinin psikolojik iyi oluş düzeyi ile ilişkisini incelemiş oldukları araştırma sonucunda da iki değişkenin birbirleriyle anlamlı bir ilişki içerisinde oldukları görülmektedir. Bahsedilen tüm araştırmaların sonuçları, bulguları destekler niteliktedir. Burada sosyal desteğin psikolojik sağlığı koruyucu etkisinin önemi görülmektedir. Alan yazında da bahsedildiği gibi sosyal desteğin fiziksel ve psikolojik sağlığı koruyucu etkisi bulunmaktadır.

Uyuşturucu kullanmayan mahkumların uyuşturucu kullanan mahkumlara oranla aileden, özel insandan ve genel olarak algıladıkları sosyal destek düzeylerinin, anneden ve babadan algıladıkları duygusal sıcaklık tutum düzeylerinin; uyuşturucu kullanan mahkumların kullanmayanlara oranla anneden algıladıkları aşırı koruyucu ile reddedici tutum düzeylerinin ve babadan algılanan reddedici tutum düzeylerinin

daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu konuda da literatürde mahkum grubu üzerinde yapılan bir araştırma bulunmamaktadır. Fakat madde kullanımına dair tutumların incelendiği araştırmalar bu konuda bizim çalışmamıza ışık tutmaktadır. Aksoy (2006), liseye giden ergenlerin algıladıkları ebeveyn tutumlarının madde kullanmaya dair tutumlarını ne yönde etkilediğine dair bir araştırma yapmış ve sonuç olarak ebeveynlerin demokratik tutum puanlarındaki artışın madde kullanımına ilişkin olumsuz tutumun artmasına neden olduğunu bulmuştur. Anne- babanın otoriter ve aşırı koruyucu tutumu ise ergenlerde madde kullanımına karşı olumlu tutum geliştirilmesine yol açmaktadır. Aşırı koruyucu ve reddedici tutum ocuk üzerinde negatif etki gösterebilir. Aşırı koruyucu tutum kişiye sıkabilir ve sonuç olarak kişi dış dünyaya yönelebilir. Dış dünyadaki tehlikelerin en önemlilerinden birisi de uyuturucudur. Reddedici tutumda da kişi ihtiyacı olan onaylanma, sevilme, ilgi görme gibi ihtiyaçlarını ailesinden karşılayamazsa tıpkı aşırı koruyucu tutumdaki sonuçlarla karşılaşabilir. Sosyal destek ise bu durumda iki taraflı etkiye sahiptir. Yani uyuturucu kullanımına sebep de olabilir, uyuturucu kullanımının sonucu da olabilir. Her insanın hayatı boyunca sosyal desteğe ihtiyacı vardır. Hepimiz zor ve sıkıntılı bir durumla karşılaştığımızda çevremizden, en yakınlarımızdan destek bekleriz ki gücümüzü toplayıp durumla baş edebilelim. Bu desteği elde edemeyen kişiler de baş edebilmeleri için kendilerine yararı olacağını düşündükleri, ancak tam tersine bir kaçış yöntemi olan uyuturucu kullanımına başvurabilir. Ya da kişiler var olan sosyal destek kaynaklarını uyuturucu madde kullanımları sonucunda kaybedebilirler.

Anneden ve babadan algılanan duygusal sıcaklık alt ölçeği puanı arttıka aileden, arkadaşlardan, özel insandan ve genel algılanan sosyal destek ölçeklerinden alınan puanlar da artmaktadır.

Mahkumların anneden algıladıkları aşırı koruyuculuk alt ölçeğinin puanı ile özel insandan algılanan sosyal destek ölçeğinin puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Anneden algılanan aşırı koruyuculuk alt ölçeğinden alınan puan arttıka özel insandan algılanan sosyal destek ölçeğinden alınan puanların da arttığı

görülmektedir. Çeçen (2008)'in üniversite öğrencileri üzerinde yalnızlık ve sosyal destek düzeylerini cinsiyetin ve algılanan ebeveyn tutumlarının nasıl etkilediğini araştırdığı çalışma sonucu, araştırmamızın bu bulgusuyla çelişmektedir. Aşırı koruyucu ve tutarsız tutuma sahip ebeveyni olan erkek öğrencilerin özel insandan algıladıkları sosyal destek düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Burada görülen sonuçlardaki farklılık örneklem grubunun demografik özelliklerinin farklılaşmasından kaynaklanabilir. Üniversite öğrencilerinin ve ebeveynlerinin sosyo-kültürel özellikleriyle mahkum örnekleminin ve ebeveynlerinin özelliklerinin birbirlerinden oldukça uzak olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Mahkumların anneden ve babadan algıladıkları reddedicilik alt ölçeğinin puanı ile aileden algılanan sosyal destek ölçeği puanları arasında ters orantılı olacak şekilde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Anneden algılanan reddedicilik alt ölçeği puanı arttıkça aileden algılanan sosyal destek ölçeği puanının düşmekte olduğu görülmektedir. Türkmen (2012), üniversite öğrencileri ile öznel iyi oluş ve ana- baba tutumu, sosyal destek ve özsaygı arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında ana- baba tutumlarının özsaygı ve kişilerin algıladığı sosyal destek düzeyini etkilediğini, bu iki değişkenin de öznel iyi oluş üzerinde etkili olduğunu bulmuştur. Türkmen (2012)'in araştırmasının genel olarak araştırmamızın bulgularını destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Alan yazın incelendiğinde, çocukluk döneminde algılanan ebeveyn tutumu ile güncel algılanan sosyal destek düzeyi arasındaki ilişkiyi mahkumlar üzerinde inceleyen araştırma bulunmamaktadır. Üniversite öğrencileri ve ergenler üzerinde yapılmış çalışmalara rastlamak mümkün olmaktadır. Fakat ergenler ve üniversite öğrencileri ile yapılan araştırmalar da doğrudan bu ilişkiyi net bir şekilde incelememektedir. Genellikle arada başka bir değişken olduğu görülmektedir. Bu araştırmalar incelendiğinde ebeveyn tutumlarını ölçmek için kullanılan envanterlerin anne ve babayı aynı madde içinde değerlendirdiği görülmektedir. Dolayısıyla araştırma sonucunda yalnızca bir tane ebeveyn tutumu ortaya çıkmaktadır. Yapmış

olduğumuz araştırmamızda kullanmış olduğumuz KAET-Ç ise bize anne ve baba tutumlarını ayrı ayrı değerlendirme imkanı sunmaktadır. Böylece kişinin algılamış olduğu sosyal destek düzeyi anne ve baba için ayrı ayrı değerlendirilebilmiştir. Bu araştırmada yapılan analizler ebeveyn tutumları ve algılanan sosyal destek düzeyi arasında genel olarak bir ilişkinin olup olmadığını söylememekte, daha derinlemesine ve özel sonuçlar vermektedir. Hem bu anlamda hem de özellikle mahkum popülasyonu üzerinde yapılan bir çalışma olması nedeniyle araştırmanın bu konuda kısıtlı olan literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

5.1. Öneriler

Bu araştırma, Silivri 3 Nolu L Tipi Kapalı Cezaevi'nde bulunan yetişkin erkek mahkumlara/ hükümlülere uygulanmıştır. Türkiye'nin çeşitli illerinde bulunan farklı özelliklerdeki cezaevlerinde aynı araştırmanın yapılması sonuçların daha geniş çapta değerlendirilebilmesi açısından faydalı olabilir.

Araştırma sadece erkek ve yetişkin mahkum popülasyonunda yapılmıştır. Aynı araştırmanın kadın ve çocuk cezaevlerinde yapılması sonuçların karşılaştırılabilmesi olanağını vereceğinden ve araştırmayı daha da detaylandıracağından oldukça yararlı olacaktır.

Araştırma sadece hükümlüler (mahkum) ile değil, tutuklular, hükümlüler ve hüküm özlüler ile yapıp, gruplar arasındaki farklar incelenebilir. Böylece ceza süresinin kesinleşmiş olup olmama durumunun mahpusların algıladıkları ebeveyn tutumları ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi nasıl etkilediği öğrenilebilir.

Kullanılan ölçeklerin yanında farklı ölçeklerin de kullanılması, değişkenlerin daha detaylı ölçülebilirliği açısından olumlu etki sağlayabilir.

Demografik bilgi formundaki sorular daha da genişletilerek mahkumlar hakkında derinlemesine bilgi alınıp elde edilen sonuçların başka değişkenlerden etkilenme durumu incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Akbağ, M. (1995). Liseli ergenlerin anne- baba tutumlarını algılamaları ile uyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7, 1- 15.
- Akın, A. (Ed.). (2015). Psikolojide Kullanılan Güncel Ölçme Araçları. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Aksoy, K. (2006). *Lise Öğrencilerinin Bağımlılık Yapan Maddelere İlişkin Tutumları ve Bu Tutumlara Etki Eden Değişkenlerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksüllü, N. ve Doğan, S. (2004). Huzurevinde ve evde yaşayan yaşlılarda algılanan sosyal destek etkenleri ile depresyon arasındaki ilişki. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 5, 76- 84.
- Arıkan, A. ve Kahrıman, İ. (2002). Yenidoğan bebeği olan primipar annelerin ailelerinden algıladıkları sosyal desteğin sorun çözme becerilerine etkisi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 5 (1), 60- 67.
- Arrindell, W. A., Sanavio, E., Aguilar, G. ve ark. (1999). The development of a short form of the EMBU: Its appraisal with students in Greece, Guetemala, Hungary and Italy. *Pers Individ Dif*, 27,613-628.
- Bacanlı, H. (2010). Eğitim Psikolojisi. Ankara: Pegem Akademi.
- Baştürk, D. (2002). *Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerde Algılanan Sosyal Desteğin Akademik Başarı Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Bayram, D. (1999). *Bir Grup Gençte Ruhsal Belirti ile Sosyal Destek İlişkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37(4), 887-907.
- Bierman, A., Fazio, E. M. & Milkie, M. A. (2006). A multifaceted approach to the mental health advantage of the married: Assessing how explanations vary by outcome measure and unmarried group. *Journal of Family Issues*, 27, 554-582.
- Bonner, R. L. ve Rich, A. R. (1987). Toward a predictive model of suicidal ideation and behavior: Some preliminary data in college students. *Suicide Life Threat Behav*, 17 (1): 50-63.
- Canter, D. (2011). *Suç Psikolojisi*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Cobb, S. (1976). Social support as a moderator of life stress. *Psychosomatic Medicine*, 38, 300-314.
- Cohen, S. ve Wills, T. A. (1985). Stres, social support and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98 (2), 310-357.
- Coşkun, Y. ve Akkaş, G. (2009). Engelli çocuğu olan annelerin sürekli kaygı düzeyleri ile sosyal destek algıları arasındaki ilişki. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 213-227.
- Çağdaş, A. (2001). *Ana- Baba- Çocuk İletişimi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Çakır, Y. ve Palabıykoğlu, R. (1997). Gençlerde sosyal destek- çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Kriz Dergisi*, 5 (1), 15-24.

Çam Çelikel, F. ve Erkorkmaz, Ü. (2008). Üniversite öğrencilerinde depresif belirtiler ve umutsuzluk düzeyleri ile ilişkili etmenler. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 45, 122-9.

Çeçen, A. (2008). Öğrencilerin cinsiyetlerine ve ana-baba tutum algılarına göre yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 415-431.

Demirbaş, T. (2002). Cezaevlerinin Suçun Önlenmesindeki Rolü. Erişim Tarihi: 10.11.2015. http://www.kriminoloji.com/Cezaevlerinin_Sucun_Onlenmesindeki_Rolu-Timur_Demirbas.htm

Dirik, G., Karancı A. N. ve Yorulmaz, O. (2004). Yetişkinlerin Çocukluk Anıları ve Sosyal Kaygı. *XIII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışma Kitabı*, İstanbul.

Dirik, G., Yorulmaz, O., Karancı, A. N. (2014). Çocukluk dönemi ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi: Kısaltılmış algılanan ebeveyn tutumları-çocuk formu. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 25 ():

Dönmezer, İ. (1991). "*Ailenin Çocuk Gelişimi ve Eğitimindeki Rolü ve Önemi*". Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu Bildiri Metinleri. İstanbul: Ercan Ofset Yayınları.

Duru, E. (2008). Üniversiteye uyum sürecinde yalnızlığı yordamada sosyal destek ve sosyal bağlılığın doğrudan ve dolaylı etkileri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (29), 13-24.

Duru, E. ve Balkıs, M. (2007). Sosyal provizyon ölçeğinin psikometrik karakteristikleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 27, 79-90.

- Düzgün, Ş. (2003). Öğrencilerin psikolojik belirtileri ile ana-baba tutumları arasındaki ilişkiler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (1-2), 149-162.
- Eker, D., Arkar, H. ve Yıldız, H. (2001). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12 (1), 17-25.
- Ekinci, H. ve Ekici, S. (2003). İşletmelerde örgütsel stres yönetim stratejisi olarak sosyal desteğin rolüne ilişkin görgül bir araştırma. *C. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(1), 109-120.
- Ekşi, A. (1990). Çocuk, Genç, Ana- Babalar. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Erbil, N., Divan, Z. ve Öner, P. (2006). Ergenlerin benlik saygısına ailelerin tutum ve davranışlarının etkisi. *Aile ve Toplum Araştırma Dergisi*. 10, 9- 14.
- Erdoğan, Y. (2007). Ana- baba tutumları ve öğretmen davranışları ile öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişkiler. *SAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 33-46.
- Erkan, S. (1993). Ana-babalarını demokratik, otoriter ve ilgisiz olarak algılayan bireylerin benlik kavramları ile ideal benlik kavramlarının bağdaşım dereceleri arasındaki farklar. *Eğitim Dergisi*, 3,6. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Erkan, Z. (2002). Sosyal kaygı düzeyi yüksek ve düşük ergenlerin ana- baba tutumlarına ilişkin nitel bir çalışma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (10).
- Furukawa, T. & Sarason, I. G. (1998). Social support and adjustment to a novel social environment. *International Journal of Social Psychiatry*, 44(1), 56- 61.

Ganellen, R. & Blaney, P. H. (1984). Hardiness and social support as moderators of the effects of life stress. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47 (1), 156-163.

Geçtan, E. (1989). Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar. Ankara: Maya Yayınları.

Geçtan, E. (2006). İnsan Olmak. İstanbul: Metis Yayınları.

Gençöz, T., Özlale, Y. ve Lennon, R. (2004). Direct and indirect effects of social support on psychological well-being. *Social Behaviour and Personality*, 32(5), 449-458.

Giddens, A. (2000). Sosyoloji. Ankara: Ayraç Yayınları.

Gökçen, C. ve Köylü, R. (2011). Acil servisten intihar girişimi nedeniyle psikososyal destek birimine yönlendirilen 18 yaş altı olguların değerlendirilmesi. *Akademik Acil Tıp Dergisi*, 10, 18-21.

Gökler, I. (2007). Çocuk ve ergenler için sosyal destek değerlendirme ölçeği Türkçe formunun uyarılama çalışması: Faktör yapısı, geçerlilik ve güvenilirliği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 14(2), 90-99.

Gökner, Ö. (2012). Özgüven Kazanmak. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Güneysu, S. (1988). Üniversite gençlerinin kendini kabul düzeyine ana- baba tutumlarının etkisi. *Psikoloji Dergisi*, 6 (22), 127-133.

Güngör, A. (1996). *Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Destek, Negatif Yaşam Olayları, Öfkenin İfade Edilme Biçimiyle Kendini Suçlamanın Fiziksel Sağlık ve Sosyal Uyumla Olan İlişkilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Haney, C. (2001). *The Psychological Impact of Incarceration: Implications for Post-Prison Adjustment in From Prison to Home*. The Effect of Incarceration and Reentry on Children, Families and Communities Conference, University of California, Santa Cruz.

Hoffman, M. A., Levy- Shiff, R. & Ushpiz, V. (1993). Moderating effects of social orientation on the relation between social support and self- esteem. *Journal of Youth and Adolescence*, 22 (1), 23- 31.

Kağıtçıbaşı, Ç., Sunar, D. ve Bekman, S. (2001). Long-term effects of early intervention: Turkish low-income mothers and children. *Applied Developmental Psychology*, 22, 333-361.

Kağıtçıbaşı, Ç., Sunar, D., Bekman, S., Baydar, N. ve Cemalcılar, Z. (2009). Continuing effect of early enrichment in adult life: The Turkish early enrichment project 22 years later. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30, 764-779.

Kahriman, İ. ve Polat, S. (2003). Adölesanlarda aileden ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek ve benlik saygısı arasındaki ilişki. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 6 (2), 13-24.

Kalaycı, Ş. (2006). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

Kaner, S. (2004). Engelli çocukları olan ana-babaların algıladıkları stres, sosyal destek ve yaşam doyumları. Yayınlanmamış Araştırma Raporu, *Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri*, Ankara.

Kapçı, E. G. ve Küçüker, S. (2009). Ana- babaya bağlanma ölçeği: Türk üniversite öğrencilerinde psikometrik özelliklerin değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17 (4), 286-295.

Karacelil, S. ve ay, M. (2013). Taş atan çocukların sosyo- kültürel ve ekonomik alt yapısı. *International Journal of Social Science*, 6 (6), 1371-1398.

Karadağ, İ. (2007). *İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Sosyal Destek Kaynakları Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karasar, N. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.

Karataş, Z. (2012). Ergenlerin algılanan sosyal destek ve sürekli kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (9), 257-271.

Kartal, A. ve etinkaya, B. (2009). Yüksekokul öğrencilerinin algılanan sosyal destek durumları ve sosyal desteği etkileyen faktörler. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4 (12), 159- 173.

Keskin, G. S. (2013). *Travmatik Bir Yaşantı Olarak Boşanma: Aile İçi Şiddet, Travmatik Stres ve Sosyal Desteğin Travma Sonrası Büyüme İle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kızmaz, Z. (2005). Cezaevinin ve hapsedmenin suçu engellemedeki etkisi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 221-245.

Kılıç, H. G. (2007). *Bazı Demografik Değişkenler ve Anne- Baba Tutumlarına Göre Madde Bağımlısı Bireylerin Anne- Baba Bağlılıkları İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kılıçcı, Y. (1981). *Üniversite Öğrencilerinin Kendini Kabullerini Etkileyen Bazı Değişkenler*. Yayınlanmamış Doçentlik Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

- Kim, H. & Chung, R. H. (2003). Relationship of recalled parenting style of self-perception in Korean American collage students. *The Journal of Genetic Psychology*, 164 (4), 481-492.
- Kocadaş, B. (2007). Düşük sosyo- ekonomik yapı suç ilişkisi: Malatya'da çocuk suçluluğu. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 1.
- Kulaksızoğlu, A. (2004). Ergenlik Psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Kurt, İ. (2010). Rol stres kaynakları ve iş tatmini arasındaki ilişkide amirin algılanan sosyal desteğinin etkisi. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2 (1), ISSN: 1309- 8093 (online).
- Kuzgun, Y. (1991). Ana- baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi. Aile Yazıları-3; Birey, Kişilik ve Toplum. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Lambert, V. A., Klippe, G. L. & Lambert, C. E. (1989). Social support, hardiness and psychological well-being in women with arthritis. *Journal of Nursing Scholarship*, 21, 128- 131.
- Maccoby, E. & Martin, J. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. *Handbook of Child Psychology*. New York: Wiley.
- Malecki, C. K. & Elliott, S. N. (1999). Adolescents ratings of perceived social support and its importance: Validation of the student social support scale. *Psychology in the Schools*, 36 (6), 473- 483.
- Mason, W. A. (2004). General and specific predictors of behavioral and emotional problems among adolescents. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 12 (1), 49- 61.

- McGin, L. K., Cukor, D. & Sanderson, W. C. (2005). The relationship between parenting style, cognitive style and anxiety and depression: Does increased early adversity influence symptom severity through the mediating role of cognitive style? *Cognitive Therapy and Research*, 29 (2), 219-242.
- Morgan, C. T. (2009). Psikolojiye Giriş. S. Karataş, R. Eski (Der. ve Çev.). Ankara: Eğitim Kitabevi.
- Musaağaoğlu, C. (2004). *Ergenlik Sürecinde Özerkliğin Gelişimi ile Algılanan Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkiler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Özdamar, K. (2004). Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi I. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özden, K. (2014). *Üniversite Öğrencilerinde Psikolojik İyi Oluşun Psikososyal Yordayıcılarının Sosyal Bilişsel Kariyer Kuramı Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özgüven, E. İ. (2001). Ailede İletişim ve Yaşam. Ankara: PDREM Yayınları.
- Öztürk, H., Sevindik, F. N. ve Yaman, S.Ç. (2006). Öğrencilerde yalnızlık ve sosyal destek ile bunlara etki eden faktörlerin incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (1), 383-394.
- Öztürkçügil, A. (1998). Cezaevinde yalnızlık ve yalnızlığın depresyonla ilişkisi. *Kriz Dergisi*, 6(1), 21-31.
- Özyürek, A. ve Özkan, I. (2015). *Ergenlerin algıladıkları anne- baba tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS). ISSN: 2148-1148, Doi: 10.14486/IJSCS259.

- Pearson, R. E. (1990) *Counseling and Social Support (Perspectives and Practice)* California: SAGE Publication, Inc.
- Pekşen Akça, R. (2012). Ana- babaların çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu olmaları. *Akademik Bakış Dergisi*, 29, 3-4.
- Perris, C., Jacobsson, L., Lindstro, M. H. ve ark. (1980). Development of a new inventory for assessing memories of parental rearing behaviour. *Acta Psychiatr Scand* ,50,154-63.
- Saatçioğlu, Ö., Türkcan, S., Işıklı, M. ve Uygur, N. (1996). Tutuklularda Depresyon. *Düşünen Adam Dergisi*, 9(1), 25-30.
- Sağlam, S. (2007). *Lise Öğrencilerinin Ana- Baba İletişimi, Sosyal Destek ve Ana- Baba Tutumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sayiner, B., Köknel, Ö. ve Turanlı, M. (2005). Lise öğrencilerinde ana- baba tutumunun çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21, 193-212.
- Schreler, H. R. (1995). Yaşam, evrim ve benlik düzenleyici nesnelere, benlik düzenleyici nesne kavramına eleştirel bakış. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10 (35), 25-39.
- Sorias, O. (1988). Sosyal destek kavramı. *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 27 (1), 353-357.
- Sorias, O. (1989). Sosyal desteğin değerlendirilmesi I: Kullanılan ölçüm araçlarının gözden geçirilmesi. *Psikoloji Seminer Dergisi*, 6 (7), 19-26.

- Stokes, J. P. (1985). The relation of social network and individual difference variables to loneliness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48, 981-990.
- Sungur, M. (1999). İkincil travma ve sosyal destek. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 2, 105-108.
- Sürücü, M. (2005). *Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk ve Algıladıkları Sosyal Destek Sisteminin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahin, D. (1999). Sosyal Destek ve Sağlık. Ü. H. Okyayuz (Ed.). *Sağlık Psikolojisi Giriş*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Şakır, A. (1987). *Hacettepe Üniversitesi Konservatuari'na Devam Eden 14-18 Yaş Grubu Öğrencilerin Sosyal Uyumları ile Ana- Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Şencan, B. (2009). *Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri ile Sosyal Yetkinlik Beklentisi Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Adana: T. C. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Şirvanlı Özen, D. (1998). *Eşler Arası Çatışma ve Boşanmanın Farklı Yaş ve Cinsiyetteki Çocukların Davranış ve Uyum Problemleri ile Algıladıkları Sosyal Destek Üzerindeki Rolü*. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tardy, C. (1985). Social support measurement. *American Journal of Community Psychology*, 113 (2), 187- 202.

- Taşdan, M., Yalçın, T. (2010). İlköğretim okulu öğretmenlerinin algıladıkları sosyal destek ile örgütsel güven düzeyleri arasındaki ilişki düzeyi. *Kuram ve Uygulama Eğitim Bilimleri*, 10 (4), 2569- 2620).
- Taysi, E. (2000). *Benlik Saygısı, Arkadaşlardan ve Aileden Sağlanan Sosyal Destek*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Terzi, Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ile algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi*, 29 (3).
- Thoits, P. A. (1982). Social support as coping assistance. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 54, 418- 427.
- Toepfer, S. M. (2010). Family social support and family intrusiveness in young adult women. *Family Science Review*, 15 (2).
- Tuzcuoğlu, N. (2003). *Anne- Baba Olmanın Altın Kuralları, Bir Aile Olmak*. İstanbul: Morpa Yayınları
- Tuzcuoğlu, N. ve Tuzcuoğlu, S. (2007). *Çocuğun Cinsel Eğitimi/ Anne Ben Nasıl Doğdum*. İstanbul: Morpa Kitapevi.
- Tuzgöl, M. (2000). Ana- Baba Tutumları Farklı Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (14), 39- 48.
- Türk Dil Kurumu [TDK]. (2015). Erişim Tarihi: 21.11.2015, tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=TDK.GTS.5662e6eb882313.24793861

- Türkmen, M. (2012). Öznel iyi oluşun yapısı ve ana- baba tutumları, özsaygı ve sosyal destekle ilişkisi: Bir model sınaması. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (1), 41-73.
- Ulusoy, M. D., Görgün Baran, A. ve Özcan Demir, N. (2005). Ebeveynin çocuk yetiştirme biçimi ve ergen problemleri: Ankara ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 367-386.
- Ünüvar, A. (2003). *Çok Yönlü Algılanan Sosyal Desteğin 15- 18 Yaş Arası Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerisine ve Benlik Saygısına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Wallace, K. A., Bisconti, T. L. & Bergeman, C. S. (2001). The mediational effect of hardiness on social support and optimal outcomes in later life. *Basic and Applied Social Psychology*, 23 (4).
- Windle, M. (1990). Temperament and social support in adolescence: Interrelations with depressive symptoms and delinquent behaviours. *Journal of Youth and Adolescence*, 21(1), 19- 24.
- Yalçın, İ. (2004). Ailelerinden Algıladıkları Destek Düzeyleri Farklı Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri. *Eurasian Journal of Educational Research*, 26, 209- 220.
- Yavuzer, H. (1981). *Psiko-sosyal Açıdan Çocuk Suçluluğu*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Yavuzer, H. (1993a). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (1993b). *Ana- Baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

- Yavuzer, H. (2000). Ana- Baba- Çocuk: Ailede Çocuk Eğitimi. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H., Aydoğmuş, K. ve Baltaş, A. (2010). Ana- Baba Okulu. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yeşilçiçek, K. (2007). Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin aile ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10(1), 10- 21.
- Yıldırım, İ. (1997). Algılanan sosyal destek ölçeğinin geliştirilmesi, güvenilirliği ve geçerliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 81-87.
- Yıldırım, İ. (2004). Algılanan sosyal destek ölçeğinin revizyonu. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 17, 221-236.
- Yılmaz, A. (2000), *Eşler Arasındaki Uyum ve Çocuğun Algıladığı Anne Baba Tutumu İle Çocukların, Ergenlerin, Gençlerin Akademik Başarıları ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EKLER

EK 1: DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1) Yaş:

- 2) Eğitim durumu: (1) Okur- yazar değil
(2) Okur- yazar olup okul bitirmeyen
(3) İlkokul mezunu
(4) İlköğretim mezunu
(5) Lise mezunu
(6) Yükseköğretim mezunu

- 3) Medeni hal: (1) Resmi evlilik (2) Resmi olmayan evlilik
(3) Bekar (4) Boşanmış
(5) Eşini kaybetmiş

- 4) Çalışma durumunuz (cezaevine girmeden önceki durumunuzu değerlendiriniz):
(1) Çalışıyor (2) Çalışmıyor/ işsiz (3) Emekli (4) Emekli ve
çalışıyor

5) Eğer çalışıyorsanız mesleğinizi belirtiniz.....

6) Çocuk sayısı:

7) Kaç kardeşiniz? (Siz de dahil olmak üzere).

- (1) Tek çocuk (2) İki çocuk (3) Üç çocuk (4) Dört çocuk
ve üstü

8) Ailede kaçınıcı çocuksunuz?

(1) İlk çocuk (2) İkinci çocuk (3) Üçüncü çocuk (4) Belirtiniz.....

9) Annenizin eğitim durumu: (1) Okur- yazar değil

(2) Okur- yazar olup okul bitirmeyen

(3) İlkokul mezunu

(4) İlköğretim mezunu

(5) Lise mezunu

(6) Yükseköğretim mezunu

10) Anneniz hayatta mı? (1) Hayatta (2) Hayatta değil

(Anneniz hayatta değil ise 12. soruya geçiniz.)

11) **Anneniz hayatta ise;**

Annenizin çalışma durumu: (1) Ev hanımı

(2) Çalışıyor (3) Emekli

12) Anneniz çalışıyor ya da emekli ise mesleği nedir/ neydi? (Anneniz hayatta değilse de bu soruyu cevaplayınız) Belirtiniz.

13) Babanızın eğitim durumu: (1) Okur- yazar değil

(2) Okur- yazar olup okul bitirmeyen

(3) İlkokul mezunu

(4) İlköğretim mezunu

(5) Lise mezunu

(6) Yükseköğretim mezunu

14) Babanız hayatta mı? (1) Hayatta (2) Hayatta değil

(Babanız hayatta değil ise 16. soruya geçiniz.)

Babanız hayatta ise;

15) Babanızın çalışma durumu: (1) Çalışıyor

(2) Çalışmıyor

(3) Emekli

(4) Emekli ve çalışıyor

16) Babanız çalışıyor ya da emekli ise mesleği nedir/ neydi? (Babanız hayatta değilse de bu soruyu cevaplayınız). Belirtiniz.

17) Suçu kabullenme durumu:

(1) Suçumu kabul ediyorum

(2) Suçu kabul etmiyorum

18) Suç hakkındaki düşünceleri:

(1) Kader kurbanı

(2) İftira

(3) Şeref/ namus borcu

(4) Kahramanlık

(5) İdeolojik

(6) Diğer (belirtiniz)

19) Daha önce başka bir suç işlediniz mi?

(1) Evet

(2) Hayır

20) Daha önce ceza evine girdiniz mi?

(1) Evet

(2) Hayır

21) Çekirdek ailenizde sizden başka cezaevine giren var mı?

(1) Var

(2) Yok

22) Kendinize isteyerek zarar verme davranışınız oldu mu? (Faça atma vb.).

(1) Evet (2) Hayır

23) Daha önce intihar girişiminiz oldu mu?

(1) Evet (2) Hayır

24) Geçmişte ya da yakın zamanda psikiyatrik ilaç tedavisi gördünüz mü? (Doktor tarafından reçete edilmek şartıyla).

(1) Evet (2) Hayır

25) Uyuşturucu madde kullandınız mı?

(1) Evet (2) Hayır

26) Hangi suç grubundan dolayı ceza evindesiniz?

(1) Cinsel suç (2) Cinayet suçu (3) Diğer (Belirtiniz:)

EK 2: KISALTILMIŞ ALGILANAN EBEVEYN TUTUMLARI ÖLÇEĞİ- ÇOCUK FORMU

KAET-

AŐaĐıdaki soruları yanıtlarken, ocukluğunuzda anne ve babanızın size karşı davranışlarını anımsamaya çalıŐınız.

Soruları dikkatle okuyup size göre en uygun olduğunu düŐündüĐünüz seçeneği işaretleyiniz. **Soruları anneniz ve babanız için olmak üzere ayrı ayrı cevaplayınız.**

Örneğin;

Anne ve babam bana iyi davranırlardı.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

Katılımınız için teŐekkürler...

1. Anne ve babam, nedenini söylemeden bana kızarlardı ya da ters davranırlardı.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
2. Anne ve babam beni överlerdi.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
3. Anne ve babamın yaptıklarım konusunda daha az endişeli olmasını isterdim.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
4. Anne ve babam, bana hak ettiğimden daha çok fiziksel ceza verirlerdi.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
5. Eve geldiğimde, anne ve babama ne yaptığımın hesabını vermek zorundaydım.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
6. Anne ve babam ergenliğimin uyarıcı, ilginç ve eğitici olması için çalışırlardı.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

7. Anne ve babam, beni başkalarının önünde eleştirirlerdi.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
8. Anne ve babam, bana bir şey olur korkusuyla başka çocukların yapmasına izin verilen şeyleri yapmamı yasaklardı.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
9. Anne ve babam, her şeyde en iyi olmam için beni teşvik ederlerdi.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
10. Anne ve babam davranışları ile, örneğin üzgün görünerek, onlara kötü davrandığım için kendimi suçlu hissetmememe neden olurlardı.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
11. Anne ve babamın bana bir şey olacağına ilişkin endişeleri abartılıydı.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
12. Benim içim bir şeyler kötü gittiğinde, anne ve babamın beni rahatlatmaya ve yüreklendirmeye çalıştığını hissedirdim.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

13. Bana ailenin 'yüz karası' ya da 'günah keçisi' gibi davranılırdı.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
14. Anne ve babam, sözleri ve hareketleriyle beni sevdiklerini gösterirlerdi.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
15. Anne ve babamın, erkek ya da kız kardeşimi(lerimi) beni sevdiklerinden daha çok sevdiklerini hissedirdim.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
16. Anne ve babam, kendimden utanmama neden olurlardı.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
17. Anne ve babam, pek fazla umursamadan, istediğim yere gitmeme izin verirlerdi.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
18. Anne ve babamın, yaptığım herşeye karıştıklarını hissedirdim.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

19. Anne ve babamla aramda sıcaklık ve sevecenlik olduğunu hissedirdim.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

20. Anne ve babam, yapabileceklerim ve yapamayacaklarımla ilgili kesin sınırlar koyar ve bunlara titizlikle uyarlardı.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

21. Anne ve babam, küçük kabahatlerim için bile beni cezalandırırlardı.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

22. Anne ve babam, nasıl giyinmem ve görünmem gerektiği konusunda karar vermek isterlerdi.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

23. Yaptığım bir şeyde başarılı olduğumda, anne ve babamın benimle gurur duyduklarını hissedirdim.				
	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

EK 3: ÇOK BOYUTLU ALGILANAN SOSYAL DESTEK ÖLÇEĞİ

ÇBASDÖ

Aşağıda 12 cümle bulunmaktadır. Cevabınızı işaretlemeniz için 1'den 7'ye kadar rakamlar verilmiştir. Her cümlenin size ne kadar uygun olduğunu ya da olmadığını belirtmek için **cümlenin altında bulunan sayılardan sadece birini** işaretleyiniz.

1. İhtiyacım olduğunda yanımda olan özel bir insan var.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

2. Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim özel bir insan var.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

3. Ailem bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

4. İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden alırım.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

5. Beni gerçekten rahatlatan özel bir insan var.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

6. Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

7. İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenilebilirim.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

8. Sorunlarımı ailemle konuşabilirim.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

9. Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

10. Yaşamımda duygularıma önem veren özel bir insan var.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

11. Kararlarımı vermede ailem bana yardımcı olmaya isteklidir.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

12. Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.

Kesinlikle hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle evet

ÖZGEÇMİŞ

1991 yılında İstanbul'da doğdu. İlkokulu Zeytinburnu Ayhan Şahenk İlköğretim Okulu'nda, liseyi Şehremini Anadolu Lisesi'nde tamamladı. Lisans eğitimini ise İstanbul Kültür Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde burslu olarak tamamladı. Haliç Üniversitesi Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans Programı'nı 2014-2016 yılları arasında tamamladı. Lisans eğitimi sırasında 2010- 2012 yıllarında İstanbul Kültür Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde öğrenci asistanlığı yaptı. 2011-2012 yıllarında Bakırköy 80. Yıl Engelliler Bakım, Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi'nde zorunlu stajını yaptı ve zorunlu stajının ardından aynı kurumda 1 yıl süresince gönüllü stajına devam etti. Aynı yıllarda eğitim- öğretim dönemi sırasında 3 ay süreyle Medicana International Hospital'da tüp bebek tedavisi gören ve onkoloji servisinde tedavi gören bireyler ile gönüllü stajyer psikolog olarak çalıştı. 2012 yılının ağustos ayında Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde zorunlu stajını tamamladı. 2012- 2013 eğitim- öğretim yılı süresince İdeal Psikolojik Danışmanlık Merkezi'nde stajyer psikolog olarak görev aldı. 2014 yılında Akademi İstanbul Eğitim Merkezi'nde psikolog olarak çalıştı. Şu anda Silivri 3 Nolu Ceza İnfaz Kurumu'nda kadrolu olarak çeşitli suçlu profilleriyle çalışmalarına devam etmektedir.